ప్రాచ్యము, పాశ్చాత్యము

శ్రీ వివేకానందస్వామి

శ్రీ రామకృష్ణమఠము,
మైలాపూరు : : మద్రాసు - 4

CI

ప్రాచ్యము, పాశ్చాత్యము

శ్రీ వివేకానందస్వామి

అనువాదకుడు :

కందుకూరు - మల్లికార్జునం

ఏకం సత్ విప్రా బహుధా వదన్తి

శ్రీ రామకృష్ణ మఠము,
మైలాపూరు : : మద్రాసు - 4

మదరాసు శ్రీరామకృష్ణమఠాధ్యక్షునిచే ప్రకటింపబడినది.

మొదటి కూర్పు

XXII-10-1957

వెల: రూ. 1-25.

ది జూపిటర్ ప్రెస్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్, మద్రాసు-18.

పీఠిక

శ్రీ వివేకానందస్వామి వంగభాషలో వ్రాసిన "ప్రాచ్యమీ పాశ్చాత్య" యను గ్రంథమునకు ఆంగ్లానువాద మగు "The East and the West" కు ఇది తెనుగుసేత. స్వయంవ్యక్తముగా నుండు ఈ పొత్తమునకు పీఠిక అనావశ్యకము. కావున దీని ప్రాశస్త్యమునుగూర్చిమాత్రము ఒక మాట వ్రాయుదుము. జగద్విఖ్యాతకవిసార్వభౌము డగు శ్రీ.రవీంద్రనాథఠాకూరు వంగవాఙ్మయచరిత్ర (The History of Bengali Literature) రచయిత యగు రాయ్ బహదుర్ దినేశచంద్రసేనుతో ఈ గ్రంథమునుగూర్చి యిట్లు చెప్పెను: "వెంటనేవెళ్లి వివేకానంద విరచిత మగు ఈ పుస్తకమును చదువుము. వ్యావహారికవంగభాష సజీవముగా (Living), ప్రాణమయముగా (Forceful), ఎట్లు రూపొందగలదో దానిని చదివినపిదప నీకు ఎఱుకపడును. ఏమి భావములు, ఏమి భాష, విషయపరిశీలనమున ఏమి నిశితవిశాలదృష్టి! ప్రాచ్యపాశ్చాత్యభావసమన్వయాదర్శ మెంత అద్భుతావహముగా ఇందు ప్రదర్శింపబడినది!" ఇట్లు చెప్పుటేగాక ఆయన ఈ గ్రంథమును శతవిధములుగా కొనియాడెను.

ఈ గ్రంథపు బెంగాలీమూలము మదరాసులో లేదు. అందుచే దాని సాహాయ్యమునొందు టటుండ, ఆ ప్రశస్తరచనాస్వారస్యమును చవిచూచుభాగ్యముకూడ మా అనువాదకునకు లభింపలేదు. హిందీఅనువాదమొకటి కలదుగాని ఆంగ్లగ్రంథమునకును దానికిని పెక్కు తెలుగుల భేదము కానిపించెను. కావున అదియు ఉపకరింపలేదు. ఈ గ్రంథపు 30, 39, 40 పుటలలోని కొన్ని అనాంధ్రశబ్దములకుమాత్రము హిందీగ్రంథములోని ఉచ్చారణము కైకొనబడినది. ఈ గ్రంథములోని ఫ్రెంచిమాటల యుచ్చారణ మొక ఫ్రెంచిభాషాభిజ్ఞునియొద్దనుండి గ్రహింపబడినది.

రసగ్రహణపరాయణ మగు ఆంధ్రపాఠకలోకము ఈ పొత్తమును అత్యాదరముతో కైకొను నని మా విశ్వాసము.

శ్రీరామకృష్ణమఠము,
మదరాసు - 4
31-10-1957

ప్రకాశకులు.

శుద్ధ పత్రము

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
13	4	తకమక	తికమక
14	10	ఆర్జించి	ఆర్జించి,
	16	వ్యగుడై	వ్యగ్రుడై
49	2	నెపోలియన్	నెపోలియాజ్గ్
115	16	కి	కీ

1402

శ్రీ వివేకానందస్వామి

1

ప్రాచ్యము, పాశ్చాత్యము

వఱదవేళలందు అపారవిజృంభణముచూపి, మహోగ్ర రూపములై, నిర్నిరోధవేగముతో ప్రవహించు సువిశాల (వెడల్పు) గంభీర (లోతు) నదీరాజములు ; ఆ నదీతటముల ప్రక్కన, దివిజలోకములోని నందనోద్యానమునుగూడ లజ్జింపజేయు హృదయంగమక్రీడావనములు; తద్వనమధ్యమున అత్యంతమనోజ్ఞ లలితకళాభిశోభితములై, గగనతలమునంటి, చక్కదనమొలీను, చలువరాతినగళ్లు; వాని ప్రక్కల, ఎదుట, వెనుక, కూలిపోవుచున్న మట్టిగోడలపై శిథిలములై, కప్పునుకోల్పోయి వెలికిదోచు వెదురువాసము లనెడి అస్థిపంజరములు గల కుటీరసమూహములు ; ఎన్నో శతాబ్దములుగా అనుభవించుచున్న నైరాశ్యదారిద్ర్యములచే ముఖములందు లోతగు రేఖ లేర్పడి, చీలికపేలికప్రాతలు కట్టుకొని, ఇటునటు తిరుగాడు శల్యావశిష్టదేహు లగు యువకులు, వృద్ధులు ; ప్రతిచోటను సర్వసామాన్యముగా సంచరించుచుండు ఆవులు, ఎద్దులు, దున్నలు — వానిలో కూడ అట్టిదేయగు ఖేదదృష్టి, అట్టిదేయగు శరీరదౌర్బల్యము; త్రోవలప్రక్కల పెంటలు, చెత్తకుప్పలు; — ఇదియే ఇప్పటి హిందూదేశము !

మహోత్కృష్టసౌధరాజములను ఆనుకొనియే శైథిల్యావస్థనంది పడిపోవుచున్న పూరిగుడిసెలు; దేవాలయములకు అత్యంతసమీపముననే పెంటరాసులు; దివ్యవస్త్రాద్యలంకరణములుగలవారి ప్రక్కనే నడయాడు కౌపీనమాత్రధారులగు

సంన్యాసులు ; సంపద్వ్యక్తులై కడుపాఱతినితిరుగువారిని కాంతివిహీననేత్రములతో, దైన్యదృష్టులతో, చూచుచుండు అన్నార్తు లగు నిఱుపేదలు; — ఇదియే మన స్వదేశము.

భయంకరముగా చెలరేగి వినాశము కావించు విషూచి, మహామారి; ప్రజాప్రాణములనే నమలివైచు మన్నెపు జ్వరము; ప్రకృతిసిద్ధదశలలో నొకటిగా తోపజేయుచు, ఎల్లెడలను కానిపించు ఆకటిచిచ్చు; వికటతాండవకేళిసల్పు మృత్యుతుల్య మగు కాటకము; రోగపరితాపములకు కురుక్షేత్రము(యుద్ధభూమి); దేశపు ఆశను, కార్యతత్పరతను, ఆనందమును, ధైర్యమును కోనిపోయినవారి శల్యములతో నిండిన విశాలశ్మశానము; తన్మధ్యమున మోక్షైకగమ్యాము గలిగి, ఆత్మాన్వేషణతత్పరత్వమున గాఢధ్యాననిమగ్నుడై, గంభీరమౌనముద్రదాల్చి యుపవిష్టుడైన యోగి;— భారతదేశ దర్శనార్థియై వచ్చు యూరపుఖండపు బాటసారికి కానిపించు నది ఇదియే.

ఆకారమునమాత్రము మానవులుగాతోచు ముప్పది కోట్లజనకదంబకము; స్వదేశీయులచేతను, విదేశీయులచేతను, స్వమతావలంబులచేతను, పరమతావలంబులచేతను, త్రొక్కియుంపబడి ప్రాణములనే చాలవఱకు కోలుపోయిన ప్రజలు; పరిశ్రమమునందును, కష్టానుభూతియందును ఓరిమి గలిగియు ప్రారంభకశక్తిరహితులైయుంటచే బానిసేంద్రను పోలినవారు; పూర్వాపరశూన్యులగు నిరాశాశీలురు; ఈ జీవితమును — అది యెంత అనిశ్చయరూపమైనదిగానున్నను — ఎట్లెని కాపాడుకొన జూచువారు; బానిసేంద్రకు స్వభావ సిద్ధమగు ద్వేషబుద్ధి గలిగి, తోడిప్రజల యభ్యుదయమును

సైపనేరనివారు; ఆస లన్నియు అడుగంటి, శ్రద్ధావిహీనులై, ద్రోహబుద్ధిగలిగియుండువారు; ఆత్మసంరక్షణార్థము నక్కవలె తుచ్ఛములగు జిత్తులకు, ద్రోహమునకు, కుయుక్తులకు పాల్పడువారు; స్వార్థపరత్వమునకు మూర్తరూపములు; బలవంతుల పాదధూళి నాకుచుండియే తమకన్న కొంచెము బలహీనులను చావమోదువారు; దుర్బలులై, భవిష్యదభ్యుదయవిషయమున నిరాశాగ్రస్తులగువారికి నైసర్గికముగా సంక్రమించు అసహ్యములును, పైశాచికములును అగు వెఱ్ఱినమ్మకపు పుట్ట లగువారు; వెన్నెముకవలె ఆధారభూతమైయుండు నీతిప్రమాణ మేదియు ఎఱుగనివారు: ఇట్టి ముప్పదికోట్లప్రజలు భారతదేశశరీరముపై నిండి — కుళ్ళి కంపుకొట్టుపీనుగుపై క్రిములు నిండియున్నట్టు — నివసించుచున్నారు. ఇదియే మనలనుగూర్చి ఆంగ్లేయోద్యోగిబుద్ధియందు సహజముగా ఏర్పడు భావచిత్రము!

నూతనార్జితఅధికారమద్యముచే ఉన్మాదమునొంది యుండువారు; సవ్యాపసవ్యమార్గవివేచనాశక్తిరహితులు; భార్యాదాసులు, కామాతురులు, ఆటవికమృగములవలె క్రూరబుద్ధిగలవారు; మద్యములో మునిగి, సౌశీల్యపారిశుద్ధ్యము లన్నను, నిర్మలమార్గములు, నిర్మలాభ్యాసములు అన్నను, ఇట్టివి అనికూడ ఎఱుగనివారు; భౌతికపదార్థముతప్ప వేఱేదియు లోకమున లేదు అను భావముకలిగి, తమ నాగరికతకు దానిని, దానివివిధప్రయోగములను మాత్రమే ఆధారభూతములుగా జేసికొన్నవారు; బలాత్కరించియు, వంచించియు, ద్రోహమొనర్చియు ఇతరుల దేశములను, ఇతరుల సంపదను, ఉపయోగపఱచుకొని స్వీయాన్నత్యమును

సాధించుకొనుటకు అలవడిన కుత్సితులు; పారలౌకికజీవిత మొకటి కల దని విశ్వసింపక, దేహమునే ఆత్మగా భావించి, ఇంద్రియములందును, ఇంద్రియసుఖములందునే జీవించువారు: — ఇట్లు పాశ్చాత్యులు ప్రత్యక్షరాక్షసులుగా భారతీయునకు తోతురు.

ఇరుపక్షములవారికి పరస్పరముకలుగు ఈ భావములకు వివేచనాహీనత్వము, అసంపూర్ణ పరిచయము, లేక పరిచయ రాహిత్యము, మూలములు. విదేశీయులు — యూరపుఖండపు వారు — భారతదేశమునకు వచ్చి, మన పట్టణములలో పరిపూర్ణనైర్మల్యారోగ్యములకు ఆటపట్టు లగు ప్రాంతము లందు రాజప్రాసాదములనుబోలు విశాలభవనములలో నివసించుచు, మన "నేటివ్" (మనలను వారు "నేటివ్"లు — అనగా ఇచటనే పుట్టినవారు — అందురు) ప్రాంతములను తమదేశములో తాము నిర్మలముగా, మనోజ్ఞముగా, నిర్మించుకొన్న పట్టణములతో పోల్చిచూతురు; వారియొద్దకు పోవుచు, వారికి చక్కగా పరిచితు లగు భారతీయు లందఱును ఒకే తరగతివారు — అందఱును వారిక్రింద ఏదో యొక కొలువుచేయువారే. నిజమునకు దౌర్భాగ్యము, దారిద్ర్యము, భారతదేశమునందువలె మఱెచ్చటను కానిపింపవు; ఇదిగాక అపరిశుభ్రత, మాలిన్యము, ఎల్లెడలను ఉండుట నెవ్వరు కాదనగలరు? ఇట్టి కశ్మలత్వము, ఇట్టి దాస్యము, ఇట్టి పాతిత్యము నిండియుండుచోటినుండి యోగ్యమైన దేదైన వెలువడగల దనుట యూరపుదేశీయులకు అసంభవముగా తోచును.

ఇక మనబుద్ధికి: యూరపుదేశీయులు దొరకినదెల్ల — వివేచన మేమియు లేక — భుజింతురు; మనకు ఉన్నట్టు

పారిశుద్ధ్యభావమునే ఎఱుగరు; కులభేదములనే పాటింపరు; స్త్రీలతో ధారాళముగా కలసిమెలసి మెలగుదురు; మద్యపానముచేయుదురు; స్త్రీపురుషులొండొరులను కౌగిలించుకొని లజ్జావిహీనులై నాట్యవేళలందు నృత్యముచేయుదురు; —ఇదంతయు చూచి ఇట్టి జాతియందు ఎట్టి గుణమేని కలిగియుండగలదా యని మనము అచ్చెరువుతో ప్రశ్నించుకొందుము.

ఈ యభిప్రాయములు రెండును బాహ్యైకదృష్టిసంజనితములు—ఆంతరపరిశీలనలోపముచే, పైపైనిమాత్రమే దృష్టిపఱపుటచే, కలిగినవి. విదేశీయులను మనము మన సంఘముతో కలసిమెలసి మెలగనీయము; వారిని "మ్లేచ్ఛులు" అందుము. వారు మనలను బానిసలుగా చూచుచు ద్వేషింతురు; మనలను "నిగ్గర్లు" (నీగ్రోజాతివారు) అందురు.

ఈ భావములు రెంటియందును కొంత నిజము కలదనుట నిస్సంశయము. కాని ఇరుపక్షములలో నొకరును మూలముననుండు సత్యవిషయమును కాంచలేదు.

ప్రతిమానవునిలోపల నొక భావము కలదు. బైటికి కానిపించు మానవుడు ఆ భావముయొక్క బాహ్యగోచరరూపమాత్రుడు, ఆ ఆంతరభావమునకు ఉచ్చరణోపకరణము వంటివాడు. అట్లే ప్రతి దేశజాతికిని ఒక్కొక్క జాతీయభావము ఉండును. ఆ భావము లోకసమష్టికొఱకై పాటుపడుచుండును, లోకసంగ్రహణమునకు అది ఆవశ్యకము. లోకసంగ్రహణకార్యమునకు ఆ భావము ఏ నాడు అనావశ్యకముగా ఏర్పడునో, ఆ నాడే ఆ భావమునకు ఉనికిపట్టగు

వ్యక్తిమానవుడో, జాతియో, అంతరించును. అపారమగు దౌర్భాగ్యము, క్లేశము, దారిద్ర్యము, హింస మనకు — వెలుపలి నుండియు, లోపలినుండియు — కలుగుచుండినను, భారతీయులమగు మనము ఇంకను సజీవులమై యుండుటకు కారణము మన కొక జాతీయభావము కలిగియుండుటయును, అది లోకసంగ్రహణసాధనార్థము ఇంకను కావలసియుండుట యునే. యూరపుదేశీయులకును ఒక స్వకీయమగు జాతీయ భావము కలదు; అదిలేనిది లోకము నడువనేరదు; కావుననే వా రంత బలిష్ఠులైయున్నారు. తన శక్తి నంతయు కోలుపోయిన మానవుడు ఒక క్షణకాల మేనియు జీవించునా? జాతి యనగా వ్యక్తిమానవకోట్ల సమష్టియేగదా. తన శక్తిని, కార్యతత్పర తను, పూర్తిగా కోలుపోయిన జాతి జీవించునా? వేయేండ్లుగా ఇన్ని బాధలు, ఇన్ని అల్లకల్లోలములు, తన్ను ఎదుర్కొన్నను, ఈ హిందూజాతి ఏల అంతరింపలేదు? మన ఆచారమర్యా దలు అంత హేయములుగా నున్నచో, ఇప్పటికే మనము ఈ భూలోకమునుండి ఏల నిర్మూలింపబడలేదు? మనదేశ మును జయించినవారు ఒక్కరైనను మనలను రూపుమాపు యత్నములలో ఏమైనను లోప మొనర్చిరా? ఐనను ఇతర అనాగరిక దేశములలోని ప్రజలవలె మన హిందువులు నిర్మూ లింపబడకుండుట ఎట్లు? భారతదేశము నిర్మానుష్య మొనర్ప బడి, అరణ్యప్రాయముగా ఏల చేయబడలేదు? అట్లు జరిగి యుండెనేని, విదేశీయులు అనుక్షణముననే హిందూదేశమునకు వచ్చి, అచట శాశ్వతనివాసము లేర్పఱచుకొని సారవంతము లగు ఆ దేశభూములందు — అమెరికా, ఆస్ట్రేలియా, ఆఫ్రికా దేశములలోవా రిప్పటికిని చేయుచున్నట్లు — వ్యవసాయము

చేసికొనుచుండియుందురు. నా విదేశీయమిత్రుడా, నీ వనుకొనునంతబలము నీకు లేదని, అది వెఱ్ఱియూహయని, దీనిని బట్టి తెలియుచున్నదిగదా. హిందూదేశమునకుకూడ బలము కలదనియు, బలిష్ఠమగు స్వకీయవాస్తవికత దానికి ఇంకను ఉన్నదనియు, ప్రథమమున గ్రహింపుము. మఱియు హిందూ దేశము ఇంకను జీవించియే ఉన్నదనియు, ప్రపంచనాగరికతా సమష్టికి తాను సమర్పించుకొనవలసియున్నభాగమును అది యింకను సమర్పించుకొనవలసియుండుటే అది జీవించియుండు టకు కారణమనియు, గ్రహింపుము. ఈ విషయమును మీరు కూడ—బాహ్యావేషమునందును, చింతనామార్గములందును, భావసరణియందును, పూర్ణముగా యూరపుదేశీయుల నను కరించి, కన్నులువాచిపోవునట్లు నిరంతరధారగా విలపించుచు, "మమ్ము రక్షింపుడు" అనియు, "మేము అధోగతి నందితిమి, పశుదశకు కూలితిమి; యూరపుదేశీయులారా, మీరే మా రక్షకులు, మాయెడ జాలిపూని, ఈ పతనదశనుండి మమ్ము ఉద్ధరింపుడు" అనియు యూరపుదేశస్థులను సర్వదా ప్రార్థించు చుండు మీరుకూడ — గ్రహింపుడు. మీరును — హిందూదేశమునకు ఏసుక్రీస్తు వచ్చినాడనియు, కాలము పరిపక్వ మగుటచే దేవునివిధి ఈ రీతిని నెఱవేఱినదనియు వందనసమర్పణగీతికలు ఆలపించుచుండు మీరును — దీనిని గ్రహింపుడు. అయ్యో, ఏమి వెఱ్ఱి! అట్టిదేమియు జరుగ లేదు! ఏసుక్రీస్తు ఇచటికి రాలేదు; ఎహోవాకూడ రాలేదు; ఇకపిమ్మటకూడ వారు రాబోరు; స్వవిషయములను, స్వగృహ స్థితిగతులను, చక్కబెట్టుకొనుకార్యమున వారు నిమగ్నులై, తీఱికలేకయున్నారు. ఇచట పురాణపురుషుడగు శివుడే

ఇప్పటికిని యథాప్రకారము ఆసీనుడై యున్నాడు; రక్తబలులు గొను కాళికామాతయు పూర్వపుసామగ్రితోనే, తొల్లిటి వలెనే, అర్చింపబడుచున్నది; ప్రేమమూర్తియగు బృందావన గోపబాలుడును — శ్రీకృష్ణుడు — యథాపూర్వముగా వేణువు నూదుచున్నాడు. పూర్వకాలమున ఈ వృద్ధశివుడు తన వృషభము నెక్కి, డమరుకము వాయించుచు, హిందూ దేశమునుండి బయలు వెడలి ఒకవైపు సుమత్రా, బొర్నియో, సెలబీసు, ఆస్ట్రేలియాలు చూచుకొనుచు అమెరికాసముద్ర తీరములవఱకును, మరల మఱొకవైపున బయలువెడలి ఎద్దును బాగుగా చుఱుకుముట్టు మోది థిబెట్, చీనా, జపానుల మీదుగా సైబీరియావఱకును, పయనించెను. ఇప్పటికిని ఆయన ఈ ప్రయాణములు మానక చేయుచునేయున్నాడు. కాళీమాతయు నేడుకూడ చీనా జపాను దేశములందుసైతము పూజలు కైకొనుచునేయున్నది; అక్షతయోనియగు మేరీ కన్యకగా మార్చి ఏసుక్రీస్తుతల్లియని క్రైస్తవులు ఆరాధించునది ఆమెనే. హిమాలయములవంక చూడుడు. వాని ఉత్తరమున కైలాసగిరి — వృద్ధశివుని ప్రధాననివాసస్థానము — కలదు; పదితలలు, ఇరువదిచేతులు గల రావణాసురునట్టి మహాబలశాలియే ఆ సింహాసనమును కదల్పజాలకపోయెను; — ఇప్పుడు క్రైస్తవమతప్రచారకులా ఆ కార్యమును పూనుకొనుట!! ఎంత సాహసము, ఎంత వెఱ్ఱి!! ఇచ్చట భారతదేశమున డమరువు వాయించుచు ఆ వృద్ధశివుడే శాశ్వతముగా నుండును, పశుబలులుగొనుచు కాళీమాతయు ఉండును, పిల్లనగ్రోవిని ఊదుచు మనోహరుడగు శ్రీకృష్ణుడును ఉండును. వారు హిమాలయములవలె సుస్థిరముగా నెలకొని

యున్నారు. ఎవ రెన్ని ప్రయత్నములు చేసినను — క్రైస్తవప్రచారకులుగాని, ఇతరమతప్రచారకులుగాని — వారిని తొలగింపజాలరు. వారియునికి మీకు సైపరాకున్నచో, బుద్ధిగలిగి ఇచటినుండి వెళ్లిపొండు! మీ నలుగురైదుగురివలన ఒక దేశప్రజ లందఱును — శాంతిని కోల్పోవు వఱకును — విసుగునొందుచుండవలెనా? దుర్భరపీడనము నొందుచుండవలెనా? మీరు మఱొకచోటికి ఏల పోరాదు— మీ యిచ్చవచ్చినట్లు ధారాళముగా మేతమేయ ననువగు మైదానములు గలచోటికి? ప్రపంచ మంతయు మీకు కలదు గదా! కాదు, అది జరుగనిపని! అట్లొనర్చుటకు వలయు శక్తి వారికి లేదు. వృద్ధశివునియొక్క కూటినే కుడిచి, ఆయన యింటి వాసములనే లెక్కించుచు, ఆయననుగూర్చి నిరప నిందలాడుచు, విదేశీయరక్షకు డగు నొకని మహనీయతను కీర్తించుచుండవలెను! ఎంతదుర్మార్గము! విదేశీయులకడకు ఏడుపుమొగములతో పోయి "మేము మిక్కిలి అధములము, మేము నీచులము, మేము పతితులము, మాకు కలదంతయు పైశాచికమైనదే" అని మొఱపెట్టుకొనువారికి మేము చెప్పునది ఇది: "సరే, మీరు సత్యవ్రతుల మందురు, మీ మాటలు నమ్మకుండుటకు తగు కారణము మా కేమియు లేదు. కావున మీరు చెప్పునదంతయు నిజమేకావచ్చును. కాని, ఆ 'మేము'లో జాతినంతయు ఏల చేర్తురు? అట్లు చేయుట ఎట్టినీతియో, ఎట్టిమర్యాదయో, కొంచెము చెప్పుడు".

మనము గ్రహింపవలసిన ప్రథమవిషయము: ఏదో ఒకజాతికిమాత్రము ఆధికారికముగా సంక్రమించిన సద్గుణము

లేవియు లేవు. కాకున్న, వ్యక్తిమానవులందువలె, కొన్ని జాతులందు — తక్కినజాతులందుకన్న — కొన్ని సద్గుణములు, రమారమిని చూచినచో, కొంచెము అధికముగా నుండవచ్చును.

మనకు ముఖ్యవిషయము 'ముక్తి'; పాశ్చాత్యులకు ముఖ్యవిషయము 'ధర్మము'. మనకు కావలసినది ముక్తి; వారికి కావలసినది ధర్మము. ధర్మశబ్ద మిచట మీమాంసకులు వాడెడు అర్థమున ఉపయోగింపబడినది. ధర్మ మనగా నేమి? ఈ లోకమునందో, పరలోకమునందో, సుఖానుభూతిని కాంక్షింపజేయునదే ధర్మము. ధర్మమునకు కర్మమే మూలము. అది మానవుని, సుఖము వెంట పర్వులిడుచు రేయుంబవళ్లు దానికై పరిశ్రమింప, జేయును.

ముక్తి యనగా ఏమి? ఇహలోకముగాని పరలోకముగాని ప్రకృతినియమములకు అతీతము కాదు గనుక ఇహలోకములోని సుఖముసైతము దాస్య మనియు, పరలోకములోని సుఖముకూడ అట్టిదేయనియు బోధించునదే ముక్తి; కాని ఆ సుఖముల కొక భేదము కలదు — ఇచటిది ఇనుపసంకెల, అచటిది బంగరుసంకెల. మఱియు సుఖము అనున దంతయు — ఎచటిసుఖమైనసరియే — ప్రకృతినియమములకు లోబడినదే గనుక, అంతము నొందితీఱును, శాశ్వతముగా నిలిచియుండ నేరదు. కావున మానవుడు ముక్తుడగుటకై యత్నింపవలెను, శరీరదాస్యమునకు అతీతుడు కావలెను; దాస్యమును అంగీకరింపరాదు. ఈ మోక్షపథము హిందూదేశమునతప్ప మఱెచ్చటను లేదు. కావున ముక్తాత్ములు హిందూదేశమున మాత్రమే కలరనియు, మఱెచ్చటను లేరనియు పలుమాఱు

చెప్పబడుమాట సత్యమైనదే. కాని భవిష్యత్కాలమున ఇతరదేశములందుసైతము ముక్తు లుందురనుటయు పూర్తిగా సత్యమే. అది శుభవార్త, మనకు మిక్కిలి సంతోషవార్త. పూర్వ మొకప్పుడు ధర్మము ముక్తికి అనుగుణమైయుండెను. యుధిష్ఠిరుడు, అర్జునుడు, దుర్యోధనుడు, భీష్ముడు, కర్ణుడు మున్నగాగల ధర్మారాధకులును, వ్యాసుడు, శుకుడు, జనకుడు మున్నగు ముక్తివాంఛాపరులును అప్పుడు కలసిమెలసియుండిరి. బౌద్ధమతము ప్రవేశించుటతోడనే ధర్మమార్గము మూలద్రోయబడి, మోక్షమార్గ మొక్కదానికే ప్రాముఖ్యమేర్పడెను. కావుననే అగ్నిపురాణమందు ఉపమారూపభాషలో ఇట్లు వ్రాయబడియున్నది: "గయాసురుడు— అనగా బుద్ధుడు* — ఎల్లరకును మోక్షమార్గమును చూపి లోకమును నశింపజేయజూచెను; కావున దేవతలెల్లరు చేరి మంతనములాడి, మోసముచే అతనిని శాశ్వతనిష్క్రియత్వమవలంబింప జేసిరి". ఇది యెట్లున్నను, ముఖ్యవిషయమేమనగా, ఇప్పుడు ఎందఱిచేతనో ప్రస్తావింపబడుచున్న మన దేశపతనమునకు కారణము "ఈ ధర్మము" పూర్తిగా నశించుటే. మన దేశీయు లందఱును మోక్షపథమునే అవలంబించి, అభ్యసించినయెడ మంచిదే. కాని అది సాధ్యమా! భోగానంతరముగాని పరిత్యాగబుద్ధి కలుగనేకలుగనేరదు; మొదట భోగము లనుభవింపుము; పిదప త్యాగ మొనర్పగలవు. అట్లుగాక జాతియంతయు, ఉన్నట్టుండి సన్న్యాస

* స్వామిజీ ఈ భావమును పిమ్మట మార్చుకొని "అగ్నిపురాణములోని గయాసురకథ బుద్ధునిగూర్చినది కానేకాదు" అని వ్రాసెను— స్వామిజీ గ్రంథావళి, 5-వ సంపుటము, 49-వ లేఖ చూడుడు.

మార్గమును త్రొక్కినచో, ఉద్దిష్టవాంఛ నెఱవేఱదు సరే కదా, మొదట ఉండినదికూడ చేతినుండి జాఱిపోవును — చేతనున్న పక్షి ఎగిరిపోయినది, పొదలోనున్న పక్షి దొరకలేదు! బౌద్ధమతము మహోచ్ఛదశలోనున్న కాలమున ప్రతి మఠమునందును వేనవేలు సన్న్యాసు లుండిరి. అప్పుడే దేశము నాశమొందుటకు సిద్ధమైనది! బౌద్ధులు, క్రైస్తవులు, ముసల్మానులు, జైనులు అజ్ఞతచే ఎల్లరకు ఒకే శాసనము, ఒకే సూత్రము, విధింతురు. అది మిక్కిలిపొరపాటు; విద్యా విధానము, ప్రవర్తనవిధులు, ఆచారములు, శాసనములు, సూత్రములు వ్యక్తిమానవులకును, జాతులకును వారివారి స్వాభావికభేదముల కనుగుణముగా భిన్నములై యుండవలెను. బలాత్కరించి ఎల్లరకును ఒకే మార్గము విధింపజూచుట ఎట్లు ఉపకరింపగలదు? "మోక్షమునకన్న వాంఛనీయమైనది ఈ జీవితమున ఏదియు లేదు; మీ రెవ్వరైన కానిండు, ప్రతి వారును వచ్చి దానిని స్వీకరింపుడు" అని బౌద్ధులు ప్రకటించిరి. "అది ఎన్నడైన సాధ్యమగునా" అని నా ప్రశ్న. హిందూశాస్త్రములు ఇట్లుచెప్పుచున్నవి: "నీవు గృహస్థుడవు, అట్టి విషయములు నీవు అంతగా పెట్టుకొనకుము, నీ స్వధర్మ మును నిర్వర్తింపుము". ఇదియే సరి! ఒక్క అడుగున కెక్కువదూరము గంతువేయజాలనివాడు, ఒక్క గంతున సముద్రముదాటి లంకకు పోవునట! ఇది యుక్తియుక్తమగు మాటయా? నీ కుటుంబమునే పోషించుకొనజాలవు; సోదర మానవులకు ఇరువురకైన అన్నముపెట్టజాలవు ; సంఘశ్రేయస్సుకై ఒక సాధారణకార్యమునేనియు ఇతరులతో నేకీ భావమువహించి చేయజాలవు; కాని ముక్తివెంట పర్విలిడు

చున్నావు!! "మోక్షము ధర్మమునకన్న ఎంతో శ్రేష్ఠమనుట సత్యమే, కాని ధర్మమును మొదట పూర్తిగానిర్వర్తింప వలెను" అని హైందవశాస్త్రాదేశము. ఇచటనే బౌద్ధులు తకమకపాటునొంది, ఎన్నియో అనర్థములు కలిగించిరి. అహింస మంచిదే; దురితమునకు (కీడుకు) ప్రతీకారము (మాఱుకీడు) చేయకుండుట మహోత్తమమే — ఇవి ఉదాత్త సూత్రము లనుట నిస్సంశయమే; కాని శాస్త్రము లిట్లు చెప్పుచున్నవి: "నీవు గృహస్థుడవు. ని న్నెవరైన ఒక చెంపపై కొట్టినప్పుడు నీవు 'కంటికి కన్ను, పంటికి పల్లు'గా మాఱుచేత చేయవేని (బదులుచెల్లింపకుంటివేని), పాప మొడి గట్టుకొంటి వనుట నిస్సంశయము". మను విట్లు చెప్పు చున్నాడు: "ని న్నెవడైన చంపవచ్చెనేని, — అతడు బ్రాహ్మణుడైనను — నీ వతనిని చంపుట పాపముకాదు" (మనుస్మృతి, VIII. 350). ఇది మిక్కిలినిజము, మఱచిపో దగని విషయము. "వీరభోగ్యావసున్ధరా"—ఈ భూమిని అనుభవించునది వీరుడే—కావున నీ వీరత్వమును ప్రదర్శిం పుము; సందర్భానుసారముగా రాజనీతినిర్దిష్టములగు సామదాన భేదదండోపాయములను ప్రయోగించి (అనగా సంధిచేసి కొనియో, ద్రవ్యదాన మొనర్చియో, పరస్పరవైరములు రేగించియో, ప్రత్యక్షముగా పోరుసల్పియో) నీ విరోధిని వశ మొనర్చుకొని ప్రాపంచికభోగము లనుభవింప యత్నింపుము — అప్పుడు నీవు ధార్మికుడ వవుదువు. అట్లుచేయక, ఎవడేని నిన్ను కాలదన్ని నేలరాచబూని అట్లుచేసినచో, నీవు ఆ అవ మానములను మౌనముతో భరించి, ఊరకుంటివేని, నీజీవితమే అప్రతిష్ఠపాలగును; నీ ఐహికజీవితము ఒక నరకమగును; పార

లౌకికజీవిత మింకొకనరక మగును. ఇదియే శాస్త్రబోధ: నీ స్వధర్మమును నిర్వర్తించుచుండుము — ఇది సత్యము సత్యాతిసత్యము. ప్రియులగు నా స్వమతస్థులారా, ఇదియే మీకు నా హితోపదేశము. దుష్టకార్యమును చేయవలదు ఎవరిని హింసింపవలదు, ఎవరిని పీడింపవలదు, ఇతరులకు మీరు చేయగల ఉపకార మంతయు చేయుడు. కాని ఇతరులు దురిత మొనర్చినపుడు స్తబ్ధతతో దానిని భరించి యూరకుండుట గృహస్థునకు పాపము; వెంటనే అదే రూపమున మాఱు చెల్లింపయత్నించుచుండవలెను. గృహస్థుడు పూర్ణపరిశ్రమతో, పరిపూర్ణోత్సాహముతో, ధనము ఆర్జించి స్వకుటుంబమును, పరులను పోషించి వారికి సుఖము చేకూర్పవలెను; చేతనైనన్ని సత్కార్యములు చేయవలెను. అట్లు చేయజాలవేని, మనుష్యుడనని ఏల చెప్పుకొందువు? నీవు గృహస్థువుకూడ కావు — నీయట్టివాని కేమి మోక్షము!!

ధర్మము కర్మముపై ఆధారపడియుండు నని ఇప్పటికే చెప్పితిమి. సమర్థతకలిగి నిరంతరకర్మాచరణవ్యగ్రుడై యుండుట ధార్మికునికి స్వాభావికము. కర్మాచరణము విధింపని వేదభాగములు నిజమునకు వేదములే కావని కొందఱు మీమాంసకులుకూడఅభిప్రాయపడుచున్నారు! "ఆమ్నాయస్య క్రియార్థత్వాదానర్థక్యమతదర్థానామ్" అనునది యొక జైమినీసూత్రము. (వేదములు కర్మ ప్రతిపాదనార్థకములే గనుక, కర్మాచరణముతో ప్రసక్తములుకాని వేదభాగములు నిరర్థకములు).

"ఓంకారము నిరంతరము ఉచ్చరించుచు, దానియర్థమునుగూర్చి ధ్యానించుచుండుటచే, సర్వమును సాధింప

వచ్చును''; ''భగవన్నామస్మరణమువలన సర్వపాపములు కొట్టుకొనిపోవును''; ''ఈశ్వరసంకల్పమునకే ఆత్మార్పణ మొనర్చుకొనువానికి సర్వము లభించును'' — అవును, శాస్త్రములును, సిద్ధపురుషులును పలికిన ఈ మాటలు నిస్సంశయముగా యథార్థములే, కాని, మనలో వేనవేలమంది జీవితకాలమంతయు ఓంకారమునుగూర్చియే ధ్యానించుచు, భగవన్నామమందలిభక్తిచే పారవశ్యమంది, ''నీ సంకల్పమే నెఱవేఱుగాక, నేను నీకు పూర్ణముగా శరణాగతుడనైతిని'' అని పల్కుచున్నారుగదా, వారికి అందుచే ఏమి ఉపకృతి చేకూరినది?—పూర్ణానుస్వారము! ఇందుకు కారణ మేమియో చెప్పగలరా? కారణ మిది, దానిని పూర్తిగా గ్రహింపవలెను: ఎవనిధ్యానము వాస్తవము, కార్యసాధకము? భగవత్సంకల్పమునకు ఎవడు పూర్తిగా ఆత్మార్పణ మొనర్చుకొనగలడు? ఎవడు పిడుగువంటి నిర్నిరోధశక్తితో భగవన్నామమును ఉచ్చరింపగలడు? చిత్తశుద్ధిని సాధించినవాడే, అనగా ఎవనిచిత్తము కర్మాచరణముచే పరిశుద్ధమైనదో వాడు, అనగా ఎవడు ''ధార్మికుడో'' వాడు.

ప్రతి వ్యక్తిమానవుడును ఒక శక్తిప్రదర్శనకేంద్రము. పురాకృతఫలముగా ఈ శక్తి సంచితమైయున్నది, మనలో ప్రతివాడును ఈ శక్తిని తనవెనుకనుంచుకొనియే పుట్టుచున్నాడు. ఈ శక్తి యంతయు కర్మాచరణరూపమున వ్యయమై నిశ్శేషమగువఱకు ఎవడైన కర్మాచరణప్రసక్తి పెట్టుకొనక ఊరకుండగలడా? అంతదనుక అతడు తన సత్కర్మము వలనిసుఖమును, దుష్కర్మమువలని దుఃఖమును అనుభవించియే తీఱవలెను; కర్మాచరణము నిలుపుకొని ఊరకుండుట

అతనికి శక్యముకానేరదు. అంతదనుక అనుభూతులను కర్మా చరణమును నిలుపుకొనుట సాధ్యముకాదేని, దుష్కర్మములు చేయుటకన్న సత్కర్మములు చేయుట, దుఃఖమనుభవించుట కన్న సుఖమనుభవించుట, మేలుగదా. రామప్రసాదుడు* ఇట్లు పలుకువాడు: "'మంచి', 'చెడ్డ' అని రెండుమాటలు వాడుకలో కలవు; వానిలో 'మంచి' చేయుటే శ్రేయ స్కరము".

మన మిప్పుడు ఆచరింపవలసిన "మంచి" ఎట్టిది? మోక్షమును అర్థించువాని "మంచి" యొకటి, ధర్మము అర్థించువాని "మంచి" మఱొకటి. గీతావిష్కరణ మొనర్చిన శ్రీకృష్ణభగవానుడు తేటపఱుప నెంతో ప్రయత్నించినది ఈ మహాసత్యమునే; హైందవమతములోని వర్ణాశ్రమధర్మ వ్యవస్థయు, స్వధర్మసిద్ధాంతమును, దీని ఆధారముమీదనే నిర్మింపబడియున్నవి.

"అద్వేష్టా సర్వభూతానాం మైత్రః కరుణ ఏవ చ ।
నిర్మమో నిరహఙ్కారః సమదుఃఖసుఖః క్షమీ॥"

(గీత-XII, 13)

---

* రామప్రసాదుడు వంగదేశీయు డగు నొక సిద్ధపురుషుడు; కాళీ కాంబికాభక్తుడు; సహజకవి. ఆమెను స్తుతించు గీతిక లనేకము రచిం చెను. వానియందు మహోదాత్తములగు ఆధ్యాత్మికసత్యములు మిక్కిలి తేటమాటలలో నెలకొల్పబడియున్నవి. ఆ గీతికలు జీవముతోను, భక్తి రసముతోను తొనకాడుచు, అపారప్రచారముకలిగి జనాదరమునొంది యున్నవి. అతినిమ్నదశయందుండు కృషీవలులు మొదలు విద్యాధికుల వఱకు ఎల్లరును ఆ గీతికలాలపించునప్పుడు పారమార్థికభావావేశము నొందుదురు.

(ఏభూతమునెడగాని ద్వేషములేనివాడు, అన్ని భూతములందును మైత్రియు, కరుణయు గలవాడు, 'నేను', 'నాది' అను భావములు లేనివాడు, సుఖదుఃఖములను సమబుద్ధితో చూచువాడు, ఓర్పుగలిగియుండువాడు). ఈ వర్ణన మంతయు మోక్షమే జీవితలక్ష్యముగా గలవానికి వర్తించును.

"క్లైబ్యం మా స్మ గమః పార్థ నైతత్త్వయ్యుపపద్యతే।
క్షుద్రం హృదయదౌర్బల్యం త్యక్త్వోత్తిష్ఠ పరన్తప॥"
(గీత–II–3)

(పార్థా, కాపురుషుడవు కాకుము; అది నీకు తగదు. శత్రుతాపకారివగు ఓ అర్జునా, తుచ్ఛమగు ఈ మనోదుర్బలత్వమును వీడి, లెమ్ము); మఱియు

"తస్మాత్త్వముత్తిష్ఠ యశోలభస్వ।
జిత్వా శత్రూన్ భుంక్ష్వ రాజ్యం సమృద్ధమ్॥"
"మయైవైతే నిహతాః పూర్వమేవ।
నిమిత్తమాత్రం భవ సవ్యసాచిన్॥" (గీత–XI–33)

(కావున నీవు లెమ్ము, కీర్తిని ఆర్జింపుము, శత్రువులను జయింపుము, సమృద్ధమగు రాజ్యమును అనుభవింపుము. నాచేత వారు ఇప్పటికే చంపబడిరి. సవ్యసాచీ, నీవు నిమిత్తమాత్రుడవై యుండుము). గీతలో గల యిట్టి మాటలన్నియు ధర్మమునకు త్రోవచూపుకొఱకు భగవంతునిచే ఉద్దేశింపబడినవి. కర్మాచరణమునం దెప్పుడును మంచిచెడుగులు కలిసియేయుండుననుట అందఱెఱిగినవిషయమే. కర్మాచరణమునందు కొంచెముగనో, గొప్పగనో పాపమొనర్చుట

తప్పదు. ఐన నేమి? కానిమ్ము. ఊరకుండుటకన్న కొంచెము కర్మమునైన చేయుట మంచిదిగదా—పస్తుండుటకన్న సగము కడుపునకు తినుట మేలుగదా; పుణ్యపాపమిశ్రమైనను కర్మ మొనర్చుట, నిర్వ్యాపారులమై, శిలలవలెజడులమై, నిరర్థక జీవనముగడపుటకన్న మేలుగదా? గోవు ఎన్నడును బొంకదు, రాయి యెన్నడును దొంగిలింపదు. మానవుడు బొంకును, దొంగిలించును. కాని మానవుడే భగవంతు డగు నదియు. సత్త్వగుణప్రాబల్యమువలన మానవుడు నిష్క్రియుడై ఎల్లప్పుడును ధ్యానదశయందు మునిగియుండును; రజోగుణ ప్రాబల్యమువలన సత్కర్మములను, దుష్కర్మములనుకూడ చేయును; తమోగుణప్రాబల్యమువలన మరల నిష్క్రియు డును, జడుడును అగును. ఒకనియందు సాత్త్వికప్రాబల్య మేర్పడియున్నదా తామసికప్రాబల్య మేర్పడియున్నదా అని బాహ్యదృష్టిచే కనుగొను టెట్లో చెప్పుడు. మన మిప్పుడు సాత్త్వికప్రశాంతదశయందు — సుఖదుఃఖాతీతులమై, కర్మా చరణదశాతీతులమై — ఉన్నామో; అధమాధమతామసిక దశకుకూలి, నిర్జీవులమై, నిర్వ్యాపారులమై, జడులమై, మృత పదార్థమువలె — శక్తివిహీనులముగనుక ఏ పనియు చేయ జాలక — నిశ్శబ్దముగను, కొంచెకొంచెముగను చివికి, ముఱిగి పోవుచున్నామో గ్రహించు టెట్లు? ఈ ప్రశ్నమును నేను తీవ్రబుద్ధితో అడుగుచున్నాను. బదులుచెప్పుడు. మీ మనస్సు లనే ప్రశ్నించికొనిచూడుడు, మీకు నిజము తెలిసిపోవును. కాని సమాధానముకై వేచియుండు టేల? ఫలములనుబట్టి వృక్షము నెఱుగగలముగదా. సత్త్వము ప్రాబల్యమునొంది నప్పుడు మానవుడు నిష్కర్ముడై, శాంతుడై యుండుట

నిజమే; కాని ఆ నిష్కర్మత మహాశక్తుల కేంద్రీకరణము యొక్క ఫలము, ఆ శాంతత అపారకార్యోత్సాహము యొక్క జన్మభూమి. ఆ మహాసాత్త్వికస్వభావుడు, ఆ మహనీయాత్ముడు, మనవలె నిక కాలుసేతులతో పనిచేయ నక్కఱలేదు, — సంకల్పమాత్రముననే, ఆతని కార్యము లన్నియు వెంటనే నిర్దుష్టముగా నెఱవేఱును. అట్టి సత్త్వాధిక్యుడే సర్వవంద్యుడగు బ్రాహ్మణుడు. అతడు ఇంటింటికి పోయి తన్ను ఆరాధింపుడని ఇతరులను ప్రార్థింపవలయునా? సర్వశక్తిసంపన్నయగు జగన్మాత అతనిఫాలభాగమున స్వర్ణాక్షరములతో స్వహస్తమున నిట్లు వ్రాయును: "మీరెల్లరును ఈ మహాపురుషుని, ఈ నా కుమారుని, ఆరాధింపుడు". లోకము అది చదివి, అట్లు చేయుచు, అతనియెదుట విధేయతతో వినమ్రశిరస్కమై ప్రణమిల్లును. అట్టి పురుషుడు వాస్తవముగా

"అద్వేష్టా సర్వభూతానాం మైత్రః కరుణ ఏవ చ
నిర్మమో నిరహఙ్కారః సమదుఃఖసుఖః క్షమీ" *

మఱియు ప్రతిమాటను నమలినట్టు ముక్కుతో మాటాడుచు, వారమునాళ్లనుండి పస్తున్నవానివలె హీనస్వరముపడి, చినిగిపోయిన తడిపేలికగుడ్డవలె నుండి, కాలితో తన్నినను నోరెత్తక, రోషమూనక, యుండు పిఱికిపంద లగు ఆడంగిపురుషులయొద్ద కానిపించు గుణములు అధమతమస్సును సూచించును. అవి మరణలక్షణములు — సత్త్వలక్షణములు కావు — కుళ్లిపోయి కంపుకొట్టునవి. అర్జునుడు ఇట్టివారిలో

* అర్థము 17 వ పుటలో వ్రాయబడియున్నది.

కూలబోవుచున్నందుననే, భగవంతుడు అతనికి అంత విపుల ముగా గీతలో బోధించినది. ఇది సత్యముకాదా? భగవంతుని నోట వచ్చిన మొట్టమొదటిమాటలను వినుడు — "క్లైబ్యం మా స్మ గమః పార్థ నైతత్త్వయ్యుపపద్యతే" (పార్థా, పౌరుష విహీనుడవు కాకుము, అది నీకు తగదు). మఱియు పిదప చెప్పిన ఈ మాటలనుకూడ వినుడు: "తస్మాత్త్వముత్తిష్ఠ యశోలభస్వ" (కావున నీవు లెమ్ము, కీర్తిని ఆర్జింపుము) జైనబౌద్ధాదుల విపరీతాయభావములకు వశులమై, మనము ఈ తామసికజనదళములో చేరిపోయితిమి; — ఈ గడచిన వేయేండ్లనుండి దేశవాతావరణము నంతయు భగవన్నామ ముతో నిండించుచు, భగవంతుని ప్రార్థించుచున్నాము; కాని భగవంతుడు వానికి చెవియొగ్గుటలేదు. ఏల యొగ్గును? బుద్ధివిహీనుని మొఱలను మానవుడే ఎన్నడును ఆకర్ణింపడు గదా, భగవంతుడు ఆకర్ణించు నని తలపనగునా? కావున మనము తప్పించుకొని బైటపడుమార్గము భగవంతుని గీతోప దేశవాక్కుల ననుసరించు టొక్కటే: "క్లైబ్యం మా స్మ గమః పార్థ * * * తస్మాత్త్వముత్తిష్ఠ యశోలభస్వ".

ఇప్పుడు మరల మన ప్రస్తుతవిషయమునకు — "ప్రాచ్యము, పాశ్చాత్యము"నకు — పోవుదము. ప్రథమ మున అందలి వైపరీత్యమును చూడుడు. యూరపుదేశస్థు రక్షకు డగు ఏసుక్రీస్తు ఇట్లు బోధించియున్నాడు: "శత్రుపు లుగా ఎవ్వరినేని భావింపవలదు; నిన్ను దూషించువారిని ఆశీర్వ దింపుము; నీ కుడిచెంపపై కొట్టినవారివైపునకు రెండవచెంపను కూడ త్రిప్పుము; నీ కర్మాచరణము నంతయు చాలించుకొని పరలోకయాత్రకు సిద్ధముగా నుండుము. లోకము శీఘ్రకాల

మునసే అంతమొందనున్నది". ఇక మన భగవానుడు గీతలో ఇట్లు చెప్పుచున్నాడు : "ఎల్లప్పుడును పరిపూర్ణోత్సాహముతో పనిచేయుచుండుము, నీ శత్రువులను నాశమొనర్చుము, లోకము ననుభవింపుము". కాని చివరకు ఏసుక్రీస్తు, శ్రీకృష్ణుడు ఉద్దేశించినదానికి ప్రత్యక్షవిరుద్ధముగా జరిగినది. యూరపుదేశస్థులు ఏసుక్రీస్తుబోధకు అంతప్రాముఖ్య మీయలేదు. ఎల్లప్పుడును కార్యతత్పరత్వమునకు అలవాటుపడినవారును, అపారరాజసికస్వభావముగలవారును అగుటచే వారు యువకోత్సాహముతోను, పూర్ణసాహసముతోను, ప్రపంచములోని సర్వదేశములసుఖములను, భోగములను సమకూర్చుకొని వానిని తనివితీర అనుభవించుచున్నారు. ఇక మనమో, మూటముల్లెలు సర్దుకొని, ఒకమూలలో కూర్చుండి, రేయుంబవళ్లు మరణవిచారముచేయుచు "నలినీదళగతజలమతితరళం తద్వజ్జీవనమతిశయచపలమ్" (తామరాకు మీదినీరు మిక్కిలి చంచలము, అట్లే ఈ జీవితము మిక్కిలి అస్థిరము) అని పాడుకొనుచుందుము. తత్ఫలముగా మృత్యుదేవుడగు యమునిభీతిచే మన రక్తము చల్లబాఱి, మాంసము భయకంపిత మగుచున్నది. దురదృష్టవశమున యముడును మనమాటలనే విశ్వసించినట్లు మహామారియు, సర్వవిధములగు ఇతరవ్యాధులును మన దేశమును ప్రవేశించినవి. గీతాబోధానుసార మెవరు ఇప్పుడు ప్రవర్తించుచున్నారు? యూరపుదేశీయులు! ఏసుక్రీస్తుసంకల్పము ననుసరించి ఎవరు ప్రవర్తించుచున్నారు? — శ్రీకృష్ణునిసంతతివారు!! ఈ విషయమును పూర్తిగా అర్థముచేసికోవలెను. మోక్షమార్గమును ప్రథమమున కనుగొని ప్రకటించినది వేదములు. పిదప

బుద్ధుడు, ఏసుక్రీస్తు మున్నగుప్రవక్తలు బోధించిన దంతయు ఆ ఏకైకమూలమునుండియే కైకొనబడినవిషయము. ఈ ప్రవక్తలు సంన్యాసులు కావున వారు "ఎవరినేని శత్రువు లుగా భావించుకొనలేదు. ఎల్లరయందును మైత్రితో, దయతో, నుండిరి". అది వారికి సముచితముగనే ఉండినది. కాని ఆ మోక్షమార్గమునే అవలంబింపుమని లోకమునంతయు బలాత్కరించు ఈ ప్రయత్న మేల? "రుద్దుటవలన, తోముట వలన, సౌందర్యమును ఉత్పత్తిచేయుట శక్యమా? బతిమాలి గాని, బలాత్కరించిగాని, ఎవరినైన స్వకీయులనుగా చేసికొనుట సాధ్యమా? తనకు మోక్షముఅక్కఱలేదనువానికిని, మోక్ష మునకు అనర్హుడుగానుండువానికిని, బుద్ధుడు, క్రీస్తు ఏమి నిర్ణ యించినారు? ఏమియు లేదు.—మానవుడు మోక్షమునైన పొందవలెను, లేక నాశమునకు సంసిద్ధుడైయుండవలెను: వారు వివరించినది ఈ రెండు మార్గములనే, మధ్యేమార్గ మేదియులేదు. మోక్షేతరార్థమునకు ప్రయత్నింప మాన వులకు స్వాతంత్ర్యలేశమేనియు ఈయబడలేదు — ప్రపంచ సుఖమును కొంతకాలము ఒకింత అనుభవించుమార్గ మేదియు చూపబడలేదు. అందుకు అనువగు మార్గము లన్నియు సంపూర్ణముగా బంధింపబడియుండుటేగాక, అడుగడుగునను అడ్డములుకూడ కల్పింపబడియున్నవి. వేదచోదితమత మొక్కటే ధర్మార్థకామమోక్షము లనెడు నాలుగుపురుషార్థ ములను సాధించు మార్గముల నేర్పఱచియున్నది. బుద్ధుడు మనలను పాడుచేసెను, అట్లే క్రీస్తు గ్రీసు, రోములను పాడు చేసెను! పిదప కాలక్రమమున యూరపియనులు ప్రొటె స్టెంటుసంప్రదాయము నవలంబించి, పోపు యొక్క అధికా

రముక్రింద ప్రవర్తిల్లుచుండిన క్రీస్తుబోధలను విదిర్చివైచి, తెప్పితిలి సంతసించిరి. హిందూదేశమున కుమారిలుడు మరల కర్మమార్గమును — కర్మమునుమాత్రము నిర్దేశించు మార్గ మును — వ్యాప్తిలోనికి తెచ్చెను. శంకర రామానుజులు ధర్మార్థకామమోక్షములను సామరస్యముతో సముచిత భాగములుగా ననుభవింప నిర్ణయింపబడిన సనాతన వైదిక మతమును సుస్థిరముగా స్థాపించిరి. తాను కోల్పోయియుం డినప్రాణమును పునర్లభ్యమొనర్చుకొనుమార్గమున జాతి ఇట్లు పెట్టబడినది; కాని హిందూదేశమున ముప్పదికోట్ల ప్రజ లను మేలుకొల్పవలెను. కావున ఆలస్య మగుచున్నది. ముప్పదికోట్లమందిని ఒకనాటికాలమున పునర్జీవితుల నొన ర్చుట సాధ్యమా?

బౌద్ధమతముయొక్కయు వైదికమతముయొక్కయు ఉద్దేశములు భిన్నములుకావుగాని బౌద్ధమతము అనుసరించు మార్గము సరియైనదికాదు. బౌద్ధులమార్గము సరియైనదిగా నున్నచో, మనము ఇట్లు ఇంత పూర్తిగా ఏల చెడి వినాశ దశకు వచ్చితిమి? కాలముగడచినందువలన ఇట్లు జరిగెనని చెప్పుట నిష్ప్రయోజనము. కార్యకారణనియమముల నతిక రించి కాలము ఏమి చేయగలదు?

కావున బౌద్ధులును వైదికమతస్థులును ఒకే గమ్య మును సాధింప యత్నించినను, బౌద్ధులు అపసవ్యమార్గము నవలంబించి, హిందూదేశమును అధోగతికి తెచ్చినారు. బహుశః నా బౌద్ధసోదరు లీ మాటకు కోపగించుకొని చిఱచిఱ లాడుచు ఉద్రేకమొందుదురేమో! కాని అందుకు నే నేమి

చేయగలను? నిజము చెప్పియే తీఱవలెను. తత్ఫలము ఏమయిన‌ను నాకు అక్కఱలేదు. వేదనిర్దిష్టజాతిధర్మమే సత్యమైనది, సరియైనది. జాతిధర్మ మనగా వివిధకులములకు నిర్ణీతమైన ధర్మము, —— స్వధర్మము, అనగా, స్వకీయధర్మము, ప్రతి వానికిని వాని శక్తినిబట్టి, పదవినిబట్టి, నిర్ణయింపబడినధర్మము. ఇదియే వైదికమతమునకును వైదికసంఘమునకును మూలాధారము. నా దేశస్థులను పొగడుచున్నా నని తలచి మఱి కొందఱు మిత్రులు కుపితు లగుదు రేమో. ఇచట వారి నొక మాట —— ఒకేసారిగ —— అడుగనిండు: అట్టి పొగడ్తల వలన నా కెట్లు ఉపకారముకలుగును ? ధనమూలముగగాని, ఏదైన ఇతరవిధముగగాని వారు నన్ను పోషించుచున్నారా? అట్లొనర్పకపోవుటేగాక నేను క్షామపీడితులను, అనాథశిశువులను సంరక్షించుకొఱకు హైందవేతర దేశములందు యాచించి సంపాదించుధనమును నాకడనుండి లాగుకొన పూర్ణప్రయత్నములుచేయుదురు ; నేను ఈయనేని నన్ను తిట్టి అపవాదోక్తులాడుదురు!! విద్యాధికులగు నా దేశీయులారా, నా దేశస్థులు ఇట్టివారు. ముఖస్తుతులచే వారివలన ఏమియు లభింపదని నాకు చక్కగా తెలియును. నేను వారిని పూర్తిగా ఎఱుగుదును. వారిని మతిభ్రష్టులుగా భావింపవలెనని నే నెఱుగుదును. మతిభ్రష్టునిచే ఔషధసేవ చేయింపబూనుకొనువాడు అందుకు బహుమతిగా తన్నులకును, కాట్లకును సిద్ధపడియుండవలెనని నే నెఱుగుదును; అట్టి బహుమతికి సిద్ధపడి, బలాత్కారముగా వారినోటిలో ఔషధముపోసి, వారిచర్యలను శాంతముతో భరించువాడే వారికి యథార్థమిత్రుడు.

ఈ జాతిధర్మము, ఈ స్వధర్మము, సర్వదేశములందు గల ప్రతిసంఘము క్షేమమునొందుమార్గము — చివరకు మోక్షమునకు గొనిపోవగల నిచ్చెన. ఈ జాతిధర్మము, ఈ స్వధర్మము, క్షీణించుటవలననే మనదేశము పతనమొందినది. కాని ఈ కాలమున అగ్రకులములవారు సామాన్యముగా కైకొను అర్థమున జాతిధర్మము (లేక స్వధర్మము) మనము తప్పించుకొనవలసిన క్రొత్తఆపద యగుచున్నది. జాతిధర్మమును గూర్చిన పరిపూర్ణజ్ఞానము తమకు కలదని వారిభావము. కాని నిజమునకు వారికి అది తెలియనేతెలియదు. తమ గ్రామమున అనుసరింపబడు ఆచారములే వేదప్రతిపాదిత సనాతనాచారములని తలచి, అధికారము లన్నియును తమవి గనే భావించుకొని వారు నాశమున కేగుచున్నారు! నా మాటలు వంశపారంపర్యకులవ్యవస్థనుగూర్చిగాని, గుణభేదములచే నిర్ణయింపబడు కులవ్యవస్థనుగూర్చి కాదు. గుణనిర్ణీతకుల వ్యవస్థయే ప్రథమమున నుండినదని నేనును అంగీకరింతును, కాని రెండుమూడు పురుషాంతరములలో గుణమునకుబదులు జన్మమునకు ప్రాధాన్య మీయబడును. ఇందుచే మన జాతీయ జీవనముయొక్క ఆయువుపట్టునకు దెబ్బతాకినది; లేనిచో, మన మిట్టి పతనస్థితికి ఏల కూలితిమి? గీతలో "సఙ్కరస్య చ కర్తా స్యాముపహన్యామిమాః ప్రజాః" (నేను వర్ణసంకర కారకుడనగుచు, ప్రజలవినాశమునకు కారణమయ్యెదను) అని యున్నదిగదా. ఈ ఘోరవర్ణసాంకర్యము — అన్ని కులములయొక్క సాంకర్యము — ఇంత గందరగోళపఱచు తెఱగున — ఎట్లు ప్రాప్తించినది? గుణభేదములనే పాటింప కుండుట ఎట్లు సంభవించినది? మనపూర్వికులకు ఉండిన శ్వేత

వర్ణము ఇప్పు డేల నలుపుగా మాఱినది ? సత్త్వగుణము నశించి రజోగుణ లేశముతో కూడిన తమోగుణము ఇప్పు డేల వ్యాపించియున్నది? ఇందుకు దీర్ఘ వివరణము అవసరము కావున మఱొకతడవ ఈప్రశ్నమునకు బదులుచెప్పెదను. ప్రస్తుతము ఈ సంగతిని గ్రహింపయత్నింపుడు — జాతిధర్మము సక్రమముగా, యథార్థముగా, కాపాడబడినచో, జాతి ఎన్నటికిని పతనమొందదు. ఇది నిజమైనచో, మన పతనమునకు కారణభూతమైన దేది ? జాతిధర్మమూలము చెఱుపబడిన దనుటకు మన పతనమే స్పష్టమగు తార్కాణము. అనగా, మన మిప్పుడు జాతిధర్మ మని తలచునది అందుకు ప్రత్యక్షవిరుద్ధమైన దని తెలుచున్నది. ప్రథమమున మీా శాస్త్రములను జాగ్రత్తగా, పరిశీలనబుద్ధితో, చదువుడు. శాస్త్రములలో కులధర్మ మని పేర్కొనబడినది ఈదేశమందు ప్రాయికముగా సర్వత్ర అదృశ్యమైన దని మీాకప్పుడు సులభముగా తెలిసిపోవును. ఇప్పుడు యథార్థరూప మగు జాతిధర్మమును పునరుద్ధరించితిరేని, దేశమునకు మహోపకారముచేసినవా రగుదురు. నేను నేర్చినది, నేను గ్రహించినది, మీాకు స్పష్టముగా తెలుపుచున్నాను. నేను మీా రక్షణార్థ మేదోయొక విదేశము నుండి ఇచటికి పంపబడినవాడనుకాను. కావున మీా వెఱ్ఱిమొఱ్ఱిఆచారముల నన్నిటిని ప్రమాణీకరించి, అవి శాస్త్రసమ్మతములని సమర్థించుట నాపని కాదు; మన విదేశీయమిత్రులు ఆ పనిని నిర్వ్యాయముగా చేయగలరు గనుక, వారికది కష్టముకాదు. మీారు వారిని స్తుతించి కరతాళధ్వనులచే వారిని సంతుష్టులనొనర్తురు. వారు కోరుపరమార్థము అదియే. కాని నేను మీా ముఖములపై బురదను, దుమ్మును చల్లి

నచో, అది నా ముఖముమీదకూడ పడునని మీ రెఱుగుదురా? ఐన నేమి?

ప్రతిజాతికిని ఒక జాతీయకర్తవ్యము ఉండునని నేను మఱొకసందర్భమున చెప్పియున్నాను. ప్రకృతినియమానుసారముగనో, మహాపురుషులయొక్క మహోత్కృష్టబుద్ధిబలముచేతనో, ప్రతిజాతియొక్క సాంఘికాచారమర్యాదలు ఆ జాతీయ కర్తవ్యము సిద్ధించుటకు అనువుగా ఏర్పఱుపబడుచున్నవి. ప్రతిజాతియొక్క జీవితమునందును, ఆ కర్తవ్యము, దానిసిద్ధికి అత్యావశ్యకములై యుండు ఆ ఆచారమర్యాదలు, వినా తక్కినవన్నియు అనావశ్యకములు. ఆ అనావశ్యకాచారమర్యాదలు అభివృద్ధినందినను, అదృశ్యమైనను ఒక్కటియే; కాని జాతీయజీవనముఖ్యకర్తవ్యమునకు హానికలిగినచో మాత్రము జాతి అంతమునొందితీఱును.

మేము పసివారమైయున్నప్పు డొక రాక్షసి కథ వింటిమి. దానిప్రాణ మొక చిన్నపక్షియందు ఉండునది. ఆ పక్షిని చంపినగాని ఆ రాక్షసి చావదు. జాతియొక్క జీవితముకూడ అట్టిదే. మఱొకవిషయమునుకూడ మీరు గమనింపవచ్చును. జాతీయకర్తవ్యమునకు అంతగా సంబంధింపని హక్కులు కొన్ని లాగుకొనబడినను, జాతికి విస్తారము కష్టములేదు — కొన్ని యేల, అన్నియు లాగుకొనబడినను అంతయే. కాని, తన జాతీయకర్తవ్యమునకు — తన జాతీయ జీవనమునకు ఆధారమైనదానికి — ఎంతకొంచెపాటి దెబ్బ తాకినను, అది అపారశక్తితో ప్రతికారముచూపును.

మూడు సజీవజాతులయొక్క — ఫ్రెంచి, ఆంగ్లేయ, హైందవ — చరిత్రములు మీరు చాలవఱకు ఎఱుగుదురు.

ఆ జాతుల విషయమును ఉదాహరణముగా కైకొందు. ఫ్రెంచివారి మనస్తత్త్వమునకు రాజకీయస్వాతంత్ర్యమే వెన్నెముకవంటిది. ఫ్రెంచిప్రజలు సర్వవిధములగు ఒత్తిడులను శాంతతతో భరింతురు: అధికములగు పన్నులు విధింపుడు, వారేమాత్రము ఆక్షేపింపరు; జాతినంతయు సైన్యములో చేరుమనుడు, వారేమియు మొఱపెట్టరు; కాని ఎవరైనను వారిరాజకీయస్వాతంత్ర్యముజోలికి పోయిరా, జాతియంతయు ఏకమై లేచి ఉన్మత్తావేశముతో ప్రతిఘటించును. "మాపై అధికారముపఱుపుపదవి నెవరినిగాని ఆక్రమించుకొనని యము. మాదేశమును పరిపాలించుకొనుటందును, మాసంఘమును మాయిష్టానుసారము నడుపుకొనుటందును ప్రాజ్ఞులకు, అజ్ఞులకు, ఉన్నతశ్రేణులకు, నిమ్నశ్రేణులకు — మాకెల్లరకును సమానాధికారముకలదు". ఇదియే ఫ్రెంచివారి స్వభావమునందలి మూలసూత్రము. ఈ స్వాతంత్ర్యముజోలికిపోవువారు ఆపదలపాలగుదురు.

ఆంగ్లజాతీయమనస్తత్త్వమున "ఇచ్చి పుచ్చుకోలు" మార్గము — వణిజసహజమగు వర్తకమార్గము — స్వాభావికమైయుండును. ఆంగ్లేయులు నిష్పాక్షికత్వమును, అధికారముల పంపకమున హెచ్చుతక్కువలు లేకుండుటను, ముఖ్యముగా గమనింతురు. ఆంగిలేయుడు రాజునకును, కులీనుల అధికారాధిక్యములకును, వినమ్రతతో లోబడియుండును; కాని తనయొద్దనుండు ఒకదమ్మిడీ ఈయవలసివచ్చినను అందుకు కారణము వివరణసహితముగా, ఎఱుగగోరును. రాజు కలడు; అదిసరియే; అతనియాజ్ఞకు బద్ధుడైయుండుటకును, అతనిని గౌరవించుటకును అతడు సంసిద్ధుడు. కాని రాజు

ద్రవ్యముకోరినచో, ఆంగిలేయుడు ఇట్లనును: సరియే; కాని అది ఎందుకొఱకు కావలసినది, దానిచే ఎట్టి ఉపకారము కలుగునది నాకు మొదట తెలుపుడు; తదనంతరము ఆ ద్రవ్యము నెట్లు వెచ్చింపవలెనో ఆవిషయమునుగూర్చి నా యభిప్రాయ మీయవలెను; ఆపిదపనే నేను ద్రవ్యమునిత్తును. ఆంగ్లేయులయొద్దనుండి బలాత్కారముగా ద్రవ్యము లాగు కొనజూచిన రాజొకడు పెద్దవిప్లవమును కలిగించెను. ఆ రాజును వారు చంపివైచిరి.

రాజకీయస్వాతంత్ర్యము, సాంఘికస్వాతంత్ర్యము, మంచివే, ఉపయుక్తములే; కాని అసలువిషయము — మనకు యథార్థముగా కావలసినది — పారమార్థికస్వాతంత్ర్యము, ముక్తి అని హిందువు పల్కును. ఇదియే మన జాతీయపరమ లక్ష్యము; వైదికుడుగాని, జైనుడుగాని, బౌద్ధుడుగాని, అద్వైతిగాని, విశిష్టాద్వైతిగాని, ద్వైతిగాని, ఎల్లరును ఈ విషయమున ఒకే అభిప్రాయము కలిగియుందురు. ఆ ఒక్క విషయమునుమాత్రము వదలి, నీయిచ్ఛవచ్చినట్లు చేయుము, హిందువు నోరెత్తక, అప్రసక్తుడై యుండును; కాని ఆ విషయ మున వానిని దూషించితివా జాగ్రత్త, నీ వినాశము సిద్ధము. అతని యాస్తినంతయు దోచుకొనుము, అతనిని కాల దన్నుము, అతనిని "నిగ్గర్" అనియో, అట్టిమఱొకపేరనో పిలువుము, అతడు అంతగా ఆక్షేపింపడు; ఆ ఒక్కమార్గ మునుమాత్రము — మతసంబంధమగుద్వారమునుమాత్రము — నిరాటంకముగా, ఉపద్రవరహితముగా నుండునట్లు తెఱచియుంపుము. పఠానురాజశ్రేణులు ఎట్లు వచ్చుచు, పోవుచు ఉండిరో చూడుడు. కాని భారతసామ్రాజ్యమును

వారెవ్వరును సుస్థిరముగా వశముచేసికొనజాలక పోయిరి. హిందూమతమును వారు సర్వదా ఎదిరించుచుండుటయే ఇందుకు కారణము. ఇక మొగలాయీరాజ్యమువంక చూడుడు. అది ఎంతసుస్థిరముగా, ఎంతబలిష్ఠమై యుండెను! ఏల, మొగలాయీలు ఆ విషయములోనికి ప్రవేశింపలేదు. నిజమునకు మొగలాయిసామ్రాజ్యమునకు హిందువులే ప్రాపులై యుండిరి. జహంగీరు, షాజిహాను, దారాశికోహ: వీరందఱుతల్లులును హిందువులేయని మీరెఱుగరా? ఇప్పుడు ఇది చూడుడు — దుర్విధిప్రేరితుడగు ఔరంగజీబు దాని జోలికి పోయినతోడనే, అపారవిస్తృతినొందియుండిన మొగలాయిసామ్రాజ్య మొక్కక్షణములో స్వప్నమువలె అదృశ్యమయ్యెను. ఆంగ్లేయప్రభుత్వము హిందూదేశమునందింత స్థిరముగా పాదుకొనియుండుటకు కారణ మేమి? వారు ఈ దేశపు మతమును ఏ విధమునగాని స్పృశింపకుండుటయే. ప్రజ్ఞావంతులమని భావించుకొనిన క్రైస్తవమతప్రచారకులు దానిని తాకిచూచిరి. అందుకు ఫలమే 1857-వ సంవత్సరపు సిపాయీలతిరుగుబాటు! ఆంగ్లేయు లీ విషయమును పూర్తిగా గ్రహించియుండునంతదనుక వారి ప్రభుత్వము చెడక, నిశ్చలముగా నిలిచియుండును. ఆంగ్లేయులు — వారిలో దూరదృష్టిగలప్రాజ్ఞులు — కూడ ఈ విషయమునుగ్రహించి అంగీకరింతురు—లార్డ్ రాబర్ట్సుయొక్క (Forty-one Years in India) (ఇందియాలో నలువదియొక్క సంవత్సరములు) అను గ్రంథములో 30, 31 అధ్యాయములు చదివిచూడుడు.

ఈ రాక్షసియొక్క ఆత్మ ఎచట నెలకొనియున్నదో మీ కిప్పుడు స్పష్టముగా తెలిసినదిగదా — మతమునందు.

దాని నెవ్వరును నశింపజేయజాలకపోయిరి గనుక హిందూ జాతి ఎన్నో కష్టములను, ఎన్నో ఆపదలను అనుభవించియు, ఇంకను జీవించియున్నది. "జాతియొక్క ఆత్మను మతమునం దుంచుట ఎట్లు ఉపయుక్తము? తక్కినజాతులవలె మనమును దానిని సాంఘికస్వాతంత్ర్యమునందో, రాజకీయస్వాతంత్ర్యము నందో ఏల నిలుపరాదు?" అని యొక విద్వాంసుడు ప్రశ్నించు చున్నాడు. అట్లు మాటలాడుట అతిసులభమే. మతము, పారమార్థికస్వాతంత్ర్యము, ఆత్మ, ఈశ్వరుడు, ముక్తి: ఇవన్నియు అయథార్థము లని చర్చార్థ మంగీకరింతమను కొనుడు. అప్పుడు విషయము ఎట్లుండునో చూడుడు. ఒకే అగ్ని వివిధరూపములనుదాల్చి ఎట్లు కానిపించుచుండునో, అట్లే ఒకే మహాశక్తి ఫ్రెంచివారియందు రాజకీయస్వాతంత్ర్యముగను; ఆంగ్లేయులయందు వాణిజ్యసైపుణ్యముగను నైతికప్రవర్తనసీమాభివ్యాపనముగను; హిందువులయందు మోక్షేచ్ఛ (లేక) పారమార్థికస్వాతంత్ర్యముగను అభివ్యక్తమగుచున్నది. ఫ్రెంచివారియొక్కయు ఆంగ్లేయుల యొక్కయు ప్రస్తుతజాతీయశీలము అనేకశతాబ్దములభాగ్య పరిణామద్వారమున, ఆ మహాశక్తియొక్క ప్రోద్బలము చేతనే, రూపొందినదనియు, హైందవజాతీయశీలముకూడ అట్లే, ఆమహాశక్తియొక్క ప్రోద్బలము చేతనే, ఎన్నో వేలశతాబ్దములు పరిణామమొంది ఇప్పటిరూపమునకు వచ్చినదనియు, జ్ఞప్తి పెట్టుకోవలెను. నేను మిమ్ము ఈ ప్రశ్నమును తీవ్రబుద్ధితో అడుగుచున్నాను: ఎన్నో వేల సంవత్సరములుగా పరిణామ మొందిన స్వజాతీయశీలమును విడనాడుట సులభమా, కొలది నూర్ల సంవత్సరములలోపలనే మనయందుమిశ్రితమైన

విదేశజాతీయశీలమును విడనాడుట సులభమా ? ఆంగిలేయులు తమ సమరశీలతను మఱచి, జగడములను రక్తపతనమును విడనాడి, తమ మతమును జీవితపరమార్థముగా జేసికొనుటందే శక్తినంతయు ఏకాగ్రమొనర్చి ప్రశాంతముగా, మౌనముగా, ఏల కూరుచుండరు ?

అసలువిషయ మేమనగా ఏఱు తన జన్మసీమయగు పర్వతములనుండి వేయిమైళ్లు ప్రవహించినది. ఇప్పు డది తిరుగ తనజన్మస్థానమునకు పోవునా, పోగలదా ? ఎప్పుడేని అది వెనుకకుమరల నుద్యమించెనేని బహుముఖములుగా చెదరి, ఎండిపోవును. ఎట్లైనను ఆ ఏఱు త్వరితముగనో ఆలస్యముగనో, వెల్లడిగానుండు మనోజ్ఞసమభూమిగుండ ప్రవహించియో, ముఱికినేలగుండ పెనగులాడిప్రవహించియో, సముద్రములో చేరుననుట నిస్సంశయము. ఈ పదివేలేండ్ల నుండి సాగివచ్చుచున్న మన జాతీయజీవితము ప్రమాదజనిత మార్గమునుపట్టియున్నయెడల, ఇప్పుడు దానిని సరిపఱుచు త్రోవ లేదు; నూత్నశీలము నిప్పుడు నిర్మించుకొనజూచితి మేని దానివలన కలుగు అనివార్యఫలము మన మరణమే.

కాని అట్లు తలచుట — మన జాతీయాదర్శము ప్రమాదజనిత మని తలచుట — కేవలము అజ్ఞతయనియు, అపార్థకల్పనాఫలమనియు, నా అభిప్రాయము. ఇట్లు చెప్పి నందుకు నన్ను క్షమింతురుగాక. ప్రథమమున ఇతరదేశము లకుపోయి, ఆ దేశముల ఆచారములను, అచటి స్థితిగతులను మీ సొంతకన్నులతో — ఇతరులకన్నులతో కాదు — జాగ్రత్తగా గమనించి, వానినిగూర్చి సవిచారబుద్ధితో —

మీ కట్టిది కలదేని — యోచింపుడు; పిదప మీ దేశశాస్త్రములను, మీ పురాతనవాఙ్మయమును పఠించి, హిందూదేశమం దంతటను పర్యటించి, వివిధప్రాంతములలోని ప్రజల యొక్క ఆచారవ్యవహారమార్గములను పూర్ణవికసితనేత్రములతో, పరిశీలనదృష్టితో — మూఢదృష్టితో కాదు — కనిపట్టుడు. అట్లు చేసితిరేని, జాతి యింకను చెక్కుచెదరక జీవించియేయున్నదనియు, జాతీయజీవితము నిస్సంశయముగా స్పందించుచున్న దనియు విస్పష్టముగా — మధ్యందిన మార్తాండునంతవిస్పష్టముగా — కానిపించును. మఱియు మన జాతీయజీవితాగ్ని ఒలికిబూడిదచే కప్పబడియుండుటవలన మృతవస్తువుగా తోచుచున్నను రగులుచునేఉన్నదనియు, మతమే మన జాతియొక్క జీవితమనియు, మతమే దాని భాష యనియు, మతమే దాని భావమనియు మీ కప్పుడు తెలియ వచ్చును; ఇంతేకాక మీ రాజ్యతంత్రము, మీ సంఘము, మీ పురపాలకసమాజము, మీ మహామారినిరోధనోద్యమము, మీ క్షామప్రశమనప్రయత్నము: ఇవన్నియు ఇచట — గతకాలమునందెల్లప్పుడును చేయబడుచుండిన ట్లే ఇకమీదకూడ —— మతమూలముననే చేయబడుననియు మీ కప్పుడు తెలియవచ్చును. లేనిచో మిత్రమా, ఉద్రేకపూర్వకములగు ఈ ఏడ్పులును అర్పులును వ్యర్థములుగా పరిణమించును!

మఱియు ప్రతిదేశమునందు ఆచరింపబడునది నిజమునకు ఒకేమార్గము — అనగా కొలదిమంది బలవంతులు ఎట్లు చెప్పుదురో అట్లే జరుగుట. తక్కినవా రందఱును 'గొఱ్ఱెదాటుగా' ఆ మార్గము ననుసరింతురు. అంతయే. మీ

పార్లమెంటును (లోకసభ), మీ సెనెట్‌ను (ఉన్నతాధికార నిర్వాహకశిష్టసభ), మీ వోటును (ఎన్నికపత్రము), మెజారిటీని, మీ బ్యాలట్‌ను (చీట్లచేపరిష్కరించుమార్గము) నేను చూచినాను. మిత్రమా, ఎల్లప్రదేశములందును జరుగునది ఒకవిధముగనే. ప్రతిదేశమందును ప్రబలులగువారు తమకు ఇచ్చవచ్చినట్లు సంఘమును నడుపుచున్నారు. ఇతరులను గొఱ్ఱెమందలకు పోల్పవచ్చును. హిందూదేశమున ఈ ప్రబలు లెవరు అనునది ఇప్పుడు గల ప్రశ్న — వారు మతవిషయమున మహోన్నతినందినవారు. మనసంఘమును నడుపునది వారే; అవసరమైనప్పుడు మనసాంఘికనియమములను, సాంఘికాచారములను మార్చునదియు వారే; వారిమాటలను మనము నోరెత్తక విని, వారి ఆజ్ఞను శిరసావహింతుము. మనపద్ధతిలోగల విశేషమిది: ఇతర దేశములందువలె "మెజారిటీ", "వోటు", "బ్యాలటు" మొదలగువానివలని అనావశ్యకారభటము, గందరగోళము, తత్సంబంధములగుపోరాటములు, మనదేశమున నుండవు. అంతయే.

వోటు, బ్యాలటు మున్నగువానివలన పాశ్చాత్యదేశములలో సామాన్యమానవునకు లభించునంతటి లౌకిక విషయజ్ఞానము మనకు లభింపదనుట నిజమే; కాని రాజ్యవ్యవహారనిర్వహణ మనుపేర ఇతరులను దోచుకొని, ప్రజాసామాన్యముయొక్క జీవితరక్తమునే క్రోలి, బలిసి క్రొవ్వుగొను వర్గపువారుకూడ యూరపులోవలె మనదేశమున లేరు. ఈ రాజ్యతంత్రజ్ఞుల వ్యవహారనిర్వహణరంగమునకు వెనుక చూపట్టు ఘోరదృశ్యమును — అట్టి తరుణములం

దభ్యసింపబడు ఆ లంచగొండితనపు ఉన్మత్తావేశనృత్యములు, ఆ పట్టపగలింటిదొంగతనపు పిల్లి, మానవులుచేయు ఆ పిశాచతాండవములు — మిత్రమా, నీ వెన్నడేని చూచుట తటస్థించెనేని, మానవునిగూర్చి నిరాశాగ్రస్తుడ వగుదువు! "పాలుకొను వారికొఱకు ఇంటింటికిపోయి విచారింపవలెను, కాని కల్లు దుకాణము మనుష్యులతో క్రిక్కిఱిసియుండును. సౌశీల్య భూషితయగు స్త్రీకి మానమునుకాపాడుకొనుపాటి బట్ట యేనియు దొరకదు, కాని బజారుకెక్కినస్త్రీ మోయలేనన్ని సొమ్ములు పెట్టుకొని కులుకగలదు".* ద్రవ్యసమృద్ధిగలవారు దేశపరిపాలనమును తమచేత నుంచుకొని, ప్రజలలోని సారము నంతయు పీల్చి పిప్పిచేసి, పరదేశములలో యుద్ధము చేసి చచ్చుటకు వారిని సైనికులుగా పంపుచున్నారు. విజయము సిద్ధించెనేని, రణాంగణమున ఆ ప్రజలు తమరక్తము నర్పించి సంపాదించిన ధనముతో బొక్కసములు నిండించుకొనుమార్గ మిది. ఇక ఆ వశవర్తులగు ప్రజలవిషయ మేమి? రక్తమును సమర్పించుటొక్కటే వారి కార్యము! ఇదియే రాజ్యతంత్రము! మిత్రమా, ఉలికిపడకుము; ఆ వ్యూహములో చిక్కుకొని మైమఱవకుము.

ప్రప్రథమమున ఈ విషయము గ్రహింపయత్నింపుము. శాసనములను మనుష్యుడు నిర్మించునా, మనుష్యుని శాసనములు నిర్మించునా? ద్రవ్యమును మనుష్యుడు ఆర్జించునా,

---

* ఇది యొక కవి భావము. చిత్తశుద్ధినిగాని, సద్గుణమునుగాని లక్షింపక, ఇంద్రియములకు ఇంపుగూర్చు విషయములకే ప్రాముఖ్యమిచ్చు సంసారవిధానము నిచట కవి చిత్రించినాడు.

మనుష్యుని ద్రవ్యము ఆర్జించునా? పేరుప్రతిష్ఠలను మనుష్యుడు సంపాదించునా, మనుష్యుని పేరుప్రతిష్ఠలు సంపాదించునా?

మిత్రమా, మొదట "మనుష్యుడ"వు కమ్ము; అప్పుడు ఇవియు, ఇతరములును తమంతట తామే నిన్ను వెదకుకొని వచ్చును. హేయమగు ఆ అసూయను, కుక్కల వలె ఒకరితో నొకరు చిన్న చిన్న జగడములాడుకొనుచు మొఱుగుచుఉండుటను, విడనాడుము; సదుద్దేశములను, సత్సాధనములను, నైతికపౌరుషమును, చేపట్టి ధీరుడవై యుండుము. మానవజన్మ మెత్తినందుకు, చేటు చెందజాలని జాడలను నీ వెనుక నిలిపిపొమ్ము. "ఓ తులసీ,* నీవు ఈ ప్రపంచములో మొదట ప్రవేశించినప్పుడు లోకము సంతసించెను, నీవు ఏడ్చితివి. నీవు ప్రపంచమును వదలిపోవు నప్పుడు నీకై లోకము ఏడ్చునట్లును, నీవు ఆనందముతో నవ్వుచుండునట్లును ఏర్పడువిధము లగు కార్యము లొనర్చుచు జీవితము గడపుము". ఇట్లు చేయగలిగితివేని, నీ మనుష్య నామము సార్థకమగును. చేయలేవేని, నీవు పుట్టి ఏమి చేసినట్లు ?

మిత్రమా నీవు పిదప గ్రహింపవలసినవిషయ మిది: మనము ఇతరజాతులయొద్దనుండి నేర్చుకొనవలసిన విషయములు ఎన్నియో కలవు. తాను నేర్చుకొనవలసినవిషయముఇంకే

* తులసీదాసు కవి, భక్తుడు, హిందీరామాయణకర్త. కవి తనకు తానే ఇచ్చట బోధించుకొనుచున్నాడు. పారమార్థికభావపూర్ణములును, ప్రాపంచికజనులకు హితోపదేశరూపములును, అగు ఇట్టి వాక్యములు ఆ గ్రంథమున ఎన్నియో కలవు.

దియు లేదనిచెప్పువాడు అవసానదశకు వచ్చియున్నాడనుట స్పష్టము. తనకు సర్వము తెలియు ననిపలికెడుజాతియు వినాశ దశకు వచ్చియేయున్నది! "నాకు ఊపిరియున్నంతకాలము నేను నేర్చుకొనుచునే ఉండెదను". కాని మనము ఈ సంద ర్భమున గమనింపవలసినవిషయ మొకటి కలదు — ఇతరుల యొద్దనుండి కైకొనినవాని నన్నిటిని మనమార్గమునకు అను రూపముగానుండునట్లు మార్చుకొనవలెను. ఇతరులు నేర్పగల దంతయు మనకుకలదానిలో చేర్చుకొందుముగాని స్వాభావ మనదేయైనదాని నంతయు చెక్కుచెదరకుండ కాపాడుకొన జాగ్రత్తపడవలెను. ఇందుకు ఒక ఉదాహరణము. యూరపు దేశీయులరీతిగా నేను వంటచేయించుకొనగోరితి ననుకొనుము. భోజనకాలమున యూరపుదేశీయులు కుర్చీలపై కూర్చుం దురు, మనము నేలపై కూర్చుందుము. యూరపియనులను అనుకరించుటకై నా భోజనమును బల్లపైనుంపుమని నేను గంటకెక్కువకాలము కుర్చీపై కూర్చుంటినేని, నా కాళ్లు యమద్వారమున కరుగ సంసిద్ధములై, నేను బాధతో గిజగిజ లాడసాగుదును. ఇందుకు నీవు ఏమందువు? వారిరీతి వంటకము నారగించుచున్నను, భోజనకాలమున నేను మనరీతిగ నేల పైనే కూర్చుండవలెను. ఇట్లే మనము ఇతరులయొద్ద ఏమి నేర్చినను, దానిని మనమార్గమునకు అనురూపముగా మార్చు కొనవలెను; మన జాతీయవిశిష్టతను పూర్తిగా నిలుపుకొన వలెను. నన్నొక ప్రశ్న మడుగనిమ్ము: "మనుష్యుడు ఉడు పులనుధరించునా, ఉడుపులు మనుష్యునిధరించునా?" అసా ధారణబుద్ధిమహితు డగువాడు ఏ ఉడుపులు ధరించినను, గౌరవమును పొందును; కాని నావంటి బుద్ధిహీనులు, చాకలి

గాడిదవలె ఎన్ని ఉడుపులు ధరించినను, వారి నెవ్వరును లక్ష్యపెట్టరు.

ఉపోద్ఘాతముగా ఉపకరించుకొఱకై వ్రాయబడిన పూర్వోక్తవిషయము సుదీర్ఘముగా పరిణమించినది. కాని ఇదంతయు చెప్పినపిదప ఈ రెండుజాతులను పోల్చిచూచుట కొంత తేలికయగును. వారు మంచివారే — మనమును మంచి వారమే. "ఒకరిని నిందించి మఱొకరిని స్తుతింప ననువుపడదు; త్రాసులోని రెండుచిప్పలును సమములుగనే నిలిచియున్నవి". కాని మంచిలో తరతమత్వములు కలవు గదా. అంతయే.

మనుష్యనిర్మాణమునందు మూడువస్తువులు కలవని మనవారు చెప్పుదురు : శరీర మొకటి, మనస్సు ఒకటి, ఆత్మ యొకటి. ఈ యన్నిటిలో వెలుపలిదగు శరీరమును మొదట కైకొందము.

శరీరమునందు ఎన్నివిధములగు భేదములు కలవో మొదట చూడుము — ఎన్నివిధములగు ముక్కులు, ముఖములు, వెండ్రుకలు, పొడవులు, రంగులు, లావులు మున్నగునవి! శరీరపురంగులు రక్తమిశ్రణమువలన వివిధముగా మాఱుచుండునని మానవశాఖాశాస్త్రజ్ఞుల యభిప్రాయము. ఆయా ప్రదేశములయొక్క శీతోష్ణస్థితులు రంగును కొంత మార్పగలిగియున్నను, మార్పునకు ముఖ్యకారణముమాత్రము వంశపారంపర్యసంబంధమైనదే. లోకమున అత్యంత శీతల ప్రాంతములందుగూడ నల్లరంగులవారు కానిపింతురు. అట్లే మిక్కిలి ఉష్ణప్రాంతములందు తెల్లనివా రుందురు. అమెరికా ఖండములోని కనెడాదేశమునందలి ఆదిమవాసులదియు,

ఉత్తరధ్రువప్రాంతములలోని ఎస్కిమోలదియు శ్వేతవర్ణము కాదు; కాని భూమధ్యరేఖాప్రాంతమునందలి బార్నియో, సెలెబీసు మున్నగుచోట్లలోని ఆదిమవాసులది శ్వేత వర్ణము!

హిందూశాస్త్రములప్రకారము హిందువులలో బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య కులములు మూడును, హిందూదేశమునకు వెలుపలనుండు చీన్ (Cheen), హూణ (Hun), దరద్ (Darad), పహ్లవ (Pahlava), యవన (Yavana), ఖశ (Khash) జాతులన్నియు ఆర్యజాతులు. శాస్త్రములలో పేర్కొనబడిన ఈ చీనులు ఆధునిక చీనాదేశీయులు కారు. అసలు ఆ కాలపు చీనాదేశస్థులకు చీనులు అను పేరే లేదు. కాశ్మీరభూమియొక్క ఈశాన్యప్రాంతమున చీనులు అను నొక బలిష్ఠజాతి — ప్రత్యేకమైనది — ఉండెను. హిందూదేశమునకును ఆఫ్ఘనిస్థానమునకును మధ్య—ఇప్పుడు కొండ జాతులు నివసించుచోట—దరదులు ఉండిరి. ప్రాచీనచీనులలో శేషించినవారు నేటికిని కొలదిమంది కలరు. 'దరదిస్థానము' ఇప్పటికిని నిలిచియేయున్నది. కాశ్మీరచరిత్ర మగు 'రాజతరంగిణి'లో బలిష్ఠమగు దరద్ ప్రభుత్వపు ఆధిపత్యము పెక్కుతడవలు సూచింపబడియున్నది. హిందూదేశపు వాయవ్యప్రాంతములందు ప్రాచీన హూణజాతి చాలకాలము ప్రాభవము నెఱపెను. థిబెట్‌వారు ఇప్పుడు హూణులు అనుపేరు ధరించియున్నారు, కాని ఈ హూణశబ్దము "హియూన" (Hune) శబ్దము కానోపును. మనువు పేర్కొనిన 'హూణులు' ఇప్పటి థిబెట్‌వారు కారు. కాని ఈ ఆధునిక థిబెట్ జాతీయులు ప్రాచీనకాలపు ఆర్యహూణులయొక్కయు, మధ్య

ఆసియానుండి థిబెట్‌కువచ్చిన ఇతర మొగల్ జాతుల యొక్కయు కలయికవలన ఏర్పడినవారనితలచుటకు అవకాశముకలదు. ఇప్పటికిని ఆర్యజాతివారిమాదిరి మొగములును, కన్నులును కలవారు థిబెట్‌లో కొన్ని ప్రాంతములందు కలరు అని రష్యాదేశపు బాటసారియగు ప్రియేవలస్కీ (Prjevalski), ఫ్రాన్సుదేశపు బాటసారియగు డుక్ డార్లియాఁ (Duc d’orleans) వ్రాసియున్నారు. గ్రీసుదేశస్థులకు యవనులు అనుపేరు ఏర్పడెను. ఈపేరుయొక్క మూలమును గూర్చి చాల చర్చజరిగినది. యోనియా (Ionia) లోనుండిన గ్రీసుజాతివారిని సూచించుటకు ఈ యవనశబ్దము మొదట వాడబడెననియు, కావున అశోకచక్రవర్తియొక్క పాళీశాసనములలో గ్రీసువారు “యోనులు” అని పేర్కొనబడిరనియు, అనంతరకాలమున ఈ యోనశబ్దములోనుండి సంస్కృత యవనశబ్దము ఉత్పత్తియయ్యెననియు కొందఱిభావము. ప్రాచీనభారతచరిత్రవిచారకులు కొందఱు ఈ యవనశబ్దము గ్రీకులపేరేకాదు అని చెప్పుదురు. కాని ఈ యభిప్రాయములన్నియు తప్పే. ‘యవన’ అనునదే మూలశబ్దము. హిందువులేగాక, పురాతనకాలపు ఇజిప్టుదేశస్థులును బాబిలోనియాదేశస్థులును గ్రీసువారిని యవననామముననే పేర్కొనియుండుట ఈ భావమునకు ఆధారము. పహ్లవశబ్దము పహ్లవీభాష మాటలాడుచుండిన ప్రాచీనపారశీకులనామము. ఖశ శబ్దము పర్వతప్రాంతములందును, హిమాలయములందును నివసించు అసంపూర్ణనాగరికజాతులపేరై యున్నది. ఆ శబ్దము ఆ యర్థమున నేటికిని వాడుకలోనున్నది. ఆ అర్థమున నేటి యూరపియనులు ఖశ జాతివారిసంతతికి చెందినవారు. అనగా

ప్రాచీనకాలమున అనాగరికులై యుండిన ఆర్యజాతు లన్నియు ఖశ జాతికి చేరినవే.

ఆర్యుల శరీరచ్ఛాయలు కొంచెము ఎఱుపుకలిసిన తెల్లనివనియు, వారివెంద్రుకలు నల్లనివిగా గాని, ఎఱ్ఱనివిగా గాని ఉండెననియు, ముక్కులు తిన్ననివి (Straight) అనియు, నేత్రములు దిద్దితీర్చినట్టు చక్కనివనియు ఆధునికశాస్త్రజ్ఞుల యభిప్రాయము. ఇట్టి మఱికొన్ని వర్ణనలుకూడ వారు ప్రకటింతురు. కపాలపుఆకృతి కేశవర్ణమునుబట్టి కొంచెముమాఱు చుందు నట. శరీరచ్ఛాయ నల్లగానుండుట పరిశుద్ధ మగు (అమిశ్రితమగు) ఆర్యరక్తము నల్లనిజాతులతో కలియుటచేత కలిగిన మార్పట. హిమాలయపుసరిహద్దులకు పడమట ఇప్పటికిని అమిశ్రితార్యరక్తముగల కొన్నిజాతులు కలవనియు, తక్కినవా రందఱును మిశ్రరక్తముగలవా రనియు, కాకపోయినచో వారు నల్లగానుండుటకు కారణము లేదనియు వారిఅభిప్రాయము. కాని ఈ యూరపియను విద్వాంసులు ఇప్పటి కొకవిషయము నెఱిగియుండవలెను: దక్షిణహిందూదేశములోని కొన్నిప్రాంతములందు ఎందఱో శిశువులు ఎఱ్ఱనివెంద్రుకలతో పుట్టుదురు; ఆ వెంద్రుకలు రెండుమూడేండ్లకు నల్లగామాఱును; హిమాలయములందు అనేకులకు ఎఱ్ఱనివెంద్రుకలును, నీలపురంగో, బూడిదరంగో, కల కన్నులును ఉండును.

ఆ పండితులు తమలోతాము వివాదములాడుకొందురు గాక; మొదటినుండియు తాము ఆర్యులమని చెప్పుకొనువారు హిందువులే. పరిశుద్ధరక్తముగలవారైనను, మిశ్రితరక్తము

గలవారైనను, హిందువులు ఆర్యులే; అది నిస్సంశయ విషయము. ఆర్యులమగు మనలను — మనము నల్లనివార మగుటచే — యూరపియనులు ఒల్లరేని, తాము మఱియొక పేరు పెట్టుకొందురుగాక; — అందుతో మన కేమి పని?

శరీరచ్ఛాయనలుపైనను, తెలుపైనను ఒకటే; ప్రపంచజాతు లందఱిలో హిందువులరూపరేఖలే మనోజ్ఞతమ మైనవి. వారు నాజాతివారౌటచే నే నేమియు డంబము లాడుట లేదు, అతిశయోక్తు లాడుట లేదు — నేను చెప్పినది లోకమందంతటను ప్రఖ్యాతమైనదే. హిందూదేశములోతప్ప మఱెచ్చట అధికసంఖ్యాకుల కింతచక్కనిరూపరేఖలు కలవు? మన దేశస్థులశరీరములు తక్కిన దేశస్థులశరీరములకంటె ఎంతో అధికముగా వెలికితోచుచుండియు, అవి సుందరములుగా కానిపించుటకు వానియం దెంత యాధిక్యము ఉండవలె నను విషయమునుకూడ లెక్కింపవలెను. అనాచ్ఛాదితములై, మనోజ్ఞముగా బట్టలు ధరించుటచేతను, సౌందర్యహీనులు చక్కనివారుగా కానిపించుటకే ఇతరదేశములందు సర్వదా చేయబడు మహాప్రయత్నము.

మనఆరోగ్యముకన్న పాశ్చాత్యులఆరోగ్యము ఎంతోఅధిక మనుట నిస్సంశయము. పాశ్చాత్యదేశములందు నలువదేండ్లపురుషులును, ఏబదేండ్లస్త్రీలును వయసువారే. మంచియాహారముభుజించుటయు, చక్కగా ఉడుపులు తొడుగుకొనుటయు, శీతోష్ణస్థితి అనుకూలముగానుండు దేశమున నివసించుటయు, — అన్నిటికన్నను ముఖ్యము, — కొద్దిపాటివయస్సుననే వివాహమాడకుండుటయు, ఇందుకు నిస్సంశయముగా కారణములు. మనలోనుండుబలిష్ఠజాతులను

వారు వివాహమాడువయస్సు ఏదియో, విచారింపుడు. కొండజాతులవారిని — ఉ. గూర్ఖాలను, పంజాబీలను, జాట్లను, ఆఫ్రిడీలను — వారు ఏ యీడున వివాహమాడుదురో కనుగొనుడు. పిదప మీ శాస్త్రములను చదివి చూడుడు — బ్రాహ్మణులకు ముప్పదేండ్లును, క్షత్రియులకు ఇరువదైదేండ్లును, వైశ్యులకు ఇరువదేండ్లును నిర్ణీతవయస్సు. దీర్ఘాయుర్విషయమందును, శారీరక, మానసిక పటుత్వ విషయములందును, పాశ్చాత్యులకును మనకును ఎంతో వ్యత్యాసము కలదు. నలువదేండ్లువచ్చునప్పటికి మన ఆసలును, శారీరకమానసికబలములును ఉడుగనారంభించును. వారో, ఆయీడున యువజనబలోత్సాహములతో, ఆశాపరిపూర్ణులై, జీవితప్రారంభదశయందే ఉందురు.

మనము శాకాహారులము, — మన వ్యాధులలో ఎక్కువపాలు జీర్ణకోశసంబంధమైనవి. మన వృద్ధులు — స్త్రీలు, పురుషులు — జీర్ణకోశవ్యాధులవలననే ప్రాయికముగా మరణింతురు. పాశ్చాత్యులు మాంసాహారులు, — వారివ్యాధులలో ఎక్కువపాలు హృదయసంబంధములు; వారి వృద్ధులు — స్త్రీలు, పురుషులు — హృద్రోగములవలనను, శ్వాసకోశవ్యాధులవలనను ప్రాయికముగా మరణింతురు. పశ్చిమదేశీయ భిషగ్వరేణ్యు డొకడు కాలికము (Chronic) లగు జీర్ణకోశవ్యాధులుగలవారు వ్యాకులశీలురుగా, త్యాగశీలురుగా, ఉందురనియు, హృదయసంబంధరోగములును, శరీరోర్ధ్వభాగసంబంధములగు ఇతరరోగములును కలవారు, అవసానకాలముదనుక, ఆశ, విశ్వాసము కలిగియుందురనియు చెప్పియున్నాడు; విషూచీవ్యాధినొందినవాడు ప్రథమము

నుండియు మరణభీతి కలిగియుండును, క్షయవ్యాధినొందినవాడు చివరిగడియవఱకును తనకు కుదురునని ఆశాపూరితుడై యుండును. హిందువు లెల్ల యెడలను మరణమునుగూర్చియు, త్యాగమునుగూర్చియుమాటలాడుచుండుట కిదియేకారణమా యని నా చికిత్సకమిత్రుడు ప్రశ్నించుటకు యుక్తియుక్తమగు అవకాశము కలదేమో! ఈ ప్రశ్నకు నా కింతదనుక తృప్తికరమగు సమాధానము లభింపలేదు. కాని అది సత్యబీజము కలదిగనే తోచుచున్నది. పూర్ణముగా విచారింపదగినదిగనే ఉన్నది.

మనదేశమున దంతరోగములు, కేశరోగములు కలవారు అరుదు; పాశ్చాత్యదేశములందు సహజములును (జన్మసిద్ధములు), జాడ్యగ్రస్తములుకానివియు, అగు దంతము లుండువారు అరుదు. బట్టతల లంతటను కానిపించు చుండును. మనస్త్రీలు ఆభరణధారణార్థము ముక్కులను చెవులను కుట్టించుకొందురు. పాశ్చాత్యదేశమున అగ్రశ్రేణులవారు ఈ కాలమున ఇట్లంతగా చేయుటలేదుగాని, వారు అందముగా కానిపించుటకై, నడుములను బిగియనణచికొని, వెన్నెముకను వక్రమొనర్చుకొని, తత్ఫలముగా యకృత్ప్లీహములకు స్థానభ్రష్టత్వముకల్పించి, ఆకృతిని వికృతమొనర్చుకొని, మరణవేదన లనుభవించుచుందురు. ఇందుపై దుస్తులభారము! ఆ దుస్తులు ధరించుటవలన తమరూపరేఖలు సాధ్యమైనంతసుందరముగా కానిపింపజేసికొనవలెనని వారి భావము. వారి పాశ్చాత్యవేషమునం దొకగుణముమాత్రము కలదు: అది పనిచేయుటకు మనవేషముకన్న అనుకూలముగానుండును. ధనికజాతిస్త్రీలు సభలలోధరించు దుస్తులు

తప్ప, తక్కినస్త్రీలవేషము ప్రాయికముగా వికృతమై యుండును. మనస్త్రీల చీర, పురుషుల చోగా (ఒకవిధమగు అంగరకా), చాప్‌కాన్ (మరొకవిధపు పొడుగుకోటు), తలగుడ్డ, వేషసౌందర్యవిషయమున ఎట్టి పోటీకైన ఆగగలవు. వదులుగానుండి, స్వాభావికములగుమడతలు పడియుండు ఉడుపులతో బిగుతుగా, శరీరమునకు అంటియుండు దుస్తులు సౌందర్యమున దీటురావు. కాని మనబట్టలన్నియు వదులై, మడతలుపడియు, ఉండుటచేత పనిచేయుటకు తగియుండవు. పనిచేయునప్పు డవి చెడి, నిష్ప్రయోజనమైపోవును. పాశ్చాత్యదేశమున *ఫ్యాషన్ (fashion) అనున దొకటి కలదు. వారి ఫ్యాషన్ ఉడుపులందును, మనది ఆభరణము లందును, ఏర్పడియుండును. కాని ఈ దినములలో మన ఫ్యాషన్ బట్టలకుకూడ కొంచెకొంచెముగా వ్యాపించు చున్నది. స్త్రీలదుస్తులఫ్యాషన్‌కు 'ప-రీ' (Paris) పట్టణము, పురుషులదుస్తులఫ్యాషన్‌కు లండన్‌పట్టణము, కేంద్రస్థానములు. ప్రాయికముగా 'ప-రీ' నగరములోని నటీజనము ఈ ఫ్యాషన్‌లను నిర్మింతురు. ఆకాలమున ప్రఖ్యాతికెక్కి యుండు నటి ఏ క్రొత్తఫ్యాషన్ దుస్తులు ధరించునో; అట్టి దుస్తులు ఫ్యాషన్‌కెక్కియుండువా రందఱును వెనువెంటనే అవలంబింతురు. దుస్తులుకుట్టు గొప్పకంపెనీలవారు ఫ్యాషన్‌లను ఈ కాలమున నిర్మించుచున్నారు. పాశ్చాత్యదేశము లందు దుస్తులుకుట్టించుకొనుటయందు ప్రతియేట ఎన్ని

* అందమునకు, నాగరికతకు, ఎప్పటికప్పుడు ఏర్పఱుపబడు వైఖరి.

కోట్లపౌండ్లు వ్యయమొనర్చుచున్నారో మనము సుమారుగా నైన ఊహించుకోజాలము. దుస్తులు తయారు చేయు పని యిప్పుడొకరీతి విద్య (regular science) గా ఏర్పడినది. — ఏయే బాలికల దేహచ్ఛాయకును, కేశవర్ణమునకును, ఏయేరంగుదుస్తులు అనురూపమైయుండునో, ఏయే బాలిక దేహమునం దేయే అంగములవైఖరి మఱుగుపఱుపవలెనో, ఏయే అంగములను సాధ్యమైనంత అనుకూలముగా కనబఱుప వలెనో, — ఇవియు, ఇట్టి ఇతరముఖ్యాంశములనేకములును, దుస్తులుకుట్టువారు అత్యంతజాగరూకతతో ఆలోచించి నిర్ణయింపవలెను. మఱొకవిషయము. అత్యున్నతపదవిలో నుండుస్త్రీలు ఏ దుస్తులు ధరించుచుందురో, ఇతరులుకూడ అట్టివానినే ధరింపవలెను, లేనిచో వారు "కులము"ను కోల్పోవుదురు!! "ఫ్యాషన్" అనగా ఇట్టిది. మఱియు ఈ ఫ్యాషన్ దినదినము మాఱిపోవుచుండునని చెప్పవచ్చును; సంవత్సరపు నాలుగుఋతువులతో అది నాలుగుసార్లు మార్పు నొందుట తప్పదు. అప్పుడు కాక ఇంక పెక్కుసార్లుకూడ మాఱును. ధనికశ్రేణులు తమదుస్తులను నిపుణులని ప్రఖ్యాతి గన్న కంపెనీలవారియొద్ద అప్పటప్పటి ఫ్యాషన్ప్రకారము కుట్టించుకొనుచుందురు; మధ్యశ్రేణులవారు తమయిండ్లయొద్ద దర్జీస్త్రీలచేత వానిని కుట్టించుకొందురు; లేక తామే కుట్టు కొందురు. క్రొత్తఫ్యాషన్ అంతకుముందటిచివరిఫ్యాషన్‌కు మిక్కిలిచేరువదై యుండెనేని, అందుకు అనుకూలముగా వారిదుస్తులలో మార్పులు చేసికొందురు; అట్లుండదేని క్రొత్తదుస్తులు కొనితెచ్చుకొందురు. మాఱిపోయిన ఫ్యాషన్‌దుస్తులను ధనికశ్రేణులు తమ ఆశ్రితులకును,

సేవకులకును ఇచ్చివేయుదురు. గొప్పయింటిస్త్రీల పరిచారికలును, అనుచారిణులును వానిని అమ్ముకొందురు. అవి యూరపియనులచే ఆఫ్రికా, ఆసియా, ఆస్ట్రేలియా ఖండములలో స్థాపింపబడిన ఉపనివేశములకు (colonies) ఎగుమతి చేయబడి, అచట మరల ఉపయోగింపబడును. అపారధన సంపన్నులు తమదుస్తులన్నిటిని 'ప-రీ' పట్టణమునుండియే తెప్పించుకొందురు; సామాన్యధనికులు తమదేశములోనే, తమదర్జీలయొద్దనే, ఆ ఫ్యాషన్ ప్రకారము వానిని కుట్టించుకొందురు. కాని ధనికస్త్రీలటోపీలు (Hats) మాత్రము 'ప-రీ'లో చేయబడినవిగానే ఉండవలెను. నిజమునకు, ఇంగ్లండుస్త్రీలయొక్కయు, జర్మన్ స్త్రీలయొక్కయు, దుస్తులు అందముగా నుండవు; వారు ప్రాయికముగా — అగ్రశ్రేణులలోను, ధనికశ్రేణులలోను, చేరిన ఏ కొలదిమందియోతప్ప —'ప-రీ' పట్టణపు ఫ్యాషన్లను అనుసరింపరు. కావున ఇతర దేశస్త్రీలు వారిని హేళనవాక్కులాడి పరిహాసించుచుందురు. కాని ఇంగ్లండులోని పురుషులుమాత్రము మిక్కిలిచక్కని దుస్తులే తొడిగికొనుట వాడుక. అమెరికాదేశపుస్త్రీపురుషులెల్లరును మిక్కిలి ఫ్యాషన్‌గలదుస్తులనే ఉపయోగింతురు. విదేశవస్తువులు తమదేశమునకు వచ్చుటను నిరోధించుటకై అమెరికాగవరన్మెంటువారు, లన్డన్, 'ప-రీ' పట్టణముల నుండి దిగుమతిచేయబడిన దుస్తులపై అత్యధికమగు సుంకపు పన్నులను విధించినను, ఆ దేశస్త్రీలు తమదుస్తులను 'ప-రీ' పట్టణమునుండియు, పురుషులు లన్డన్‌పట్టణమునుండియు తెప్పించుకొనుచునేఉందురు. వివిధరీతులును, వర్ణములును గల ఉన్ని, సిల్కు, బట్టలను అంగడివీధికి క్రొత్తగాచేర్చు

చుండుటకు వేనవేలమంది స్త్రీపురుషులు వినియోగింప బడుదురు. ఆ బట్టలతో సర్వవిధములగు దుస్తులు వేనవేల మంది తయారుచేయుచుందురు. తమదుస్తులు ఆ నాటి ఫ్యాషనుకు పూర్తిగా సరివచ్చినగాని, గొప్పవారగుస్త్రీ పురుషులు — ఫ్యాషనులననువర్తించువారి పరిహాసవాక్కులకు గుఱికాక — వీధులలో నడువజాలరు. మనదేశమున దుస్తులఫ్యాషనుకు సంబంధించిన ఈ బాధయంతయు లేదు గాని, అందుకుబదులు ఆభరణములఫ్యాషను కొంతవఱకు కలదు. ఆ దేశములందు సిల్కు*, ఉన్ని మున్నగు వానితో వ్యాపారముచేయువర్తకులు ఫ్యాషను ఎట్లు మాఱుచున్నదో, ఎట్టివస్తువులు జనాదరణలోనికి వచ్చుచున్నవో, ఎల్లప్పుడును మిక్కిలిజాగరూకతతో కనుపెట్టియుందురు. లేక, స్వబుద్ధిని వినియోగించి వారొక క్రొత్తఫ్యాషనును కనిపట్టి, జనుల దృష్టిని అది ఆకర్షించునట్లుచేయ యత్నింతురు. ఇట్టియత్నమున ఏ వర్తకుడైనను విజయమందెనేని, అతనియదృష్టము పండినట్లే—అతనిజీవితమెల్ల ధన్యమైనట్లే. నెపోలియాన్ III ఫ్రాన్సుచక్రవర్తిగా ఉన్నప్పుడు, అతనిభార్య ఆయ్‌గెనీ (Eugenie) చక్రవర్తిని పాశ్చాత్యప్రజలెల్లరచేతను ఫ్యాషను యొక్క అవతారముగా ఎన్నబడుచుండెను. కాశ్మీరదేశపు సాలువులయందామెకు అమితమగు అభిమానము. కావున ఆమెకాలమున కోట్లవిలువగల కాశ్మీరపుసాలువులం

* సిల్కు అనగా పట్టు. కాని ఈ కాలమున ఆంధ్రులు ఈ రెంటికిని భేదమును పాటింతురు. కావున సిల్కు శబ్దమే ఇచట వాడబడినది.

ఏటేట యూరపుదేశమునకు ఎగుమతిచేయబడుచుండెను. నెపోలియన్ III పదవీభ్రష్టుడైనపిదప, ఫ్యాషన్ మాఱిపోయినది. కాశ్మీరదేశపుసాలువులిప్పుడు కొనువారేలేరు. ఇక మన దేశపువర్తకులన్ననో, వారు వాడుకపడియున్న ప్రాతమార్గముననే ఎల్లప్పుడును నడచుచుందురు. కాలపుమార్పాటు ననుసరించి, పాశ్చాత్యులదృష్టి నాకర్షింపగల క్రొత్తవైఖరిని దేనిని వారు ఊహించి ప్రవేశపెట్టజాలరు. అందుచే ఆ దేశమున వారిసరకుల కిప్పుడు గిరాకి నశించినది. కాశ్మీర దేశమునకు గాఢమగుదెబ్బ తగిలినది. అందలి ధనాఢ్యులగు గొప్పవర్తకులు, హఠాత్తుగా దివాలాతీసిరి. నీకు కన్నులుండి, చూడగలిగితివేని, ఈ ప్రపంచము నీది — కాక పోయిన, నాది; ఎవరైన, మఱొకరికై వేచియుందురను కొంటివా? ప్రపంచముననుండు వివిధభోగములను, సుఖములను ఆకర్షించుకొనుటకు పాశ్చాత్యులు క్రొత్తఉపాయములను, క్రొత్తమార్గములను కనిపట్టుచున్నారు. వారు పది కన్నులతో స్థితిగతులను కనుపెట్టిచూచుచున్నారనియు, ఇన్నూఱుచేతులతో పనిచేయుచున్నారనియు, చెప్పవచ్చును; ఇక మనమో, శాస్త్రకారులు గ్రంథస్థమొనర్చనివాని నెన్నటికిని చేయము. కావున మనము ప్రాతవడినలిగినత్రోవనే నడుచుచున్నాము. స్వబుద్ధిజనితమగు మార్గములను, క్రొత్త మార్గములను, అవలంబించుయత్నమే మనకులేదు. అందుచే అట్లుచేయు సామర్థ్యముకూడ మన కిప్పుడు నశించినది. దేశమంతయు అన్నముకొఱకు ఆకసముపగుల నఱచుచు, పస్తులు పడి చచ్చుచున్నది. ఇది ఎవరి తప్పు? మనదే. ఈ శోచనీయస్థితినుండి వెలువడుమార్గము మన మేమైన అవలంబించు

చున్నామా?— ఏమియులేదు, పూర్ణానుస్వారము! మన మొనర్చునదంతయు డాంబికమగు నిరర్థకప్రసంగములవలన గొప్ప శబ్దముచేయుట. మఱేమియు చేయుటలేదు. మీ ఇఱుకుమూలలనుండి బైటికివచ్చి, కన్నులు పూర్తిగా తెఱచి, ప్రపంచ మెట్లు పురోగమించుచున్నదో, ఏల చూడరాదు? అట్లు చేసినచో, మానసము వికసించి, ఆలోచనాశక్తియు, సమయోచితకార్యాచరణశక్తియు తమంతటతామే వచ్చును. దేవాసురులకథ మీరు తప్పక ఎఱిగియుందురు. దేవతలకు తమ ఆత్మయందును, భగవంతునందును, అనంతరజీవితము నందును విశ్వాసముకలదు. అసురులు ఈ జీవితమునకే ప్రాముఖ్యమిచ్చి, ప్రాపంచికభోగము లనుభవించుటకును, శరీరసౌఖ్యములు సర్వవిధముల పొందుటకును సర్వదా ప్రయత్నించుచుందురు. దేవతలు అసురులకన్న ఉత్తములో, అసురులే దేవతలకన్న ఉత్తములో మే మిచ్చట చర్చింప బూనుకొనలేదు. కాని పురాణములలోని వర్ణనలనుబట్టి పురుషనామమునకు అసురులు దేవతలకన్న నిజమున కెక్కువ అర్హతకలవారనియు, దేవతలకన్న ఎంతో అధికతరపౌరుషము గలవారనియు తోచును. దేవతలు అసురులకన్న అనేక విషయములందు హీనులనుటకు సందేహములేదు. ఇప్పుడు ప్రాచ్య పాశ్చాత్యములను గ్రహించుటకు, హిందువులు దేవ సంభూతులనియు, పాశ్చాత్యులు అసురసంభూతులనియు భావించుటకన్న ఉత్తమమార్గము కానిపించుటలేదు.

దేహనైర్మల్యమునుగూర్చి, వారిరువురియొక్క భావములను మొదట చూచెదము. నైర్మల్యమనగా శారీరక. మానసిక నైర్మల్యము. ఇందు మొదటిది జలము మొదలగువాని

నుపయోగించుటచేత కలుగును. హిందువు జలమును మిక్కిలి ధారాళముగా ఉపయోగించును. శారీరకనైర్మల్యవిషయమున లోకములో మరేజాతివారును హిందువుతో సరిరారు. ఏకొలదిజాతులందో తప్ప నీటిలోదుమికి, స్నానముచేయుట హైందవేతరజాతులందు అపురూపము. హిందూదేశముతోడి సంపర్కముకలిగినపిదప ఆంగ్లేయులు దానిని వారిదేశమునందు ప్రవేశపెట్టిరి. విద్యార్జనార్థము ఇంగ్లండులోనివసించినవారి నడిగిచూచినయెడల ఆ దేశమున స్నానమున కేర్పాట్లు ఎంత తక్కువగానుండునో తెలియవచ్చును. పాశ్చాత్యులు స్నానముచేసినప్పుడు — అది వారమున కొక్కసారి — తమ లోపలిఉడుపులను మార్చుకొందురు. ఇప్పుడిప్పుడు ధనాఢ్యు లనేకులు అనుదినము స్నానముచేయుదురు. అమెరికనులలో స్నానమాడువారిసంఖ్య ఇంకను అధికము; జర్మనులు ఎప్పుడో ఒకనాడే స్నానముచేయుట! ఫ్రెంచివారును తదితరులును మిక్కిలి అపురూపముగాగాని స్నానమే చేయరు! స్పెయిను, ఇటలీదేశములు ఉష్ణప్రాంతములు. కాని అక్కడ స్నానము ఇంకను అపురూపము! వారు వెల్లుల్లిని సమృద్ధిగా తిని, రేయుంబవళ్లు అమితముగా చెమర్చుచుందురు. కాని స్నానమాడరు! దీనిని ఊహించిచూడుడు. దయ్యములే వారియొద్దనుండి పాఱిపోయితీఱవలెను. ఇక మానవులమాట చెప్పవలెనా! పాశ్చాత్యదేశమున స్నాన మనగా అర్థమేమి? ముఖము, తల, చేతులు — అనగా ఉడుపులతో కప్పబడని అంగములు: వీనినిమాత్రము కడుగుకొనుటే స్నానము! కోటీశ్వరుడగు నా మిత్రు డొకడు న న్నొకతడవ 'పరీ' కి రమ్మని ఆహ్వానించెను. 'పరీ' పట్టణము ఆధునికనాగరికతకు

ప్రధానస్థానము, — భోగములకును, ఫ్యాషనులకును, ఉల్లాస జీవనమునకును, ఇహలోకస్వర్గప్రాయమైనది, — విద్యలకు, కళలకు కేంద్రము. నామిత్రుడు రాజగృహామునుబోలు నొక హోటల్‌లో నాకు బస యేర్పాటుచేసెను. అచ్చటి భోజనపు ఏర్పాట్లు రాజాధిరాజులకు అర్హమైయుండును. కాని స్నానమునకు ఏర్పాట్లు? — ఆ పేరే అచటకానరాదు! దీనిని నేను రెండుదినములు మౌనముతో భరించితిని — చివరకు ఇక భరింపజాలక, నామిత్రుని కిట్లు తెలుపవలసివచ్చెను: "ప్రియసోదరా, ఈ రాజభోగము నీవు, నీవారు, మాత్రమే అనుభవింతురుగాక! ఈచోటినుండి తప్పించుకొనుటకు నేను ఉక్కిరిబిక్కిరులాడుచున్నాను. ఇంత ఉష్ణవాతావరణము, స్నానసౌకర్యములేనేలేదు! ఇదేస్థితియందు ఇంకను కాలము జరిగినచో నాకు పిచ్చిపట్టి, పిచ్చికుక్కవలె నగు అపాయము అత్యధికముగా కలదు". ఇదివిని నామిత్రుడు నాకై మిక్కిలిచింతించి, హోటలుఅధికారులపై మిక్కిలి కినిసి, నాతో ఇట్లనెను: "నిన్ను నేనిక ఇచట ఉండనీయను, పోయి మంచి అనుకూలముగానుండు స్థలమును కనుగొనెదము రమ్ము". అచటి ప్రధానములగు పంద్రెండుహోటల్లు తిరిగి చూచితిమి, కాని అందెందును స్నానమునకు తావే లేదు! ప్రత్యేకస్నానమందిరములు కొన్నికలవు, అచటి కెవరైనను పోయి నాలుగైదురూపాయలిచ్చి ఒకతడవ స్నానముచేయ వచ్చును. సర్వేశ్వరా, ఏమిస్థితి! ఒకవృద్ధస్త్రీ స్నానపు తొట్టిలో ప్రవేశించి వెంటనే మరణించెనని ఆనాటి యపరాహ్ణముననే నేనొకవార్తాపత్రికలో చదివియుంటిని!! ఈ విషయమున డాక్టర్ల అభిప్రాయము ఏమిగానున్నను, నిజమైన

కారణ మిది యని నాకు తోచుచున్నది: అన్ని నీళ్ల నొక్క-సారిగా చూచి వానిలో ప్రవేశించుట కామె కదియే మొదటి సారియైయుండును; ఆ ఆకస్మికాఘాతమునకు శరీరము తాళజాలక ఆమె ప్రాణములగోల్పోయియుండును. ఇందు అతిశయోక్తి ఏమాత్రమును లేదు. ఇక రష్యాదేశస్థులును, మఱికొందఱును ఈవిషయమున చెప్పరానంతఅపరిశుద్ధముగా నుందురు. థిబెట్ మొదలు, ఆప్రాంతపు దేశము లన్నిటిలోను ఇదేస్థితి. కాని అమెరికా హోటలు లన్నిటిలో ఒక స్నానముల గదియు, అందు గొట్టపునీరువచ్చు సౌకర్యమును కలదు.

ఇక ఇచటి (మన దేశపు) స్థితి ఎంతభిన్నమో చూడుడు. హిందువులమగు మన మేల స్నానముచేయుదుము? — పాపముకలుగు నను భీతిచేత; పాశ్చాత్యులు తమముఖమును, చేతులను కడుగుకొనుట — పారిశుద్ధ్యార్థమై. స్నాన మనగా మనయర్థము దేహముపై నీళ్లుపోసికొనుట — చమురు, మురికి అంటుకొనియుండి కానిపించుచున్నను! ఇక మన దాక్షిణాత్యసోదరులు మిక్కి-లిపొడవుగా, వెడల్పుగా నుండు బొట్లతో తమ్ము నలంకరించుకొందురు! వానిని పూర్తిగా పోగొట్టుట కొక ప్యూమిస్‌రాతితో* రుద్దివేయవలసియుండు నేమో! మన దేశమునందు స్నానము చేయుట సులభవిషయము —ఎచ్చటనో ఒక చోట నీటిలో దుముకుట; కాని పాశ్చాత్య దేశములం దిట్లుకాదు. వారు ఒక మోపెడు ఉడుపులను మొదట తీసివేసికోవలెను — అందు ఎన్నిగుండీలు, ఎన్ని

* మఱికలు పోగొట్టుటకు ఆ పేరుగలరాతితో పాశ్చాత్యదేశము లందు రుద్దుదురట.

కొంకణములు, ఎన్ని నేత్రాకృతిగలబెజ్జములు! మన దేహము ఇతరులకు అగపడిన మన కేమియు తప్పు కాదు. వారిలో అది భయంకరమగుదోషము! కాని ఇరువురును — తండ్రి, కొమాళ్లవంటి — మగవారైనచో ఔచిత్యదోషములేదు. స్త్రీలయెదుటమాత్రము ఆపాదమస్తకము బట్ట లుండియే తీఱవలెను.

బాహ్యపారిశుద్ధ్యాచారము దీర్ఘకాలానుభవమున — ఆచారములన్నిటివలె — కొన్ని యెడల, ఆచారవిరుద్ధమగు నొకహింసాత్మక కార్యముగా ఏర్పడును. శరీరసంబంధములగు సర్వవిషయములు ఏకాంతస్థలముననే చూచుకొనవలె నని యూరప్ దేశస్థుని అభిప్రాయము. సరియే. ''ఇతరులు చూచుచో ఉమ్మివేయుట అసభ్యప్రవర్తనము. ఇతరుల యెదుట నోటిని పుక్కిలించి కడుగుకొనుట అవమానకరము''. అందుచే, ఇతరులఆక్షేపణకు వెఱచి, వారు భోజనానంతరము నోటిని కడుగుకొనరు. తత్ఫలముగా దంతములు క్రమక్రమముగా క్షీణించును! సంఘమునకు వెఱచి, నాగరికతాభిన్న ప్రవర్తనమని తలచి, పారిశుద్ధ్యమును విడనాడుట కిది యొక నిదర్శనము. మనది ఇందుకు విరుద్ధమగు ''అతి'' — ఎల్లర యెదుట పుక్కిలించి నోటిని కడుగుకొనుట, వీథిలోకూర్చుండి వమనమువచ్చినట్లు శబ్దములుచేయుచు, ఇట్లొనర్చుట — ఇదియు హింసాక్రియయే అనిపించుకొనును. ఇట్టిపనులను వివిక్తస్థలమునందు, నిశ్శబ్దముగా, చేయవలసినదే; కాని సంఘమునకువెఱచి అవి మానుకొనుటకూడ అంతటితప్పే.

మఱియు, ఆయాదేశముల శీతోష్ణస్థితులయందు అనివార్యములైయుండు ఆచారములను సంఘము శాంతతతో

భరించి, ఆమోదసూచకప్రవర్తనము నవలంబించును. మనదేశమువంటి ఉష్ణదేశమునందు మనము లోటాలకొలది నీళ్లు త్రాగుదుము; అట్లొనర్చువారు త్రేచుట నెట్లు తప్పించుకో గలరు? పాశ్చాత్యదేశములందు త్రేచుట మిక్కిలి అసభ్యము. కాని అచ్చట భోజనకాలమందు చీది, జేబులోని చేతిగుడ్డలో అది దాచుట నిరాక్షేపము. మన కది రోతపని. వారి దేశమువంటి శీతలదేశమునందు అప్పుడప్పు డట్లు చేయుట అనివార్యము.

హిందువులమగు మనకు పెంటయనగా మిక్కిలి ఏవగింపు. కాని నిజమునకు మనము పెక్కుతడవలు మాలిన్యము కలిగియే యుందుము. పెంటను తాకినయెడల మనము స్నానముచేయుదుము — పెంటయనగా మన కంతఏవగింపు. కావున మనకు అది దూరముగానుండుటకొఱకై, దానిని కుప్పచేసి ఇంటిసమీపమున ఉంతుము. అచట అది ముఱుగుడు వాసనకొట్టుచు, క్రుళ్లుచుండును; దానివిషయమున మనము జాగ్రత్తతీసికొనవలసినది ఒక్కసంగతిలోనే — దానిని తాక కూడదు! కాని మనము వాస్తవముగా నరకముననే నివసించుచున్నామని ఎన్నడైన తలచుకొనుచున్నామా? ఒక విధమగు అపరిశుద్ధతనుండి తప్పించుకొనుటకు, మనము మఱొక అపరిశుద్ధతను — అంతకన్న అధికాపకారము చేయుదానిని — ఆశ్రయించుచున్నాము; ఒక కీడు పొందకుండుటకై మనము మఱొక కీడును — దానికన్న బలిష్ఠమగు దానిని — వెన్నంటుచున్నాము. ఇంటిలో పెంటను కుప్పచేసియుంచుకొనువాడు పాపము చేయుచున్నాడు. అందుకు సందేహము లేదు. తత్ప్రతిఫల మగు శిక్షకొఱకతడు జన్మాంతరమువఱకు వేచి

యుండనక్కఱలేదు. త్వరలోనే అది అతని తలమీదికి ఒఱిగి పడును — ఈ జన్మముననే.

లక్ష్మీ (భాగ్యదేవత) సరస్వతుల (విద్యాదేవత) ప్రసాదదృష్టి ఈ కాలమున పాశ్చాత్యదేశీయులపై ప్రసరించుచున్నది. వారు భోగ్యవస్తువుల నార్జించుకొనుటతో తృప్తిపడి ఊరకుండరు. వారికార్యము లన్నిటియందును వారొక విధమగు సౌందర్యమును, నాజూకును, అర్థింతురు. తమ గృహములందును, పరిసరములందును, ప్రతి విషయములోను, వారొక సర్వతోముఖలాలిత్యమును చూడగోరుదురు. ఆ లక్షణము మనకును ఒకకాలమున — దేశమున ద్రవ్యసమృద్ధియు, ఐశ్వర్యమును ఉన్నప్పుడు — ఉండినది. ఇప్పుడు అపరిమితదారిద్ర్యదశ మనకు పట్టియున్నది, కాని మనస్థితి యింకను చెడునట్లు, మనము రెండువిధములుగా వినాశమును తెచ్చిపెట్టుకొనుచున్నాము: మనకు సొంతమైనదానిని పాఱవేసికొనుట, ఇతరులఆదర్శములను, ఆచారములను ఆర్జించుకొనుటకు వ్యర్థప్రయాసముపడుట. మనకు ఉండిన జాతీయసుగుణములు క్రమేణ అదృశ్యములగుచున్నవి, పాశ్చాత్త్యులసుగుణములు మనకేవియు పట్టువడుటలేదు! కూర్చుండుట, నడుచుట, మాటలాడుట మున్నగువానియందు మనకొక సాంప్రదాయిక విశిష్టలక్షణము పూర్వకాలముననుండినది, — అది ఇప్పుడు నశించినది — కాని పాశ్చాత్యమర్యాదావిధములను ఆర్జించుకొనుశక్తి మనకులేదు. పూర్వకాలానుగతమై మనకులభించిన పారమార్థిక ఆచారకర్మములు, సాధనలు, చదువులు మనము గంగలోకలిపి కొట్టుకొనిపోవునట్లు చేసితిమి, — కాని వానికి బదులు క్రొత్తదేదియు, కాలానుగుణ్యమైనది, ఇంకను మనకు

ఏర్పడి సుస్థిరతనొందలేదు. ఈ రెంటిమధ్య చిక్కి ఊగులాడు చుండుటలోనే మనప్రస్తుత దురవస్థయంతయు! భవిష్యత్కాలమున రూపొందవలసిన వంగదేశము ఇంకను సుస్థిరరూపము వహింపలేదు. కళలవిషయముననే మనము అన్నిటిలోనికన్న ఎక్కువగా నష్టమునొందినది. పూర్వము మనవృద్ధస్త్రీజనము మనయిండ్లనేలపై, తలుపులపై, గోడలపై కలిపినబియ్యపు పిండితో అనేకవిధములగు చక్కనిఆకృతులను చిత్రించు చుండిరి; అన్నమువడ్డించుటకు అరటియాకులను మనోహర విధమున కోయుచుండిరి; వివిధభోజనపదార్థములను ఆకులపై అందముగా వడ్డించుటయందు తమకళాభిజ్ఞానము నంతయు వినియోగించుచుండిరి. ఈ కాలమున ఆ కళ లించుమించుగా అన్నియు అదృశ్యమైపోయినవి. ఇప్పటికిని నిలిచియున్న విప్పుడు నశించుచున్నవి.

మన మెఱుగని క్రొత్తవిషయములను మనము నేర్చుకొని ప్రవేశపెట్టి, అభ్యసింపవలసినదే; కాని ప్రాతవాని నన్నిటిని—ప్రాతవిగానున్నమాత్రముననే, అకారణముగా—ఆమూలము తొలగించియా అట్లొనర్పవలెను? మీరు క్రొత్తవానిని ఏమి నేర్చితిరి?—ఏమియును లేదు; గందరగోళముగా కలిసియుండు కొన్నిమాటలుతప్ప!! వాస్తవోపయోగముగల యే కళను, ఏ విద్యను, మీరు ఆర్జించితిరి? పూర్వకాలపు కొయ్యపనితనమును, ఇటికరాతిపనితనమును దూరగ్రామము లకుపోయి యిప్పుడైనను చూడుడు. మీ పట్టణవాసపు వడ్రంగి ఔచితిగల యొకతలుపులజతనైన చేయలేడు—అవి గుడిసెకై చేయబడినవో, నగరుకై చేయబడినవో, కనుగొనుట కష్టము! విదేశీయోపకరణములను కొనుటయందే వారినేరుపు

అంతయును—వస్త్రము అనగా అదితప్ప ఇంకేమియు కానట్టు!! అకటా! మన దేశమునందు సర్వవిషయములకు అదేగతి పట్టినది. మనకు స్వకీయమైయుండిన దంతయు అదృశ్యమైపోవుచున్నది, కాని విదేశీయులయొద్ద మనము నేర్చుకొనినది ఉపన్యాసవిద్యయొక్కటియే. చదువుటయు, మాటలాడుటయు మాత్రమే!! ఆహా! వంగదేశీయులును, యూరపులో ఐర్లండు దేశీయులును, ఒకే అచ్చులో నిర్మింపబడినవారు,— అనంతముగా మాటాడుట, మాటమాటకు బదులాడుట! వ్యర్థములగు గంభీరప్రసంగములు చేయుటలో ఈ రెండుజాతుల వారును అత్యంతనిపుణులు. ఏ కొద్దిపాటి అభ్యాసయోగ్య కార్యము చేయవలసివచ్చినను వారు ఎందుకును ఎక్కరు,— ఇదియే కాక, జీవితకాలమంతయు వారు ఒకరినొకరు దూషణ వాక్కులాడుకొనుచు, కలహించుచుందురు.

పాశ్చాత్యదేశస్థులకు తమవస్తువుల నన్నిటిని అందముగా, నిర్మలముగా, ఉంచుకొనుట వాడుక. అతిదరిద్రులు కూడ ఇట్లుంచుకొనుటపై దృష్టినుంతురు. ఈ నైర్మల్యాభ్యాసము వీరికి ఉండియేతీఱవలెను. ఏలన, నిర్మలములగు దుస్తులు లేనివారి నెవ్వరును తమకొలువులో నుంచుకొనరు. వారి పరిచారకులు, పరిచారిణులు, వంటవాండ్రు, మున్నగు వారందఱును నిష్కలంకములగు నిర్మలవస్త్రములు ధరింతురు. వారియిండ్లు ప్రతిదినము తుడిచి, కడిగి, దుమ్ముదులిపి, పొందికగా, పొంకముగా ఉంపబడును. వస్తువులను ఎక్కడెక్కడనో పడవేయక ప్రతివస్తువును దానినిర్ణీతస్థలమున నుంచుట మర్యాదాప్రవర్తనములో నొకభాగము. వారి వంటయిండ్లు పరిశుద్ధముగా, కాంతిమంతములై కానిపిం

చును, — కూరగాయతోళ్లు మున్నగువ్యర్థవస్తువులు ప్రస్తుతము వేఱుగా నొకపాత్రమున నుంతురు. పిదప వానిని పాకీవాడు దూరముగాఁగొనిపోయి అందుకై నియమింపబడిన ఉచితస్థలములో పడవైచును. అట్టివస్తువులను వారు రోడ్ల మీదను, తమదొడ్లలోను పాఱవేయరు.

ధనికులగృహములును, ఇతరములగుకట్టడములును, అవశ్యదర్శనీయములు, — రేయుంబవళ్లవి సక్రమస్థితిలో, పారిశుధ్యనిధానములై అద్భుతముగా నుంపబడియుండును! ఇదంతయుకాక, ఇతర దేశములనుండి కళానిక్షేపములగు వస్తువులను సమకూర్చుకొని, వానితో తమగృహముల నలంకరించుకొనుట వారికి వాడుక. ఇక మనవిషయము. మనము — వారివలె — ఇతర దేశ కళారాధకులు (artists) చేసిన వస్తువులను తెచ్చుకొనుట —ప్రస్తుత కాలమున — అవసరము లేదు నిజమే; కాని మనకుండువానిని నశింపకుండ పదిలపఱుపవలెనా, లేదా? చిత్రకళ (Painting) యందును, స్థాపత్య విద్య (Sculpture) యందును, వారికిగలంతటి శక్తిని, కౌశలమును, మనము ఆర్జించుకొనుటకు చాలకాలముపట్టును. ఈ రెంటియందు మన కెన్నడును సంపూర్ణనైపుణ్యము లేదు. యూరపియనుల ననుకరించి మన మొకరిద్దఱు రవివర్మలను మనలోనుండి ఉత్పత్తిచేయగలిగితిమి!! కాని అట్టి కళారాధకులకన్న వంగదేశమున దేవతల "చాల్ చిత్రము"* లను నిర్మించు మన ముచ్చిలు ఎంతో శ్రేష్ఠము. వారిపనిలో

* "చాల్ చిత్రము" అనగా దేవతావిగ్రహములపై నుంపబడు ధనురాకృతిగల "మందహాసము". పురాణకథలలోని స్త్రీ పురుషుల

ప్రకాశవంతములగు వర్ణములనైనను ఉపయోగింతురు. రవివర్మయొక్కయు, ఇతరులయొక్కయు చిత్రములకు మనము లజ్జచే తలదాచుకొనవలసియుండును!! జయపూరువారు నిర్మించు బంగారుమలామావిగ్రహములును, మనకు పూర్వ కాలమునుండి ఉన్న దుర్గాదేవి "చాల్చిత్రములు"ను అంత కన్న ఎంతో బాగుగానుండును. యూరపియనుల స్థాపత్య విద్యనుగూర్చియు, చిత్రకళనుగూర్చియు, నా యభిప్రాయ ములను పిమ్మట మఱేదోయొకఅవసరమున తెలిపెదను. అది అపారవిస్తృతిగలవిషయము గనుక ఇచ్చట దానిలో ప్రవేశించుట కనువుపడదు.

పాశ్చాత్యుల పాచకవిద్య (art of cooking)నుగూర్చి ఇపుడు కొంతచెప్పెదను, వినుడు. మన దేశపు వంటయందు గల పారిశుద్ధ్యము మఱేదేశమునను లేదు; కాని ఆంగ్లేయుల భోజనమునందుగల వేళానియమము, ఏర్పాటు, నైర్మల్యము మనకులేదు. మనవంటవాడు ప్రతిదినము స్నానముచేసి, గుడ్డలనుమార్చుకొన్నపిదపగాని వంటయింటిలో అడుగు పెట్టడు; అన్నిపాత్రములను, పొయిని, మంటితోను నీటితోను శుద్ధపఱచును; తనముఖమునుగాని, ముక్కునుగాని, దేహములో మఱేఅంగమునుగాని తాకుటతటస్థించెనేని, చేతులను కడుగుకొనియే భోజనపదార్థమేదైన తాకును. పాశ్చాత్యపాచకుడు స్నానముచేయుటయే అరుదు; మఱియు, తాను చేయు వంటకము నత డొకగరిటెతో తీసి రుచి చూచును. ఆ గరిటెనే మరల అందులోముంచుట అతనికి

ఆకృతులు అందు చిత్రింపబడియుండును. దాని అంచున ఆలంకారికమగు పనితనముండును.

తప్పుగాతోపదు. చేతిగుడ్డనుతీసి అతడు దానిలో గాఢముగా చీదును; మరల ఆ చేతితోనే పిండిపిసుకుటయు తటస్థింప వచ్చును! వెలుపలినుండివచ్చునప్పుడు చేతులను కడుగుకొన వలె నని అతనికి తోపనేతోపదు! వచ్చినవెంటనే వంటపని ప్రారంభించును. కాని ఇవన్నియు ఇట్లున్నను, అతడు హిమ స్వచ్ఛములగు దుస్తులను, టోపీని ధరించియుండును. అతడు పిసుకుపిండిపై నెక్కి త్రొక్కినను, త్రొక్కును, — ఏలన శరీరపుభార మంతయు అందుపైని పడినయెడల పిండి చక్కగా మెదుగునుగదా, ముఖముమీది చెమట దానిలో నొకవేళ కలిసినను! (అదృష్టవశమున, ఈ కాలమున ఈ పనినంతయు యంత్రములు నిర్వహించుచున్నవి). ఈ అకార్య మంతయు ముగిసి, రొట్టె తయారైనపిదప, దాని నొక పింగాణిపాత్రమున నుంచి, హిమసన్నిభమగు తెల్లని తువాలుతో కప్పి యొకపరిచారకుడు — నిష్కలంకమగు దుస్తులను, తెల్లని చేయిజోడును (gloves) ధరించినవాడు — తీసికొనిపోయి, నిర్మలమగుగుడ్డతో కప్పబడిన భోజనపుబల్లపై నుంచును. చేయిజోడును ఇచటజ్ఞప్తియుంచుకొనుడు — ఉత్తవ్రేళ్లతో అతడు దేనిని తాకకుండుటకు!

ఇక మనవంటవిషయము చూడుడు. మనవంట బ్రాహ్మణుడు మొదట స్నానముచేసి పరిశుద్ధుడై, పిదప చక్కగా తోమబడిన పాత్రములలో వంటచేయును. కాని దానిని మనకు పెట్టునది నేలమీాద. మట్టి, ఆవుపేడ కలిపి ఆ నేల అలుకబడినది; అతనివస్త్రము, ప్రతిదినము ఉదుక బడినను, ఎన్నడు ఉదుకబడనంతముతికిదిగా కానిపించును. మనభోజనపాత్రముగా అప్పుడప్పుడువాడబడు అరటియాకు—

చినిగిపోయియున్న యెడల — మనకువడ్డించు పులుసు తడినేల తోను, ఆవుపేడతోను కలియు నవకాశముకలిగి ఒక అద్భుత రుచి నిచ్చును!!

మనము చక్కగా స్నానముచేసినపిదప, చమురు జిగటతో అంటుకొనుచుండు ఒక మురికిబట్టను ధరింతుము. పాశ్చాత్యదేశపువారు స్నానమాడక, మురికిదేహముపై, నిష్కలంకపారిశుద్ధ్యముగల ఉడుపులను ధరింతురు. ఈ విషయమును చక్కగా గ్రహింపవలెను — ఏలన ప్రాచ్య పాశ్చాత్యములకు గల ముఖ్యభేద మిచ్చటనే. హిందువు యొక్క అంతర్ముఖత్వము, పాశ్చాత్యునియొక్క బహిర్ముఖత్వము వారి ఆచారములందును, అభ్యాసములందును స్పష్టముగా కానిపించును. హిందు వెప్పుడును ఆంతరదృష్టిని, పాశ్చాత్యుడు బాహ్యదృష్టిని కలిగియుండును. హిందువు వజ్రముల నొక గుడ్డపేలికతో చుట్టియు, పాశ్చాత్యుడు మట్టిపెళ్లను బంగరుబరణిలోపెట్టియు, దాతు రని చెప్పనగును! హిందువు స్నానముచేయుట తన దేహమును నిర్మలముగా నుంచుకొనుకొఱకు. తన బట్ట ఎంతమురికిదైయున్నను అతనికి అక్కఱలేదు; పాశ్చాత్యుడు స్వచ్ఛములగు ఉడుపులను ధరింప జాగ్రత్తపడును, దేహముపై మురికియున్న నేమి! హిందువు తన గదులను, తలుపులను, నేలను, ఇంటి లోపలిప్రతిభాగమును, సొబగుగా, నిర్మలముగా ఉంచుకొనును — ముఖద్వారము వెలుపల పెంటకుప్ప యున్న అతని కేమి? పాశ్చాత్యుడు ఇంటినేలపై ప్రకాశవంతములును, మనోహరములును, అగు తివాసీలను పఱచియుంచును. వానిక్రింద ఎంతో మట్టియు, ఎంతో దుమ్మును, కూడి

యుండును. కాని అవి కనిపింపకయున్నప్పుడు, ఆక్షేపణ యేమికలదు? హిందువు తన ఱొచ్చుకాలువలను రోడ్డు మీద ప్రవహింపనిచ్చును—ఆ కంపు అంతగా ఆక్షేపణీయము కాదు! పాశ్చాత్యదేశమున ఱొచ్చుకాలువలు భూమిక్రింద నుండును — అవి విషజ్వరమూలములు!! హిందువు ఆంతర పారిశుద్ధ్యమును, పాశ్చాత్యుడు బాహిరపారిశుద్ధ్యమును గమనించును.

నిర్మలశరీరముపై నిర్మలవస్త్రములు ధరించుట ఆదర్శ స్థితి. పుక్కిలించి నోటిని కడుగుకొనుట, పండ్లుతోముకొనుట, ఇట్టివన్నియు చేయవలసినదే, — కాని ఇతరులయెదుటకాదు. కాపురముండు ఇండ్లును, వీథులును, రోడ్లును, బాహ్యప్రదే శములన్నియును, నిర్మలముగా నుంపవలెను. వంటచేయు వాడు తన బట్టలనే కాక, దేహమునుకూడ పరిశుభ్రముగా నుంచుకొనవలెను. మఱియు సొంపుగా, పరిశుద్ధముగా నుంప బడిన స్థలమందు భోజనముచేయవలెను. భోజనకాలమున నిష్కలంకములగు గిన్నెలును, పాత్రములును ఉపయోగ పఱుపవలెను. ఆచారములను, లేక నిర్ణీతవిధులను, అనుష్ఠించి జీవించుట, ఆస్తికధర్మజీవనమునకు ప్రథమసోపానము. అం దులో మనశ్శరీరపారిశుద్ధ్యము, సర్వతోముఖపారిశుద్ధ్యము, అత్యంతప్రధానభాగము. ఆచారబాహ్యుడు ఆస్తికధర్మ జీవనము నెన్నటికైన అవలంబింపగలడా? అనాచారపరులు పడు పాట్లు ప్రత్యక్షముగా చూచుటలేదా? అనాచార జనితదుర్భరబాధల నెఱిగియు, మనము సరియగు జీవిత విధానము నభ్యసింప బనిలేదా? మన్నెపుజ్వరము, విషూచి, మహామారి వ్యాధులు హిందూదేశమున శాశ్వతనివాస

మేర్పఱచుకొని, లక్షలకొలదిజనులను కొనిపోవుచున్నవి. ఇది యెవరితప్పు? నిస్సంశయముగా మనదే. మన ఆచార హీనత అపారము!!

"ఆహారశుద్ధౌ సత్త్వశుద్ధిః సత్త్వశుద్ధౌ ధ్రువా స్మృతిః"
(ఆహారశుద్ధివలన మనసత్త్వము — అంతస్సత్త్వము — పరిశుద్ధమగును; అంతస్సత్త్వము పరిశుద్ధమైనప్పుడు, స్మృతి — ఆత్మపరిపూర్ణతయొక్క జ్ఞప్తి — సుస్థిరతనొందును) అనెడు సుప్రసిద్ధస్మృతివాక్యములోని సత్యమును హైందవమతశాఖలన్నియు అంగీకరించును. కాని ఆహారశబ్దము ఇంద్రియములకన్వయించునని శంకరాచార్యుడును, ఆహారమునకన్వయించునని రామానుజుడును చెప్పుదురు. ఈ రెంటిని సమన్వయపఱచు టెట్లు? రెండును అవసరమేయని సర్వశాఖలును చెప్పుచున్నవి. కావున మన మా మాటను రెంటికిని అన్వయింపవలెను. నిర్మలాహారములేనిది ఇంద్రియములు తమతమ ధర్మముల నెట్లు నిర్వర్తింపగలవు? అపరిశుద్ధాహారమువలన ఇంద్రియములు గుణగ్రహణశక్తి కొంత కోలుపోవుటో, సంకల్పవిరుద్ధప్రవర్తనము నవలంబించుటో, జరుగునని, ప్రతివాడును అనుభవసిద్ధముగా నెఱుగును. అజీర్ణవ్యాధివలన వస్తుస్వరూపము వికృతినొందుననియు, తత్ఫలముగా, ఒక వస్తువు మఱొకవస్తువువలె కానిపించుననియు, ఆహారవిహీనత వలన కనుచూపు, ఇతరేంద్రియశక్తులును, బలహీనతనొంది, మందగించుననియు అందఱు ఎఱుగుదురు. అట్లే, ఒక్కొక్క విధమగు ఆహారము ఒక్కొక్కవిధమగు మనశ్శరీరస్థితిని కలిగించునని మన కెన్నియోసార్లు తెలియవచ్చుచుండును. హైందవసంఘ మెంతోనిష్కర్షగా అనుష్ఠింపవలెనని నియ

మించియుండు — ఇట్టియాహారమును పుచ్చుకొనవలెను, ఇట్టి యాహారమును పుచ్చుకొనకూడదు అని నియమించియుండు — విధులకు మూలము ఈ సత్యమే. కాని పెక్కుసార్లు మన మీమూలసత్యమును — కొబ్బరివంటి దానిని — మఱచి, పై పెంకువిషయమై కలహించుచు, దానిని జాగ్రత్తగా కాపాడుకొనుచుందుము.

ఆహారమును అపరిశుద్ధమొనర్చునని తాను చెప్పు మూడువిధములగు దోషములను పరిత్యజింపుడని రామానుజాచార్యులు నియమించియున్నారు. ఇందు మొదటిది జాతిదోషము; అనగా కొన్ని ఆహారవస్తువులందు, — ఉ. వెల్లుల్లి, నీరుల్లి మొదలగువానియందు — గల సహజదోషము. ఇవి ఉద్రేకకారకస్వభావముగలవి. వీనిచే మనస్సు కలతనొందును; అనగా బుద్ధి ఆందోళనమందును. రెండవది ఆశ్రయదోషము; అనగా ఆ ఆహార మెవరియొద్దనుండివచ్చునో వాని స్వభావమున గల దోషము. దుష్టుడు తెచ్చిన ఆహారము తిన్నవానిని అపవిత్రునొనర్చి, దుష్టభావములు తలపజేయును; సత్పురుషుడు తెచ్చిన ఆహారము ఉన్నతభావకారణమగును. ఇక మూడవది నిమిత్తదోషము; అనగా మురికి, దుమ్ము, పురుగులు, వెండ్రుకలు మున్నగు బాహ్యదోషములకూడికచే కలుగు దోషము. అట్టి ఆహారమువలనకూడ మనస్సు అపవిత్రమగును. ఈ మూడుదోషములలో ప్రతివాడును జాతి, నిమిత్తదోషములను తప్పించుకోవచ్చును; కాని ఆశ్రయదోషమును తప్పించుకొనుట ఎల్లరకును సులభముకాదు. ఈ ఆశ్రయదోషపరిహారార్థమే మన కీ కాలమున ఇంతఅధికముగా నుండు అస్పృశ్యత, "నన్ను ముట్టుకోకు!" "నన్ను

ముట్టుకోకు!'' కాని పెక్కుతడవలు ఈ నియమముయొక్క నిజమగు అర్థమును మనముగ్రహింపక, విపరీతప్రవర్తన మవలంబించుటచే ఇది చిత్రమును, ఘోరమును అగు మూఢభావముగా ఏర్పడును. ఇట్టి విషయములలో మనము లోకాచారమునుకాక, మన ఆచార్యప్రముఖు లవలంబించిన మార్గము లవలంబింపవలెను. చైతన్యదేవునివంటి మహా పురుషులయొక్కయు, ఇతరమతాచార్యసత్తములయొక్కయు జీవితములను చదివి వారు ఈ విషయమున జనసామాన్య ముతో ఎట్లుప్రవర్తించినది కనుగొనవలెను. భోజనవిషయక జాతిదోషపరిశీలనమునకు హిందూదేశమంతఅనుకూలమైనది ఇంకేదియు లేదు. ప్రపంచమునగల సర్వదేశజాతులలో హిందువులే నిర్మలతమమగు ఆహారమును కైకొందురు; ఆహార జాతినైర్మల్యము హిందూదేశమునందే మిక్కిలిజాగ్రత్తగా పాటింపబడును. మన మిప్పుడు నిమిత్తదోషవిషయమున ఇంకకొంత ఎక్కువశ్రద్ధ వహించుట మంచిది. అది మన కిప్పుడు అపారమగు కీడు కలిగించుచున్నది. బజారునందలి మిఠాయిదుకాణములలోని తినుబండారములు కొనుట ఇప్పుడు మిక్కిలి అలవాటైపోయినది; ఆ పదార్థములు నిమిత్తదోష దృక్పథమునుండి ఎంత మలినములో మనమే ఆలోచింప వచ్చును. బయటపెట్టి అమ్మటచే, రోడ్లమీదిమట్టికి, దుమ్ము, చచ్చినపురుగులు వానికి అంటుకొనుననియు, అవి యొక్కొక్కసారి ఎంతోప్రాతవడి, ఎంతోభ్రష్టములై యుండు ననియు ఊహింపనగును. ప్రతియింట నిప్పుడు సాధారణముగా కానిపించు అజీర్ణవ్యాధికిని, పట్టణవాసుల నింతగా బాధించు చుండు మధుమేహవ్యాధికిని, బజారులోఅమ్ము మలినాహార

మును పుచ్చుకొనుటయే కారణము. ఈ వ్యాధులు గ్రామ జనుల కింతగా లేకుండుటకు ముఖ్యకారణము లూచీ (పూరీ వంటి ఒకభక్ష్యము), కచూరీ (వంగదేశములోతిను భక్ష్య విశేషము) మున్నగు విషసమానాహారమును స్వేచ్ఛగా గొనదగిన అంగళ్లు అచ్చట లేమియే. ఈ విషయమును నే నింకను సవివరముగా పిదపప్రస్తావింతును.

ఆహారమునుగూర్చి పూర్వపు సామాన్యనియమము నిచట సంగ్రహముగా తెలిపితిని. కాని దీనినిగూర్చి అభిప్రాయ భేదము లెన్నియో ఉండినవి, ఇప్పుడును ఉన్నవి. మఱియు పూర్వకాలమునందువలె ఇప్పుడును మాంసాహారభక్షణము మంచిదా చెడ్డదా, లేక శాకాహారముతోనే జీవింపవలెనా, మాంసాహారము మనకు క్షేమంకరమా కాదా అనువిషయ మునుగూర్చి గొప్పవివాదము కలదు. జంతువులనుచంపుట న్యాయ్యమా, అన్యాయ్యమా, అను విషయమునకూడ గొప్పవివాదము కలదు. ప్రాణముతీయుట పాపమనియు, అట్లెన్నడును చేయరాదనియు ఒకపక్షమువారు వాదింతురు. "మీ అభిప్రాయము ఆదరణార్హముకాదు! జంతుహింస చేయక బ్రతుకుటయే అసాధ్యము" అని రెండవపక్షమువారు ఇందుకు బదులాడుదురు. ఈ విషయమున శాస్త్రములుకూడ భిన్నాభిప్రాయములై, బుద్ధిని కలవరపెట్టుచున్నవని చెప్ప వలెను. "యజ్ఞములలో జంతువధము చేయుడు" అని శాస్త్ర మొకచోట ఆదేశించుచున్నది, మఱొకచోట అదియే "ప్రాణము నెప్పుడుగాని తీయవలదు" అని చెప్పుచున్నది. యజ్ఞములలోతప్ప జంతువధచేయుట పాపమని హిందువుల మతము, కాని యజ్ఞములోవధింపబడినపిదప ఆ జంతువు

యొక్క మాంసమును భుజించుసుఖమును నిరాక్షేపముగా అనుభవింపవచ్చును. గృహమేధికి విధింపబడిన నియమములలో నతడు శ్రాద్ధాదులగు కొన్నియవసరములందు జంతువులను వధింపవలసియున్నది. ఆ యవసరములందు జంతువధ చేయనిచో అతడు పాపమొనర్చినట్లు నిందార్హుడగును. శ్రాద్ధములకును మఱికొన్నికర్మములకును ఆహూతులైనవారు అచ్చట పెట్టబడు మాంసాహారమును భుజింపనిచో, వారు జన్మాంతరమున జంతువులై పుట్టుదురని మనువు చెప్పియున్నాడు. కాని జైనులును, బౌద్ధులును, వైష్ణవులును ఇందుల కాక్షేపించి "హిందూశాస్త్రాదేశములను మేము విశ్వసింపము; వధాచరణము ఎట్టిసందర్భములలోను సహింపరాదు" అని చెప్పుదురు. బౌద్ధచక్రవర్తి అశోకుడు యజ్ఞములొనర్చువారిని, ఏ కర్మమునగాని ఆహూతులకు మాంసాహారము పెట్టువారిని, శిక్షించుచుండెనని గ్రంథములలో నున్నది. ఆధునిక వైష్ణవులు కొంతచిక్కగు స్థితిలోనున్నారు. వారు దేవతలుగా పూజించు రాముడును, కృష్ణుడును మద్యపాన మాంసభక్షణము లొనర్చినట్లును, సీతాదేవి గంగానదీదేవతకు మాంసమును, అన్నమును, ఒకవేయి కుండల మధువును సమర్పింప మ్రొక్కుకొన్నట్లును, రామాయణ * మహాభారతము † లలో నున్నది.

---

* సీతామాదాయ బాహుభ్యాం మధుమైరేయకం శుచి।
పాయయామాస కాకుత్స్థః శచీమిన్ద్రో యథామృతమ్॥
మాంసాని చ సుమృష్టాని వివిధాని ఫలాని చ।
రామస్యాభ్యవహారార్థం కింకరాస్తూర్ణమాహరన్॥

† ప్రక్క పుట చూడుడు.

మాంసాహారము ఆరోగ్యహానిచేయునా చేయదా, శాకాహారమునకన్న అది బలప్రదమా కాదా అనువివాదములు పాశ్చాత్యదేశములందు కలవు. మాంసాహారులు సర్వవిధశారీరకవ్యాధులచే పీడింపబడుదురని యొకపక్షము వారు చెప్పుదురు. రెండవపక్షమువారిది యొప్పుకొనక ఇట్లందురు: "అదంతయు మిథ్యాకల్పనము. అదియే నిజమైనయెడల ఆరోగ్యవిషయమున సర్వజాతులలో హిందువులు అధికతములై యుండియుండవలెను; మాంసాహారమే ప్రధా

(సీతను రెండుబాహువులతో కౌగిలించుకొని కాకుత్థ్సవంశీయుడగు రాముడు శుచియగు మైరేయమధువును, — ఇంద్రుడు శచీదేవిచేత అమృతముత్రాగించినట్లు, — ఆమెచేత త్రాగించెను. సేవకులు శీఘ్రముగా సుమృష్టమాంసాహారములను, వివిధములగు ఫలములును రామునకు వడ్డించిరి.)

సురాఘటసహస్రేణ మాంసభూతౌదనేన చ
యక్ష్యే త్వాం ప్రీయతాం దేవి పురీ పునరుపాగతా॥

(దేవీ, మాయెడ కృప కలిగియుండుము; నేను మరల పురమును చేరినపుడు వేయికుండలకల్లుతోను, మాంసముతోవండిన యన్నముతోను, నిన్ను పూజింతును.)

—రామాయణము.

† ఉభౌ మధ్వాసవక్షీబావుభౌ చన్దనరూషితౌ।
స్రగ్వినౌ వరవస్త్రౌ తౌ దివ్యాభరణభూషితౌ॥

(ఆ కృష్ణార్జునులు ఇరువురును ఇప్పపూవుకల్లు త్రాగి, చందనచర్చితాంగులై, పూదండలను, శ్రేష్ఠములగు వస్త్రములను, దివ్యాభరణములను ధరించియుండుటను నేను చూచితిని.)

—మహాభారతము, ఉద్యోగపర్వము, అధ్యా: 58, 5.

నముగాగల ఆంగ్లేయులు, అమెరికనులు మున్నగు బలిష్ఠ జాతులు, సర్వవిధజాడ్యముల కాహుతియై ఇప్పటికి నిర్మూలు లై పోయియుందురు''. మేకమాంసము మేకబుద్ధిని, పంది మాంసము పందిబుద్ధిని, చేపమాంసము చేపబుద్ధిని కలిగించు నని యొకపక్షమువా రందురు. అట్లైనచో ఉరలగడ్డలు ఉరల గడ్డబుద్ధిని, కూరగాయలు కూరగాయబుద్ధిని — అనగా జడ మును, నిర్జీవపదార్థతుల్యమును అగుబుద్ధిని — కలిగించు ననియు వాదింపదగునని రెండవపక్షమువా రందురు. బుద్ధి జడమై నిర్జీవపదార్థమువలె మాంద్యమునొందియుండుటకన్న సజీవజంతుబుద్ధి యుండుట శ్రేష్ఠతరముకాదా? శాకాహారపు రసాయనికసమ్మేళనమందు గల వస్తువులే జంతువులందుగూడ గలవని యొకపక్షమువారు చెప్పుదురు. రెండవపక్షము ఈ వాదమును పరిహసించి, ''ఏల? అవి గాలిలోకూడ కలవు; కావున పోయి వాయుభక్షణచేసి జీవింపుడు'' అందురు. శాకాహారులు మిక్కిలిపాటుపడనోపుదురనియు, గాఢమై దీర్ఘ పరిశ్రమ మవసరమైయుండు కార్యము నిర్వహింపజాలుదు రనియు ఒకపక్షమువారు వాదింతురు. ''అది నిజమైనచో, శాకాహారజాతులు ప్రపంచమున అగ్రతమపదవియం దుండ వలెననియు, వా రట్లు ఉండలేదనియు, మాంసాహారులే బలి ష్ఠులై అగ్రతమపదవి నాక్రమించియున్నారనియు'' రెండవ పక్షమువా రిందుకు బదులుచెప్పుదురు. ''హిందువులను, చీనాదేశస్థులను చూడుడు, ఎంత దార్భాగ్యస్థితియం దున్నారో. వారు మాంసభక్షణముచేయరు; అన్నము, అనేకవిధశాకములు, తిని ఆ యల్పాహారముతో ఎట్లో జీవించు చుందురు. వారి దుఃస్థితిని పరికింపుడు. జపానుదేశస్థులుకూడ

ఇట్టి దుర్దశయందే ఉండిరి. కాని మాంసాహార మారంభించినపిదప వారిస్థితియే మాఱిపోయినది. హైందవ సైనికదళములలో ఒకటిన్నఱలక్షమంది ఆ దేశీయులగు సిపాయీలున్నారు; అందు ఎందఱు మాంసాహారులో చూడుడు. వారిలో శ్రేష్ఠతములగు సిక్కులు, గూర్ఖాలు మున్నగువారు శాకాహారులు కానేకారు'' అని మాంసాహారపక్షమువారు వాదింతురు. ''మాంసాహారము అజీర్ణవ్యాధికి మూలము'' అని ఒకపక్షమువారు వాదింతురు. ''అవన్నియు వెట్టిమొట్టి, అర్థరహితవాక్కులు. శాకాహారులకే జీర్ణకోశవ్యాధు లెక్కువగావచ్చునది'' అనియు, ''శాకాహారము శరీరమునకు చక్కని విరేచనకారిగా నుండవచ్చును. కాని అంతమాత్రముననే లోక మంతయు ఆ ఆహారమునే పుచ్చుకొనవలెనా?'' అనియు రెండవపక్షమువా రందురు.

ఈ యిరుపక్షములవా రేమేమిచెప్పినను, మాంసాహారజాతులు ఎల్లప్పుడును, ధీరత్వముచేతను, సాహసముచేతను, యోచనాపరత్వముచేతను ప్రసిద్ధులై యుండుటే సామాన్యముగా కానిపించును. మాంసాహారజాతు లిట్లు కూడ చెప్పుదురు : ''యజ్ఞధూమము మింటికెగయుచుండి, ఆహుతపశుమాంసము తినుచుండిన కాలముననే హిందువులలో ప్రతిభాగ్రగణ్యులగు మతాచార్యులును, అసమానమహితమగు బుద్ధిగలవారును, పుట్టుచుండిరి. కాని వారు ''బాబాజీ''లయొద్ద శాకాహారాభ్యాస మలవఱచుకొన్నపిదప, వారిలో నొక్కడైనను మహాపురుషుడు, ఉపజ్ఞాశక్తిమహితుడు ఉద్భవింపలేదు''. ఈ భావమును పరిగణించి మనదేశములోని మాంసాహారులు ఆ యాహారమును మాను

కొన భీతిలుచున్నారు. ఆర్యసామాజికులలో ఈ విషయమున అభిప్రాయభేదముకలదు. వారిలో ఈ విషయము తీవ్రముగా చర్చింపబడుచున్నది. మాంసాహారము అత్యంతముఖ్య మని యొకపక్షమును, అది కేవలము దోషము, అనైతికము అని రెండవపక్షమును వాదించుచున్నారు.

ఈ విధముగా పరస్పరనిందలతో, కలహములతో, యుద్ధములతో, కూడిన విరుద్ధవాదములు జరుగుచున్నవి. మిక్కిలి సున్నిత మగు ఈ ఆహారవిషయకసమస్యనుగూర్చి చెలరేగుచున్న వితండావాదముల నన్నిటిని త్రోసిపుచ్చి, నేనీ విషయమును సర్వతోముఖముగా, అతిజాగ్రత్తగా, పరిశీలించితిని. తత్ఫలముగానాకు కలిగిన నిశ్చితాభిప్రాయము హిందువులభావమే సరియైనదని; అనగా హిందూశాస్త్రములలో నిర్దేశింపబడినట్లు వ్యక్తిమానవుల జన్మమును, వృత్తిని అనుసరించి వారియాహారము—తక్కిన పెక్కువిషయములను పోలి—భిన్నమై యుండవలెను. ఇదియే నిర్దుష్ట మగు అభిప్రాయము. కాని ఈ కాలపు హిందువులు శాస్త్రముల ననుసరింపరు, ఆచార్యసత్తములబోధలనుకూడ ఆలకింపరు.

మాంసముభుజించుట మొఱటుకార్య మనుటకు సందేహములేదు; శాకాహారము నిస్సంశయముగా నిర్మలతరము,—దీని నెవరుకాదనగలరు? పారమార్థికజీవనమునడుపుటే జీవితలక్ష్యముగాగలవానికి శాకాహారమే తగినదనుటయు నిస్సంశయమే. కాని తన జీవితనౌకను గాఢప్రయాసపడి, ఎడతెగనిచావుబ్రదుకుపోరాటములలో చిక్కి, ప్రపంచపు పోటీల నెదుర్కొనుచు, నడపవలసియుండువాడు మాంసా

హారము తీసికొనియే తీఱవలెను. మానవసంఘములో 'బల హీనులను బలవంతులు అణగద్రొక్కి విజయోత్సాహము నొందుట' అనున దొకటి యున్నంతకాలము మాంసాహార మావశ్యకమే; తత్సమానమైనది మఱొక ఉచితాహార మేదైన కనిపట్టబడవలయును. లేనిచో బలవంతులు బలహీనులను తమపాదములక్రింద పడవైచికొని త్రొక్కి అణచి వేయుటలో వింత యేమియునుండదు. వ్యక్తిమానవులు కొందఱో, ఒకఁడో, శాకాహారమువలన ఉపకారమొందెనని చెప్పుట నిష్ప్రయోజనము; — ఒక జాతిని మఱొకజాతితో పోల్చి, ఆ పిదప విషయనిర్ధారణముచేయుదు.

శాకాహారులలోకూడ పరస్పరభిన్నాభిప్రాయములు కలవు. బియ్యము, ఉరలగడ్డలు, గోదుమలు, యవలు, జొన్నలు మొదలగు గంజికట్టు (Starchy) పదార్థములు భోజనమునకు పనికిరానివని కొందఱియభిప్రాయము. 'ఇవి మనుష్యులచేత ఉత్పత్తిచేయబడినవి, సకలజాడ్యమూలములు. గంజికట్టుపదార్థములభోజనము శరీరములో చక్కెరను ఉత్పత్తిచేసి అపారహానిచేయును. గుఱ్ఱములు, ఆవులుకూడ గృహావరణములలోనుంపబడి, గోదుమ, బియ్యము ఆహారించుచున్నచో, తెవులుపడును. కాని పచ్చికబయళ్లలోని పచ్చిగడ్డిని, పెరుగుచుండు మొక్కలను ధారాళముగా తిరిగి తిన్నచో, అవి పునరారోగ్యవంతము లగును. పచ్చిగడ్డిలోను, తినదగు పచ్చిమొక్కలలోను గంజికట్టుపదార్థము అత్యల్పము. ఒరోంగొటాంగ్ (Orangoutang) అను వాలిడి పచ్చిగడ్డిని, పప్పుగింజలను (Nuts) తినును. ఉరలగడ్డలను, గోదుమలను సాధారణముగా త్యజించును. ఎప్పుడైన వానిని

తిననేని, అవి పండువాఱకమునుపే, అనగా వానియందు గంజి కట్టుపదార్థ మంతగా చేరకమునుపే, తినును'. వేపుడుమాంసమును, పండ్లను, పాలను సమృద్ధిగా నుపయోగించినచో, అవి దీర్ఘ జీవితసాధకములుగా నుపకరించుననిమఱికొందఱి అభిప్రాయము. మఱియు, ఫలములుసమృద్ధిగాను, అనుదినమును, భుజించువారు యౌవనమును చాలకాలము నిలుపుకొనగలరు. ఎముకలందుచేరి కరుడుకట్టు విషపదార్థమును ఫలములలోని పులుపుపదార్థము కరగదీయును; వార్ధక్యమును తెచ్చున దీ విషపదార్థమే.

ఈ వాదములెల్ల ఎన్నటికిని ముగియక, అనంతముగా చెలరేగుచున్నవి. నిరంతరవివాదగ్రస్తమైయుండు ఈ సమస్యకు సర్వసమ్మతమై, వివేకమహితమగు పరిష్కారము సారవంతమును, పుష్టికరమును అయి సులభముగా జీర్ణించు ఆహారమును పుచ్చుకొనవలెనని: అల్పపరిమాణములో. అత్యధికపుష్టినిచ్చుచు, శీఘ్రకాలమున శరీరములో ఇమిడిపోవునదిగా నుండవలెను. లేనియెడల తినుపరిమాణ మధికముకావలసివచ్చును. అంతపరిమాణము గల ఆహారము అఱుగుటకే దిన మంతయు పట్టును. మన శక్తియంతయు ఆహారముజీర్ణించుకొనుటకే వినియోగింపబడినయెడల, ఇతర కార్యములొనర్చుశక్తి ఎట్లు లభించును?

వేపుడుపదార్థము లన్నియు విషప్రాయములే. మిఠాయి దుకాణము మరణద్వారమే. ఉష్ణదేశములలో చమురు, నేయి, ఎంత తక్కువగానుపయోగించిన అంత మంచిది. నేతికన్న వెన్న సులభముగా అఱుగును. మంచువలె తెల్లగా

నుండుగోదుమపిండిలో బలప్రదవస్తు వతిస్వల్పము. పొట్టు తీయని గోదుమపిండి ఆహారార్హము. వంగదేశమున దూర గ్రామములం దిప్పటికిని వాడుకలోనున్న ఆహారపదార్థపచన విధానము, వైఖరి, ప్రశంసార్హములు. ప్రాచీన వంగదేశీయ కవి యెవడైనను లూచీకచూరీలను ప్రశంసించియున్నాడా? వాయవ్యప్రాంతములనుండి ఈ లూచీకచూరీలు ప్రవేశపెట్ట బడినవి; కాని ఆ ప్రాంతములలోకూడ వానిని ఎప్పుడో ఒక్కొక్కసారిమాత్రమే తిందురు. ప్రతిదినము నేతివేపుడు పదార్థములనే ముఖ్యముగాతిని జీవించువారిని అక్కడకూడ నే నెవ్వరిని చూడలేదు. మథురలోని కుస్తీలుపట్టు "చౌబే" జెట్టీలు లూచీలు, మధురభక్ష్యములు ప్రీతితోతిందురు నిజమే; కాని కొలదిసంవత్సరములలో చౌబేజీయొక్కజీర్ణశక్తి చేటునొంది, అతడు అంతట "చూర్ణము"లను పేరుగల ఆకలి మందులను తినుచుండవలెను.

బీదలు తినుట కేమియులేక పస్తులుపడి చత్తురు; ధనికులును పస్తులుపడియే చత్తురు — వారి భోజనము ఆహారార్హము కాదుగనుక. తిను వస్తువులన్నియు — అవి యేవై నను — ఆహారము కాదు. తిన్నప్పుడు చక్కగా జీర్ణించి, మనలో ఇముడునదే నిజమగు ఆహారము. ప్రతివస్తువుతోను — అది ఏదైనను — కడుపునింపుకొనుటకన్న ఉపవసించుట మేలు. భక్ష్యములమ్ము దుకాణములలో మిక్కిలి నాజూకైనవిగా నెన్నబడు పదార్థములందు, పుష్టికరమైన దొక్కటైన లేదని చెప్పవచ్చును. వానిలో ఉండునది — విషము! పూర్వము ఆ హానికరపదార్థములను ఎప్పుడో ఒక్కొక్కసారే తినువారు. కాని ఇప్పుడు పట్టణవాసులు —

అందులో ముఖ్యముగా పల్లెటూళ్లనుండివచ్చి కాపురము చేరువారు—ఈవిషయమున ముఖ్యదోషలు: వారు వీనిని ప్రతి దినము తిందురు. వారు అగ్నిమాంద్యవ్యాధి కెరయై అకాల మృత్యువువాత బడుట చిత్రమా! నీవు ఆకలిగొనియున్నచో మధురభక్ష్యములను, నేతివేపుడువస్తువులను ఆొచ్చుకాలు వలో పాఱవేసి, ఒక కాని బొరుగులుకొని తినుము — అవి చొకగానుండుటే కాక, పుష్టికరముకూడ. అన్నము, పప్పు, పొట్టుతీయనిగోదుమపిండిచెపాతీలు, చేపలు, కూరగాయ పదార్థములు, పాలు: ఈ ఆహారము చాలును. కాని పప్పు దక్షిణహిందూస్థానస్థులవలె—అనగా పప్పుకట్టు (యూషము) మాత్రము కైకొని, తక్కినభాగము పశువులకు వేయుము. కలవారు మాంసముకైకొనవచ్చునుకాని అందులో వాయవ్య ప్రాంతపువారివలె ఉష్ణముచేయువాసనద్రవ్యములుకలిపి దానిని జీర్ణముకాకుండునట్లు చేసికొనరాదు. ఈ తిరుగబోత పదార్థములు ఆహారార్హములే కావు; వానిని అపరిమిత ముగా వాడుట దురభ్యాసమూలముననే. పప్పు మంచి బలిష్ఠా హారమే కాని, దానిని జీర్ణించుకొనుట కష్టము. లేతబటానీల కట్టు సులభముగా అఱుగును, ఇంపగు రుచి కలిగియుండును. 'ప-రీ' లో బటానీకట్టును అతిప్రియముగా చూతురు. మొదట బటానీలను చక్కగా ఉడికించి, అంబలివలెచేసి నీటితోకలుపుము. ఈ కట్టు నిప్పుడు తీగవడబోతపాత్రము (Wire-strainer) గుండ — పాలు వడబోయు పాత్రము వంటిది — వడియబోయుము. బటానీ పొట్టంతయు అప్పుడు పోవును. దీనిలో నిప్పుడు వాసనద్రవ్యములు — పసుపు, మిరియాలు మున్నగునవి — చేర్చి యొక బానలిలో

కొంచెము నేతితో ఉడికింపుము. రుచికరమును, ఆరోగ్యకరమును అగు పప్పుకట్టగును. మేకతలతోనో, చేపతలతోనో దీనిని ఉడికించినచో మాంసాహారుల కిది కమ్మగానుండును.

హిందూదేశమున మధుమేహవ్యాధిచే నిందఱు పీడింపబడుటకు ముఖ్యకారణము అజీర్ణమే. అక్కడక్కడ ఎవరో యొక్కొకరికి మెదడుతో అధికముగాపరిశ్రమించుటవలనకూడ ఇది కలుగుట నిజమేకాని, ప్రాయికముగా అజీర్ణవ్యాధియే కారణము. బొజ్జపెట్టుట అజీర్ణవ్యాధి కొక ముఖ్యలక్షణము. భోజనము అనగా కడుపులోకూరుకొనుట అనియర్థమా? ఎవరెంత జీర్ణించుకొనగలరో, అంతయే వారికి అర్హమగు భోజనము. చిక్కిపోవుటయు, బలియుటయు కూడ అజీర్ణము వలననే కలుగును. నీయందు మధుమేహవ్యాధిలక్షణములు కొన్ని కనిపించుటతోడనే నిరాశనొందకుము; మనదేశమున అవి గణనార్హములేకావు. వానికి ప్రాముఖ్యము నీయరాదు. భోజనవిషయమునమాత్రము జాగ్రత్తపడి అజీర్ణవ్యాధి రాకుండ చూచుకొనుము. సాధ్యమైనంతసేపు ఆఱుబయట గడపుము, చాలదూరము నడచుచుండుము. గాఢపరిశ్రమము చేయుము. కాలికండరములు ఇనుమువలె గట్టిగా నుండవలెను. ఉద్యోగములోనుంటివేని వీలగునప్పుడు సెలవు తీసికొని, హిమాలయములోనుండు బదరికాశ్రమమునకు యాత్రచేయుము. కొండలలో ఎక్కుటలోను దిగుటలోను రెండువందలమైళ్లుగల ఈ యాత్ర నంతయు కాలినడకనే సాగించితివేని మధుమేహభూతము నిన్ను విడిచి పాఱిపోవుట నీకే కానిపించును. డాక్టర్లను నీయొద్దకు రానీయకుము. వారిలో అధికసంఖ్యాకులు నీకు ఉపకారమునకన్న అపకార

మునే ఎక్కువగా చేయుదురు; సాధ్యమైనంతవఱకు మందులే తీసికొనవలదు. అవి చాలసార్లు జాడ్యముకన్నముందే రోగిని చంపును. నడవగలిగితివేని, దసరాసెలవులలో పట్టణము నుండి మీ స్వగ్రామమునకు రాకపోకలు కాలినడకనే సాగింపుము. మనదేశములో ధనికుడు అనుమాట సోమరితనమునకు, ఇతరులపై ఆధారపడియుండుటకును, పర్యాయపదమైపోయినది. నడుచుటకు ఇతరులసాహాయ్యము కావలసినవాడు, ఇతరులచేఅన్నముతినిపించుకొనవలసినవాడు, క్లేశములననుభవించుట తప్పదు — అతడు నిస్సంశయముగా దుర్బలుడే. లూచీ అంతయుతిన్నచో తనకు అఱుగదని. దాని పలుచనిపూతభాగమునుమాత్రమే జాగ్రత్తగా తినువాడు, జీవించియున్నప్పుడే చచ్చినవారిలో చేరిక. ఒక్కపట్టున ఇరువదిమైళ్లు నడవలేనివాడు మనుష్యుడా, కీటకమా! ప్రయత్నించి రోగమును, అకాలమృత్యువును చేరదీసికొనువాని నెవరు రక్షింపగలరు?

పులిసి పొంగబాఱిన రొట్టె (fermented bread) కూడ విషమే. దానిని తాకనేవలదు! పొంగుపదార్థముతో కలిపినచో పిండి హానికరమగును. పొంగింపబడిన దేనినిగాని తినవలదు; మనశాస్త్రములలో అట్టియాహారమునుగూర్చిన నిషేధము ఈ విషయమున అత్యంతముఖ్యమగుచున్నది. పులియబాఱిన తీయనిపదార్థము మన శాస్త్రములలో "శుక్తము" అనబడుచున్నది. శుక్తపదార్థము లన్నియు నిషిద్ధములు — పెరుగొక్కటి తప్ప; అదిమాత్రము శరీరమునకు మంచిది, ఉపకారకము. పొంగించినరొట్టెను తినవలసివచ్చినచో, దానిని మొదట నిప్పుమీద చక్కగాకాల్చుము.

అపరిశుద్ధజలము, అపరిశుద్ధాహారము సర్వవ్యాధులకు కారణము. అమెరికాలో త్రాగెడినీటిని పరిశుద్ధపఱచుట ఇప్పుడొక వెఱ్ఱియైనది. "ఫిల్టర్" (filter) ను [నీటిని వడియబోసి పరిశుద్ధపఱచు సాధనము] విశ్వసించుకాలము ముగిసిపోయినది. ఇప్పుడు అది అప్రతిష్ఠపాలైనది. ఇందుకు కారణము: నీరు దానిలో ఇంకి దిగును నిజమేకాని, ఆ నీటిలోని క్రిములు—విషూచి, మహామారి మున్నగువ్యాధులకు కారణమైనవి — అందే నిలిచియుండును. ఇదికాక ఆఫిల్టర్లే క్రమేణ ఈ క్రిములు పెరుగుట కనుకూలమగు ఆలవాలము (పాదు) అగును. కలకత్తాలో ఫిల్టర్లు మొదటప్రవేశపెట్టబడినప్పుడు, ఐదేండ్లపాటు విషూచీవ్యాధి బయలువెడలలేదట. ఆ పిదప అది మునుపటివలెనే తీవ్రముగా చెలరేగుచున్నది. ఇందుకు కారణము ఆ పెద్దఫిల్టర్లే విషూచీక్రిములువచ్చు మార్గముగా ఏర్పడుట. నీరువడియబోయుసాధనము లన్నిటిలో మనము సామాన్యముగావాడునదే — మూడుకాళ్ల వెదురుచట్టముపై మూడుకుండల నొకదానిపైనొకటిఉంచు వడబోత సాధనమే — శ్రేష్ఠమైనది. కాని ప్రతి రెండుమూడునాళ్లకు ఇసుకను, బొగ్గును, మార్చి, వేడిచేసినపిదపనే మరల వాడవలెను. కలకత్తాకుసమీపమున గంగానదియొద్దు గ్రామములలో వాడుకలోనుండు పద్ధతి — పటికముద్దను గుడ్డలోవైచి, దానిగుండ నీటిని వడియబోయుట — అన్నిపద్ధతులలో శ్రేష్ఠమైనది. మన్నును, ఇతరఅపరిశుద్ధవస్తువులను, వ్యాధిక్రిములను పటికముక్కలు తమతోచేర్చుకొని క్రమక్రమముగా లోతుబానలో మసటు ("మష్టు")గా నిలుచును; ఈ సులభమార్గము గొట్టపునీటిని అప్రతిష్ఠపఱచి, విదేశీయఫిల్టరు

లన్నిటికన్న శ్రేష్ఠమైయుండును. ఇదిగాక నీటిని సలసల కాచినయెడల, అది పూర్ణనిర్దుష్టత్వ మందును. పటికారము వలన అపరిశుద్ధపదార్థమంతయు "మష్టు"గానిలిచిపోయిన పిమ్మట ఆ నీటిని సలసలకాచి, త్రాగుచుండుము. ఫిల్టరు మున్నగు సాధనములను ఆచ్చుకాలువలో పాఱవేయుము. ఇప్పుడు అమెరికాదేశములో పెద్దయంత్రములతో నీటిని ఆవిరిగామార్చి, ఆ ఆవిరిని మరలనీరగునట్లు చల్లార్చి, ఆవిరియై బయటపోయినగాలికి బదులుగా మఱొకయంత్రముతో నిర్మల మగుగాలిని దానిలోనికి చొనుపుదురు. ఈ నీరు మిక్కిలి నిర్మలము. దీని నిప్పుడు ప్రతియింటను త్రాగుడునీరుగా వాడుదురు.

మనదేశములో, కొంచెముసితిపరులుగానుండువారు సర్వవిధములగు మధురపదార్థములను, నేతితోవేయింపబడిన వస్తువులను తమ బిడ్డలకు తినబెట్టుదురు. ఏలన వారికి అన్నము, చెపాతీలుమాత్రమే పెట్టిన జనులు ఏమను కొందురో! ఎంత అవమానకరమది! ఇట్టిఆహారముతో పెంపబడినబిడ్డలు, ఎట్లుందురో మనము ఊహింపవచ్చును -- వికారస్వరూపములు కలిగి, సోమరులై, అప్రయోజకులై, బుద్ధిలోపముకలిగి, వెన్నెముక లేనివారివలెగదా! ఆంగ్లేయులు మిక్కిలిబలిష్ఠజాతివారు; రేయుంబవళ్లు గాఢముగా పరిశ్రమింతురు; వారి నివాసము చలిదేశమున — ఇట్లయ్యును మధుర భక్ష్యము లన్నను వెన్నతో వేగిన వస్తువులన్నను వారికి భీతి! ఇక మనము: అగ్నిమండల మనదగు దేశమున నివసించుచుండియు, ఒకచోటినుండి మఱొకచోటికైనను కదలనిష్టము లేనివార మయ్యును, ఎట్టి ఆహారము కైకొందుము?

లూచీలు, కచూరీలు, మధురభక్ష్యములు, నేతితోనో నూనెతోనో, వేగించిన ఇతరవస్తువులును!! పూర్వకాలమున వంగదేశమందలి మనగ్రామజమీందారులు ఇరువది ముప్పదిమైళ్లు నడుచుట కేమాత్రము సరకుగొనరు, నలుబది కోయిచేపలను — ఎముకలతోకూడ — తిందురు. వారు నూరేండ్లుబ్రదుకుచుండిరి. ఇప్పుడు వారికొమాళ్లును, మనుమండ్రును కలకత్తాకు వచ్చి, అహంకారమూని, సులోచనములుదాల్చి, అంగడివీథి మధురభక్ష్యములు తినుచు, ఒకవీథినుండి మఱొకవీథికిపోవ అద్దెబండి కుదుర్చుకొనుచు, మధుమేహవ్యాధి పీడించుచున్నదందురు! అకాలమృత్యువు వాతపడుచుందురు; వారు నాగరికతనందిన ఫలమిది! "కలకత్తావా"రైన ఫలము! డాక్టర్లును, వైద్యులునుకూడ వారి నాశమునకు తోడ్పడుదురు. వారు సర్వజ్ఞులు, తమ ఔషధములతో ఏ వ్యాధినైన కుదుర్పజాలుదు రని వారి యెన్నిక. కడుపులో వాయువు కొంచెము అధికమైనచో, వెంటనే ఒకఔషధము తీసికొమ్మందురు. అయ్యో! "మీకు మందులేమియు అక్కఱలేదు, పోయి నాలుగైదుమైళ్లు బాగుగా నడువుడు" అని చెప్పిన చాలునని ఈ వైద్యులతలలో దూఱదే!

నేను అనేకదేశములను, అనేకవిధములగు ఆహారపచనవిధానములను చూచుచున్నాను. కాని ఇందేదియు మన వంగదేశములో వివిధపదార్థములు చేయు అద్భుతపాకవిధానమునకు సాటిరావు. వానిరుచిని మరలఅనుభవించుటకై పునర్జన్మమెత్త కోరికకలుగుచున్నదని చెప్పుటలో అత్యుక్తి యేమియులేదు. దంతము లున్నంతకాలము వానివిలువను అనేకులు గ్రహింపకుండుట ఎంతశోచనీయము!

భోజనవిషయమున మనము పాశ్చాత్యదేశముల నేల అనుకరింపవలెను? అట్లు చేయగల ధనికులు ఎందఱుకలరు? మనప్రాంతపువారికి అనుకూల మగు ఆహారము చాలక, ఆరోగ్యవంతము, పుష్టికరము నగు మన వంగదేశాహారమే —. తూర్పుబెంగాలువారి ఆహారమువంటిది. చేతనైనంతవఱకువారి యాహారవిధానము ననుకరింపుడు. పాశ్చాత్యాహారము ననుకరింప ఆ దేశముపై దృష్టినిలుపుకొలది, మీకు అపకారమే కలుగును, మీరు అనాగరికత నొందసాగుదురు. మీరు కలకత్తావారు, నాగరికులుగదా, మీరు సొంతముగా అల్లిన వినాశకరమగు వల — బజారు మధురభక్ష్యములు — లో చిక్కుటచే, బాంకురాజిల్లావారు తమ బొరుగులు దామోదర్ నదిపాలు చేసినారు; అచటి మినపపప్పు అొచ్చుకాలువలో పోసినారు; ఢాకా, విక్రమపురములవారు తమ పూర్వపు కూరలను కుక్కలకు వేసినారు — అనగా, వారందఱును "నాగరికు" లైనారు! మీరు వినాశదశనందితిరి, ఇతరులనుకూడ ఆత్రోవనే లాగుచున్నారు — కలకత్తానగరవాసులగుమీరు! ఇట్లయ్యు, మీరు "నాగరికు" లైతిరని గర్వించుచున్నారు! మన మాండలిక (Provincial) ప్రజలు కలకత్తాలోని పెంటకుప్పలనుతిని, అజీర్ణవ్యాధివలనను, గ్రహణివలనను పీడింపబడుచుండియు, తమకు ఆ జీవనము అనుకూలింపలేదని అంగీకరింపరు; కలకత్తావాతావరణము తేమగలిగి ఉప్పుతో చేరియున్నదని తమ వాదమును సమర్థించుకొందురు! వారు ప్రతివిషయమునను ఎట్లైన "పట్టణవాసులు" కావలెను!!

ఇంతదనుక ఆహారముయొక్కయు, ఇతరాచారముల

యొక్కయు గుణాగుణములను సంగ్రహముగా వివరించితిని. పాశ్చాత్యుల సామాన్యాహార మేదో, అది క్రమక్రమముగ నెట్లు మాఱినదో ఇప్పుడు కొంత చెప్పెదను.

ఎల్ల దేశములందును బీదలఆహారము ఏదోయొక దినుసు ధాన్యము; దుంపకూరలు, శాకములు, చేపలు, మాంసము భోగ్యాహారవర్గము (Luxuries) లో చేరి, నంజు కొనుట కుపయోగపడును. ఆయాదేశములందు సమృద్ధిగా పండి, అందలి పంటలలో ప్రధానమైనది, బీదల సామాన్యాహారముగా నుండును — ఉ. వంగదేశములోను, ఒరిస్సాలోను, మదరాసులోను, మళయాళతీరములలోను ముఖ్యాహారము బియ్యపు అన్నము, పప్పు, శాకములు. ఒక్కొకప్పుడు చేపలు, మాంసము నంజుకొనుటకుమాత్రము వాడుదురు. హిందూదేశమున తక్కిన ప్రాంతములందు జరుగుబడికలవారు గోదుమచెపాతీలు, బియ్యపు అన్నము తిందురు. ప్రజాసామాన్యము బాజరా (సజ్జలు), మాహుఆ (రాగులు), జానార్ (జొన్నలు), ఝింగోరా (మొక్కజొన్న)లతోను, ఇతరధాన్యములతోను చెపాతీలు చేసికొని తిందురు.

హిందూదేశమం దంతటను దుంపకూరలు, కాయగూరలు, పప్పు, చేపలు, మాంసము : వీనిని రుచిపుట్టించు పదార్థములుగా రొట్టెతోనో, అన్నముతోనో తిందురు. అందుచేత వానిని సంస్కృతమున "వ్యంజనములు" (రుచికర పదార్థములు) అందురు. పంజాబు, రాజపుటానా, డక్కనులలో ధనికులును, ప్రభువులును పెక్కు తెఱగుల మాంసము

ప్రతిదినము తిందురు కాని, వారి ముఖ్యాహారముకూడ రొట్టెయు, బియ్యపుఅన్నమునే. దినమునకు ఒకపౌండు తూకముగల మాంసమును తినువాడు, దానితో తప్పక రెండు పౌండ్ల చెపాతీలు తినును.

ఇట్లే పాశ్చాత్యఖండములలో, బీదదేశములప్రజల యొక్క — ముఖ్యముగా ధనికప్రాంతములలోని బీదల యొక్క — ప్రధానాహారములు బ్రెడ్డు (పొంగుడురొట్టె) (Bread), ఉరలగడ్డలు; వారు మాంసము అరుదుగాగానితినరు. తిన్నప్పుడు దానిని "వ్యంజనము"గా గణింతురు. స్పెయిను, పోర్చుగలు, ఇటలీలందును, తక్కిన ఉష్ణదేశములందును, ద్రాక్ష విస్తారముగా పండును; దానితో చేయబడు సారాయి మిక్కిలిచౌక. ఈ సారాయిలు మత్తుకలిగించునవికావు (అనగా, మితిమీఱి త్రాగినగాని); మిక్కిలి పుష్టికరములు కూడ. ఆ దేశములలోని బీదలు చేపలు, మాంసమునకు బదులు ద్రాక్షారసమును ఆహారముగా వాడుకొందురు. కాని యూరపుఖండపు ఉత్తరభాగములందు — రష్యా, స్వీడన్, నార్వే మున్నగువానియందు — (Rye) రై (అను ధాన్యపు) రొట్టెయును, ఉరలగడ్డలును, కొంచెము ఎండు చేపలును, బీదజనులయొక్క ఆహారము.

యూరపులో ఐశ్వర్యోపేతశ్రేణియొక్కయు, అమెరికాలో సర్వశ్రేణులయొక్కయు ఆహారము ఇందుకు కేవల విరుద్ధము; అనగా, వారికి చేపలును, మాంసమును, ప్రధానాహారము; పొంగుడురొట్టె, బియ్యపుఅన్నము, ఇతరపదార్థములు వ్యంజనముగా మాత్రమే తీసికొనబడును. అమెరికాలో

పొంగుడురొట్టెను వాడుట మిక్కిలితక్కువ. చేపలువడ్డించి నప్పుడు, అవిమాత్రమే వడ్డింపబడును; మాంసమువడ్డించి నప్పుడును అట్లే అదిమాత్రము వడ్డింపబడును. అవి రొట్టెయు, అన్నమును లేకయే పుచ్చుకొనబడును. కావున భోజన పాత్రమును (Plate) తఱుచు మార్చుచుండవలెను; పది విధములఆహారము ఉండెనేని, పాత్రమును అన్నిసార్లు మార్చ వలెను. మన మీ విధముగా భోజనముచేసితిమేని, మనవడ్డన యిట్లు జరుగవలసియుండును: చేదుకూర (వంగదేశములో ఇది మొదట వడ్డింపబడును. దీనికి ''సుక్తము'' అని పేరు) మొదటవడ్డింపబడినయెడల, ఆ పాత్రము తీసి మఱొకదానిలో పప్పువడ్డింపబడును; అట్లే పులుసు మఱొకపాత్రములో పప్పును తీసి వడ్డింతురు; ఆ పిమ్మట ఉత్తఅన్నమో లేక లూచీలో వచ్చును. ఇట్టివడ్డనలోగల గుణము ఒక్కొక్కపదార్థ ములో కొంచెకొంచెమే తీసికొనబడుట. దేనినిగాని అధిక ముగా తినుట జరుగదు. ఫ్రెంచివారు ప్రొద్దున కాఫీని, ఒకటిరెండురొట్టెచెక్కలను (Slices) కొంచెమువెన్నతో తీసికొందురు. మధ్యాహ్నము చేపలు, మాంసము మున్నగు వానిని అత్యధికముకాకుండ తిందురు. ముఖ్యభోజనము రాత్రిపూట కైకొందురు. ఇటలీవారియొక్కయు, స్పెయిన్ వారియొక్కయు భోజనవిధానము ఫ్రెంచివారిదే. జర్మనీ వారు సమృద్ధిగా భోజనముచేయుదురు. ప్రతిభోజనమందును మాంసము కొంచెముగానో, అధికముగానో చేరును. ఇంగ్లీషు వారు మూడుసార్లు భుజింతురు. అందు ప్రథమభోజనము స్వల్పపరిమితిగలది; కాని టీ, కాఫీలు నడుమనడుమ త్రాగు చుందురు. అమెరికనులుకూడ మూడుసార్లే భుజింతురు గాని,

వారి ఆహారము ప్రతి తడవ అధికప్రమాణముగలదిగనే ఉండును; అందు మాంసముసమృద్ధిగా చేరియుండును. ఈ దేశము లన్నిటిలో ప్రధానభోజనము మధ్యాహ్నకాలముననో, సాయంకాలముననో కైకొనబడు "డిన్నర్" (Dinner) అనునది. ధనికులు ఫ్రాన్సుదేశపువంటలవారిని ఉంచుకొని ఫ్రెంచిపద్ధతిగనే వంటచేయించుకొందురు: ప్రారంభమున కొంచెము ఉప్పులోఊరినచేపయో, చేపగ్రుడ్లో (Roe), లేక ఏదో ఒకవిధమగు "వ్యంజనమో", శాకమో — ఇది ఆకలి పుట్టించుటకు; ఆ పిదప చారు (Soup); అంతట ఈ కాలపుఆచారప్రకారము పండ్లు; అంతట చేపలు; పిమ్మట మాంసాహారము; దానితరువాత వేపుడు మాంసఖండము, అందుతోపాటు కొన్నిశాకములు; పిదప వేటలోచంపిన జంతువులు, పక్షులు, లేక దుప్పిమాంసము మున్నగునవి; అంతట మధురభక్ష్యములు. చివర క్రమమగు "ఐస్-క్రీమ్" అను భక్ష్యము (చక్కెరతో గడ్డ పాటించినపాలు). ధనికులభోజనములో పదార్థపాత్రము మారినప్పుడెల్ల ద్రాక్షాపానీయముకూడ మారుచుండును. — హాక్ (Hock – జర్మనీలోచేయబడు తెల్లసారాయి), క్లారెట్ (Claret – ఎఱ్ఱని ఫ్రెంచిసారాయి), మంచుగడ్డతో చల్లగాచేయబడ్డ షాంపేన్ (Champagne – తెల్లని, మినమినలాడు తూర్పుఫ్రాన్సుదేశపుసారాయి): ఇంతేదోయొకటి పదార్థములుమారినప్పుడెల్ల మార్చిమార్చి వడ్డింపబడును. స్పూను (గరిటె), కత్తి, ఫోర్కు (Fork – పదార్థములను గ్రుచ్చియెత్తు ముండ్లగరిటె) భోజనపాత్రము మారినప్పుడెల్ల మారుచుండును. "డిన్నరు" పిమ్మట పాలుకలుపని కాఫీ,

మిక్కిలిచిన్న కాచపాత్రములలో లికూరులు(Liqueurs-చక్కెర, వాసనద్రవ్యములు కలిపిన మిక్కిలి ఘాటగు మత్తుపానీయములు) తీసికొనిరాబడును. అంతటికినిపిదప పొగచుట్టలు వచ్చును. భోజనపాత్రములుమాఱుటతో మాఱు సారాయీలు ఎన్నెన్నివిధములవో, అంతధనికుడుగా, అంతఐశ్వర్యవంతుడుగా, అంతఫ్యాషన్ గలవాడుగా ఆవిందుపెట్టునతడు ఎన్నబడును. మనదేశములో సామాన్యధనికుడుగా ఎన్నబడువాడు దరిద్రుడగునంతధన మొక "డిన్నరు" ఇచ్చుటకచట వ్యయము చేయబడును!

నేలమీద వాల్చిన ఒక కొయ్యపీటపై "బాచిబొట్లు" వేసికొని కూర్చుండి, అట్టి మఱొకపీటకు వీపును ఆనించి, కొంచెము ఎత్తగు పీటపై ఒక పళ్లెరములో ఆర్యుడు భోజనముచేయుచుండెను. ఇప్పటికిని ఆ ఆచారమే పంజాబు, రాజపుటానా, మహారాష్ట్ర, గుజరాతుదేశములలో సాగుచున్నది. బెంగాలు, ఒరిస్సా, తెలింగ, మళయాళ దేశములలో భోజనపాత్రములు పీటలపై ఉంపరు; భూమిపై నుంపబడిన పళ్లెరములోనో, అరటియాకులోనో, వారు భోజనము చేయుదురు. మైసూరుమహారాజుకూడ అట్లే చేయును. మహమ్మదీయు లొక పెద్దతెల్లగుడ్డను పఱచి దానిపై కూర్చుండి భోజనముచేయుదురు. బర్మాదేశీయులును, జపాన్ దేశీయులును భోజనపుపళ్లెరములను భూమిపైనుంచి మోకాళ్లను, పాదములను మాత్రమే ఆధారముజేసికొని కూర్చుందురు. హిందూదేశపువారివలె వారు పిఱుదులయాధారమున చదునుగా కూర్చుండరు. చీనాదేశీయులు కుర్చీలమీద కూర్చుండి, భోజనపాత్రముల నొక బల్లపైనుంచుకొని, గరి

వెలతోను, వాడిమిగల కొయ్యపుల్లలతోను (Chopsticks-పదార్థములను ఖండించుపుల్లలు) భోజనము చేయుదురు. పూర్వకాలమున రోము, గ్రీకు దేశస్థులు తమముం దొకబల్ల నుంచుకొని, ఒక శయ్యను (Couch) ఆనుకొని, వ్రేళ్లతో ఆహారమును తీసికొనుచుండిరి. యూరపుదేశీయులుకూడ కుర్చీలమీదకూర్చుండి బల్లపై నుంపబడిన యాహారమును వ్రేళ్లతోనే తినుచుండిరి; ఇప్పుడు వారు గరిటెలను, ముండ్ల గరిటెలను వాడుదురు. చీనావారి భోజనవిధానము నభ్యసించుటకు కొంతనేర్పు అవసరము. మన తమలపాకులమ్మువారు హస్తలాఘవముచే రెండు వేర్వేఱు ఇనుపరేకులను తమలపాకులుకత్తరించుక త్తెరవలెపనిచేయునట్లు ఎట్లొనర్తురో, అట్లే చీనాదేశస్థుడుకూడ రెండు కొయ్యపుల్లలను తనరెండువ్రేళ్లకును, కుడిఅఱచేతికిని మధ్యనుంచుకొని ఆడించుచు శాకాహారమును తననోటియొద్దకు పటకారువలె కొనిపోవునట్లు చేయును. మఱియు, నోటియొద్ద నొక అన్నపుముద్ద నుంచుకొని రెండుపుల్లల నొకటిగాచేర్చి వాని నొక చిన్నపాఱవలెచేసి వానితో ఆ అన్నమును లోపలికి నెట్టుకొనును.

ప్రతిజాతియొక్క ఆదిములు లభించినదానినెల్ల తినువారట. పెద్దజంతువును చంపినప్పుడు దాని నొకనెలనాళ్లు వచ్చునట్లు వాడుకొనువారట. కుళ్ళిపోయినపిదపకూడ దానిని పాఱవేయువారుకారట. కాలక్రమమున వారు నాగరికులై భూమిదున్ని పైరుపెట్టుకొనుట నేర్చిరట. పూర్వము వేటచేవారికి ఆహారము ప్రతిదినము దొరకునదికాదట. అందుచేత వారు అడవిమృగములవలె నొకనాడు గొంతుకమోయతిని,

ఆ పిదప నాలుగైదుదినములు పస్తుండువారట. ఇప్పుడు వ్యవసాయమువలన ప్రతిదినము ఆహారముదొరకుచుండుటచే వారా దురవస్థతప్పించుకొనిరి; కాని ఆహారముతోపాటు పూర్వకాలమువలె కుళ్లుడుమాంసమో, మఱేవో ఇతరకుళ్లుపదార్థములో తినుట వారికి సుస్థిరాభ్యాస మయ్యెను. ప్రథమమున కుళ్లుడుమాంసము అనివార్యాహారపదార్థముగా నుండెను. ఇప్పుడు అదో, దానికిబదులు మఱియొక పదార్థమో వ్యంజనమువలె రుచికరమగు ప్రియవస్తువయ్యెను. ఎస్కిమో జాతివారు ఎల్లప్పుడును మంచుపేరుకొనియుండు ప్రాంతముల నివసింతురు. అచ్చట ధాన్యమేదియు పండదు; వారి దైనికాహారము చేపలు, మాంసము. ఎన్నడైనను వారికి ఆకలి మందగించినచో, జఠరాగ్ని మరల ప్రజ్వలించుకొఱకు హారొకముక్క క్రుళ్ళినమాంసమును తిందురు. నేడును, యూరపు దేశీయులు తాము వేటాడితెచ్చిన వన్యపక్షులను, జంతువులను, దుప్పిజాతులను వెంటనే వండుకొనక, కొంచెము కంపు కొట్టనారంభించుదనుక ప్రేలగట్టియుంతురు. కలకత్తాలో క్రుళ్ళినదుప్పిమాంసము బజాఱుకువచ్చినవెంటనే అమ్ముడుపోవును. కొన్నిజాతులచేపలను కొంచెము కుళ్ళినపిదపనే తినుట జనులకు ఇష్టము. యూరపు ఖండమున కొన్ని ప్రాంతములలో కొంచెమువాసనకొట్టు జున్ను మిక్కిలిరుచికరముగా భావింతురు. శాకాహారులుకూడ కొంచెమునీరుల్లి వెల్లుల్లులను తినవిచ్చగింతురు; దాక్షిణాత్యబ్రాహ్మణునకు అవి వంటలో ఉండితీఱవలెను. కాని హిందూశాస్త్రములు వానినికూడ నిషేధించినవి; ఒకకులమునకు(బ్రాహ్మణులకు) వెల్లుల్లి నీరుల్లులను, పెంపుడుకోళ్లను, పెంపుడుపందులను తినుట పాపము.

అవి తినువారు కులభ్రష్టులగుదురు. కావున సదాచారనిష్ఠగల హిందువులు నీరుల్లి వెల్లుల్లులనువిసర్జించి, వానికిబదులు ఆ రెంటి కన్న గాఢమగు దుర్వాసనగల ఇంగువను వాడుకొన నారంభించిరి! హిమాలయప్రాంతపు బ్రాహ్మణులు వెల్లుల్లివంటి వాసనయేగల ఒకజాతి ఎండుగడ్డిని వాడుకొనసాగిరి! అం దేమి దోషము కలదు? శాస్త్రములు వానినిగుఱించి ఏమియు చెప్పలేదుగదా!

కొన్నియాహారముల ననుమతించి, కొన్నిటిని నిషేధించు విధులు ప్రతిమతమందును కలవు. క్రీస్తుమతమునందు మాత్రము అట్టివిధులు లేవు. జైనులు, బౌద్ధులు చేపలను మాంసమును తిననేతినరు. జైను లిదిగాక, ఉరలగడ్డలు, ముల్లంగిగడ్డలు మున్నగుదుంపలను — భూమిక్రింద పెరుగు వానిని — కూడ తినరు. వానికై త్రవ్వునపుడు పురుగు లేవైన చచ్చునేమోయని వారిభీతి. రాత్రికాలమునందుకూడ వారు భోజనముచేయరు — చీకటిలో కీటకమేదైన తమ నోటిలో దూఱునని. పొలుసులు (Scales) లేని చేపలను, పందిమాంసమును, చీలనిడెక్కలుగలిగి నెమరువేయని జంతువులను యూదులు తినరు. మఱియు, చేపలుగాని, మాంసముగాని పచనముచేయుచున్నప్పుడు, ఆ వంటయింటిలోనికి పాలు, పాలపదార్థమేదైనను, తేబడునెడ వారు అచ్చట వంటచేయబడిన యన్నిపదార్థములను పాఱవేయుదురు. ఈ కారణమున, ఆచారనిష్ఠగల యూదులు ఇతరజాతులు వండిన యాహారమును తినరు. భగవంతునికి నివేదింపబడని జంతుమాంసమునుకూడ యూదులు — హిందువులవలెనే— తినరు. వంగదేశములోను, పంజాబులోను, దేవికి నివేదింపబడిన

మాంసమునకు "మహాప్రసాద" మను నామాంతరము గలదు. "మహాప్రసాద"మయియున్నగాని, అనగా భగవన్ని వేదితమైనగాని, యూదులు మాంసమును తినరు. కావున వారును హిందువులవలె, ఏదుకాణములోనన్న ఆదుకాణములో మాంసమును కొనరాదు. యూదులవలె మహమ్మదీయులును అనేకనియమములను పాటింతురు. కాని యూదులవలె వారు "అతి"కి పోరు; వారును మాంసముతోగాని, చేపలతోగాని, పాలు పుచ్చుకొనరు. కాని వంటయింటిలో అవి ఒకేసారి ఉన్నను, ఒకదానినొకటి తాకినను అంతగా ఆక్షేపింపరు. హిందువులకును, యూదులకును భోజనవిషయమున చాలపోలికలు కలవు. కాని హిందువులవలె యూదులు అడవిపందులను తినరు. పంజాబుదేశములో, హిందూమహమ్మదీయవైరములు అతితీవ్రముగా చెలరేగుచుండుటచే, మహమ్మదీయులకు నిషేధముగానుండుపనుల నన్నిటిని హిందువులు చేయుదురు. కావున అచటి హిందువులకు అడవిపంది ముఖ్యాహారములలోనొకటి యైనది. రాజపుత్త్రులకు అడవిపందిని వేటాడితెచ్చి, దాని మాంసమును తినుట ఇంచుమించు ఒక "ధర్మము"గా ఏర్పడినది. దక్కనుదేశపు బ్రాహ్మణులలోతప్ప అన్నిజాతులందును పెంపుడుపంది మాంసము తినుటకూడ మిక్కిలివ్యాప్తిలోనున్నది. హిందువులు అడవికోడిని(పుంజునైనను, పెట్టనైనను) తిందురు, కాని పెంపుడుకోడిని తినరు.

వంగదేశము మొదలు నేపాళమువఱకును, హిమాలయములలో కాశ్మీరమువఱకును నివసించు హిందూదేశస్థు లంద

ఉను భోజనవిషయమున ఒకేవిధమగు ఆచారములను అవలంబింతురు. ఈ ప్రాంతములందు నేటివఱకును మనువువిధించిన ఆచారములే చాలవఱకు పాటింపబడుచున్నవి. కాని ఆ పాటింపబడుట బెంగాలు, బిహారు, అలహాబాదు, నేపాళము లలోకన్న, కుమాను (Kumaon) మొదలు కాశ్మీరము వఱకు గల ప్రాంతములలో అధికము. ఉ. బెంగాలీలు కోడిని, కోడిగ్రుడ్లను తినరు, కాని బాతుగ్రుడ్లు తిందురు; నేపాళము వారుకూడ అట్లే చేయుదురు. కాని కుమాను మొదలు ఆపై ప్రాంతములలో అదికూడ నిషేధమే. కాశ్మీరదేశస్థులు అడవి బాతుగ్రుడ్లను ప్రీతితో తిందురు. కాని పెంపుడుబాతు గ్రుడ్లను తినరు. అలహాబాదుకడనుండి — హిమాలయము లలో తప్ప — మేకమాంసము తిను హిందూదేశస్థులందఱును కోడినికూడ తిందురు.

ఈ ఆహారవిషయక విధినిషేధము లన్నియు చాల వఱకు ఆరోగ్యసంరక్షణార్థము ఏర్పడినవనుటకు సందేహము లేదు; ప్రతిసందర్భమునను, ఏ భోజనపదార్థము ఆరోగ్యాను కూలము, ఏది ప్రతికూలము, అని నిర్దుష్టముగా నిర్ణయించుట కష్టము నిజమే. మఱియు, పందులును, కోళ్లును దేనినన్న దానినితిను మిక్కిలి అపరిశుద్ధజంతువులు. వానిని గూర్చిన నిషేధమున కిదియే కారణము. అడవికోళ్లు అడవిలో ఏమితినునో ఎవరును చూచియెఱుగరు. మఱియు అవి పెంపుడుకోళ్లకన్న ఆరోగ్యవంతములై యుండును. వీనియంతగా జబ్బుపడవు. పాలు — ముఖ్యముగా ఆమ్లపిత్త వ్యాధి (Acidity) గల వారికి — సులభముగా అఱుగవు. వానిని త్వరగామ్రింగివేసినమాత్రాననే ప్రాణాపాయము

కలిగిన సందర్భములుకూడ కలవు. పసిబిడ్డ తల్లి స్తన్యమును త్రాగినట్లు, కొంచెకొంచెముగా పీల్చుటో, త్రావుటో చేయవలెను. అప్పుడు అవి సులభముగా జీర్ణించును; లేకపోయిన జీర్ణింపవు. పాలు అసలే అజీర్ణవస్తువు గనుక, మాంసముతో కూడ తీసికొనబడినప్పుడు వానిని జీర్ణించుకొనుట కష్టతరముగా నుండును. కావుననే ఒకే భోజనమున మాంసమును, పాలను తీసికొనరాదను యూదులకుగల నిషేధము.

వివేకశూన్యురాలగు తల్లి బిడ్డను బలాత్కరించి అధికముగా పాలు మ్రింగునట్లు చేయును. పిదప కొలది మాసములలో తన ప్రేమనిధానమగు బిడ్డ ప్రాణాపాయస్థితికి వచ్చినప్పుడు ఆ తల్లి నిరాశాగ్రస్తురాలై గుండెలు బాదుకొనును! ఆధునికవైద్యశాఖాధికారులు పెద్దవారికి కూడ ఒక పైంటు (20 ఔన్సులు) పాలే నిర్ణయింతురు. అవియు, మిక్కిలి నెమ్మదినెమ్మదిగా తీసికొనుమందురు; పసిబిడ్డలకు పాలబుడ్డితో త్రాగించుట శ్రేష్ఠము. మనయిండ్లలోని తల్లులు గృహకృత్యమగ్నలైయుండుటచే, ఏడ్చుచుండు బిడ్డను పరిచారిక తనఒడిలో నుంచుకొని, పెక్కుసార్లు మోకాటితో అదిమిపట్టి, తనకు సాధ్యమైనన్ని గరిటెల పాలను ఆ బిడ్డ మ్రింగునట్లుచేయును! తత్ఫలముగా బిడ్డ యకృద్వ్యాధినంది, ఈడుకుతగినట్లు పెరుగజాలకుండును. ఆ పాలే దానికి మరణశిక్షగా వర్తించును. అపాయకరరీతిని పాలుత్రాగించినను, దానిని భరించి బ్రదుకునంతటి ప్రాణశక్తిగలబిడ్డలు మాత్రము బలిష్ఠులును, ఆరోగ్యవంతులును, అగు పెద్దవారగుదురు. ఇక మన ప్రాచీనవైఖరిపురిటిగదులను, పురిటి

బిడ్డకుచేయుకాపడములను, అట్టి యితరచికిత్సలను గూర్చి ఆలోచించినచో, ఈశ్వరకృపావిశేష మేదో లభించుటచేతనే మాతాశిశువులు ఆ తీవ్రపరీక్షలకు ఆగి బలమును ఆరోగ్యమును ఆర్జించుకొనగలిగియుందురని మనము అచ్చెరువుతో తలంతుము.

దుస్తులవిషయపు నాగరికత

ప్రతిదేశమునందును మానవుని గౌరవార్హత అతడు ధరించు దుస్తులనుబట్టి కొంతవఱకు నిర్ణయింపబడును. వంగదేశమునందలి పల్లెటూరిప్రజలు తమగ్రామ్యభాషలో చెప్పునట్లు "ఒకడు 'మర్యాదస్థు' (Gentleman) డైనది, నీచజన్ముడైనది కనుగొనుటెట్లు — అతని రాబడి తెలిసియున్నతప్ప?" రాబడిమాత్రము తెలియుటకూడ చాలదు, "అతడెట్టి దుస్తులుదాల్చునో చూచినగాని, అతడు మర్యాదస్థుడని ఎట్లు తెలియగలదు?" ప్రాయికముగా ప్రపంచమం దంతటను ఇదేస్థితి. వంగదేశమున మర్యాదస్థు డెవడును మొలకు మాత్రము గుడ్డకట్టుకొని వీథులలో నడువనేరడు; హిందూదేశపు తక్కిన ప్రాంతములలో తలగుడ్డలేనిది ఎవ్వడును వీథులలో నడవడు. పాశ్చాత్యదేశమున ఫ్రెంచివారు ప్రతి విషయమునను మార్గదర్శకులై యున్నారు — వారి భోజనమును, వారి దుస్తులను ఇతరులు అనుకరింతురు. ఇప్పుడుకూడ, యూరపులోని వివిధభాగములందు వేర్వేఱువస్త్రధారణ విధానములును, వేర్వేఱుదుస్తులును ప్రత్యేకించియున్నను, ఎవడైనను ధనార్జన మత్యధికముగా చేసి, "జెంటిల్ మన్" (పెద్దమనిషి) అనిపించుకొన్నయెడల, అతడు వెంటనే తన

తొల్లిటిస్వదేశ వేషవైఖరిని విసర్జించి, ఫ్రెంచివైఖరిని అవలంబించును. హాలెండు దేశపు కృషీవలుని స్వదేశ వేషము కాబూలువారి పైజామాలను పోలును; గ్రీసుదేశీయుడు నడుముక్రిందికి వ్రేలాడు చొక్కాలను ధరించును; రష్యాదేశస్థుని వేషము థిబెట్ వారి వేషమును కొంత పోలును; — కాని వీ రెవరైనను ఉన్నతపదవికివచ్చి, మర్యాదస్థులైనచో, వారు ఫ్రెంచి ''కోటు''లను, షరాయీలను ధరింతురు. స్త్రీలవిషయము చెప్పనే అక్కఱలేదు, — వారు ధనికులగుటతోడనే, వారి దుస్తులెల్లైనను 'ప-రీ'లోనే కుట్టించుకోవలెను. అమెరికా, ఇంగ్లండు, ఫ్రాన్సు, జర్మనీ ఇప్పుడు పాశ్చాత్యఖండములోని ధనిక దేశములు. ఈ దేశములలో ప్రతివారిదుస్తులు ఫ్రెంచి ''ఫ్యాషన్'' కలవిగానే ఉండును. ఆ ''ఫ్యాషను'' నెమ్మదినెమ్మదిగా — కాని నిస్సంశయముగా — యూరపులో ప్రతిభాగమునకు వ్యాపించుచున్నది. యూరపు అంతయు ఫ్రాన్సుయొక్క ''ప్రతి'' (అనుకరణము)గా నున్నది. అయినను ఇటీవల పురుషుల దుస్తులు 'ప-రీ'లోకన్న లండనులో శ్రేష్ఠతరముగా కుట్టబడుచున్నవట. అందుచేత పురుషులు లండనులోను, స్త్రీలు 'ప-రీ'వైఖరిగాను తమదుస్తులు కుట్టించుకొనుచున్నారు. మిక్కిలి ధనాఢ్యులగువారు తమదుస్తులను ఆ పట్టణముల నుండియే తెప్పించుకొందురు. విదేశములనుండి దిగుమతియగు దుస్తులపై అమెరికావారు అత్యధికమగు పన్ను విధించుచున్నారు; అయినను, ఆ దేశస్థులు తమదుస్తులను 'ప-రీ' నుండియు లండన్ నుండియునే తెప్పించుకొందురు. అమెరికనులకుతప్ప మఱెవ్వరికిని ఇట్లుచేయు సామర్థ్యములేదు.

అమెరికా యిప్పుడు "ధనాధిపు" డగు కుబేరుని ముఖ్య నివాసస్థానమైయున్నది.

ప్రాచీనార్యులు దోవతి, "ఛాదరు",* ధరించు చుండిరి. క్షత్రియులు యుద్ధముచేయునప్పుడు షరాయీలు, పొడుగుపాటికోట్లు, తక్కినకాలములందు దోవతి, ఛాదర్లు — ఇవిగాక తలగుడ్డకూడ ధరించుచుండిరి. హిందూదేశ సర్వప్రాంతజనులందును — వంగదేశమునందుతప్ప — అదే ఆచారము ఇప్పటికిని వ్యాప్తిలోనున్నది; శరీరములోని తక్కినభాగములఉడుపులవిషయము వారు అంతగాగమ నింపరుగాని, తలకుమాత్ర మొక పాగా ఉండితీఅవలెను. పూర్వకాలమున ఈ యాచారమును స్త్రీపురుషులిరువురును పాటించుచుండిరి. బౌద్ధయుగపు రాతివిగ్రహములలో స్త్రీ పురుషు లొక కౌపీనమునుమాత్రము ధరించినట్లు చూపబడి యున్నారు. బుద్ధదేవుని తండ్రికూడ — ప్రభువయ్యును — ఇట్టి వేషముతోనే సింహాసనారూఢుడై కొన్నివిగ్రహము లందు కానిపించుచున్నాడు; తల్లికూడ అట్లే చూపబడి యున్నది గాని ఆమె కాలుసేతులకు ఆభరణములు ధరించి యుండును; ఎల్లరకును తలగుడ్డలు మాత్రము కలవు! బౌద్ధ చక్రవర్తి ధర్మాశోకుడు, మృదంగాకృతిగల ఆసనముపై, ఒక దోవతికట్టుకొని, "ఛాదరు" మెడపైని ధరించి కూర్చుండి, నృత్యముచేయుచుండు బాలికలను దర్శించుచున్నట్లు చూపబడియున్నాడు; నాట్యమాడు బాలికలు అతిస్వల్పా

* ఉత్తరీయముగాధరించు సుమారు మూడుగజములు పొడవుగల గుడ్డను "ఛాదరు" అందురు.

చ్ఛాదితలైయున్నారు. వారి కటిప్రదేశమునుండి కుఱుచపాటి గుడ్డముక్కలు వ్రేలాడుచుండును; కాని విశేష మేమనగా, తలగుడ్డలుమాత్రము కలవు! అదియే వేషములో ముఖ్య భాగము. రాజాస్థానమునకువచ్చిన ఉన్నతోద్యోగులు మాత్రము చక్కనిషరాయిలు, చోగా (అంగీ) లు ధరించి యుందురు. ఋతుపర్ణునియొద్ద ప్రచ్ఛన్నవేషముతో సారథి కొలువులోనున్న నలరాజు రథమును అత్యంతవేగముగా నడిపినందున, ఋతుపర్ణుని "ఛాదరు" చాలదూరమునకు ఎగిరిపోయి దొరకలేదు; అతడు స్వయంవరార్థము బయలు వెడలియుండుటచే, "ఛాదరు" లేకయే అచటికి పోవలసి వచ్చెనేమో! దోవతి ఛాదర్లు ఆర్యులకు పురాతనాచారసిద్ధ మగు ఉడుపులు. కావున మతనిర్దిష్టకర్మ మేదైన చేయు నపుడు దోవతి ఛాదర్లు ధరించుట హిందువులలో ఇప్పటికిని నియమము.

ప్రాచీనకాలపు గ్రీకుల యొక్కయు రోమనుల యొక్కయు వేషముకూడ దోవతి ఛాదర్లే,— ఒక వెడల్పైన పెద్ద గుడ్డ, చిన్నదగు మఱొకగుడ్డ. ఇది "టోగా"గా కుట్టియుండును. చోగాఅనుమాట ఈ "టోగా"లోనుండియే ఉత్పత్తియైనది. వారొకప్పుడు ఒక "షర్టు"ను (లోపలి చొక్కా) కూడ ధరించుచుండిరి. యుద్ధముచేయునప్పుడు కోట్లు, షరాయిలుకూడ వాడుచుండిరి. స్త్రీలదుస్తు పొడుగు పాటి, తగినంతవెడల్పుగల, చచ్చౌకపుబట్ట — రెండుబట్టలు నిడివికి కుట్టినట్లుండెడిది—. దీనిని వారు వదులుగా పైన వేసికొని వక్షఃస్థలముక్రింద నొకచోటను, కటిప్రదేశమున నొకచోటను చుట్టునుకట్టివైచుకొనుచుండిరి. అంతట అనా

చ్ఛాదితములై యున్న పైభాగములను బాహువులపై పెద్ద సూదులతో — ఉత్తరహిమాలయప్రాంతపు కొండవాం డ్రిప్పటికి చేయువిధమున — బిగించివేయుదురు. ఈ పొడుగు పాటి ఉడుపుపై నొక "ఛాదరు" ఉండును. ఈ వేషము నిరాడంబరమయ్యును, చూచుటకు ఇంపై యుండును.

మిక్కిలి ప్రాచీనకాలమునుండి ఇరాణ దేశస్థులు కుట్టినబట్టలు వాడుకొనుచుండిరి. చీనాదేశస్థులయొద్ద వారిది నేర్చుకొనియుందురు. వేషవిషయములలోను, ఇతరసుఖకర భోగ్య, విషయములలోను, చీనావారు ప్రాచీననాగరికతా గురువులు. అనాదికాలమునుండియు చీనాదేశస్థులు కుర్చీలపై కూరుచుండి బల్లమీద ఎన్నో విధముల వ్యంజనములతో భోజనము చేయుచుండిరి. పెక్కువిధములగు కుట్టుబట్టలను కూడ — కోటు, టోపీ, షరాయి, మున్నగువానిని — ధరించుచుండిరి.

ఇరానును జయించినపిదప అలెగ్జాండరు తన పురాతన గ్రీకుదోవతిని, ఛాదరును, విసర్జించి షరాయీలు ధరింప నారంభించెను. ఇందుకు అతని గ్రీసుదేశసైనికులతనిపై అలుకబూని తిరుగుబాటుచేయబోయిరి. కాని "లొంగుట" అనుమాటనే యెఱుగని అలెగ్జాండరు, తన అధికారప్రాబల్య శక్తిచే, షరాయీలు, కోట్లు, దుస్తునం దొక "ఫ్యాషన్"గా ఉండునట్లు ప్రవేశపెట్టెను.

ఉష్ణదేశమునందు బట్టల ఆవశ్యకత అంతగా తోపదు. ఔచిత్యసంరక్షణమున నొకకౌపీనముమాత్రము ధరించిన చాలును; తక్కినఉడుపులు అలంకరణమాత్రముగనే ఉపక

రించును. శీతలదేశములందు అనివార్యావశ్యకతవలన జనులు — అనాగరికులై యున్నప్పుడు — జంతుచర్మములను దాల్చుచుండిరి. క్రమక్రమముగా నాగరికులైనపిదప, మొదట కంబళ్లుకప్పుకొనుటను నేర్చికొని, ఆ పిదప కుట్టుడుదుస్తులను — షరాయీలు, కోట్లు మున్నగువానిని — ధరింప కాలక్రమమున నేర్చుకొనిరి. శీతలదేశములందు ఆభరణసౌందర్యమును ఆడంబరముగా నగపఱచుట అసాధ్యమనుట స్పష్టము. ఆభరణములు అనాచ్ఛాదితదేహముమీదగదా ధరింపవలెను. అట్లు ధరించుట అపారమగుచలికి ఎరయగుటయే. కాని ఆభరణవ్యామోహము అచ్చట దుస్తులసౌందర్యముగా మార్పబడి, సంతృప్తినిచ్చును. హిందూదేశమునందు ఆభరణముల "ఫ్యాషన్" పలుమారెట్లు మార్పుల నొందునో, అట్లే పాశ్చాత్యదేశములలో దుస్తుల "ఫ్యాషన్" ప్రతిక్షణము మాఱుచుండును.

కావున శీతలదేశములందు ఆపాదమస్తకాచ్ఛాదితులై కాని ఇతరులయెదుట కనిపింపరాదని నియమమేర్పడెను. లండనులో మర్యాదస్థులు — స్త్రీలును, పురుషులును — సాంఘికనియమములు నిర్దుష్టముగాపాటించిగాని బహిరంగముగా కానిపింపరాదు. పాశ్చాత్యదేశములందు స్త్రీలు — నలుగురిలో — తమపాదముల నగపఱచుట అవినీతకార్యము. కాని నాట్యమునందు ముఖమును, భుజములను, శరీరపు పైభాగమును, బయలుపఱచుట అట్టిదికాదు. ఇక మనదేశమున స్త్రీ తన ముఖమునుచూపుట లజ్జాహీనకార్యము (కావుననే ముఖముపై ముసుకుకప్పుకొనుట అంత ముఖ్యమగుట), కాని పాదములను కనబఱచుట తప్పుకాదు.

రాజపుటానాలోను, హిమాలయములందును, స్త్రీలు తమ కటిప్రదేశమునుతప్ప శరీరమునంతటిని వస్త్రాచ్ఛాదితముగా నుంచుకొందురు.

పాశ్చాత్యదేశమున నటీజనము, వేశ్యాజనము పురుషులను ఆకర్షించుకొనుటకు మిక్కిలిపలుచనిబట్టలను (దుకూలములను) ధరింతురు. నృత్యమనగా పెక్కుతడవలు సంగీతమునకు అనురూపమగు చలనములతో తమ యంగములను బయలుపఱచుటే గదా. మనదేశమునందు గొప్పయిండ్ల స్త్రీలు పూర్ణాచ్ఛాదితలై యుండరు; కాని వేశ్యలు అట్లుందురు. పాశ్చాత్యదేశమున స్త్రీలు పగటిపూట పూర్ణాచ్ఛాదితలై యుందురు; కావున స్వల్పాచ్ఛాదనముతో కానిపించునప్పుడు వారి ఆకర్షణ మధికము. మనస్త్రీలు ప్రాయికముగా ఎల్లప్పుడును ఇంటిలోనే యుందురు. అందువలన వస్త్రధారణ మధికముగా చేసికొనరు; కావున పూర్ణవస్త్రధారణమే మనకాకర్షకముగా నుండును. మళయాళమునందు స్త్రీపురుషులు నడుమునకుమాత్ర మొకబట్టచుట్టికొనియుందురు. వంగదేశములోకూడ ఇంచుమించు అదేస్థితి, కాని పురుషులయెదుట స్త్రీలు మొగమును పూర్తిగా ముసుగుతో మఱుగుపఱచుకొని, శరీరమును పూర్ణాచ్ఛాదితమొనర్చుకొందురు.

చీనాలోతప్ప సర్వదేశములందును యుక్తతనుగూర్చి అనేకవికృత, నిగూఢభావములు నాకు కానిపించినవి — కొన్నివిషయములందవి మితిమీఱి ఆచరింపబడును; మఱికొన్నివిషయములందు — ఇది మిక్కిలి పొరపాటని తోచును — అట్టిభావమే లేకుండును.

చీనావారు — స్త్రీలును పురుషులును — ఆపాద మస్తక మెల్లప్పుడు పూర్ణాచ్ఛాదితులై యుందురు. ఆ దేశస్థులు కన్‌ఫూషియస్ యొక్కయు బుద్ధునియొక్కయు అనుచరులు. కావున వారినీతి నిష్ఠురము, పరిశుద్ధము. బూతుమాటలు, బూతుపుస్తకములు, బూతుచిత్రములు, ఏమాత్రమేని అసభ్యముగానుండు ప్రవర్తనము : వీనికి బాధ్యుడగు అపరాధి వెనువెంటనే దండింపబడును. క్రైస్తవమతప్రచారకులు బైబిలును చీనాభాషలోనికి అనువదించిరి. హిందూపురాణములకే లజ్జజనింపజేయునంతటి అసభ్యఘట్టములుకొన్ని బైబిలులో నున్నవి. ఈ అసభ్యభాగములను చూచి చీనావారు క్రీస్తుమతముపై మిక్కిలిరోషమువహించి, బైబిలుకు తమదేశమునం దెన్నటికిని వ్యాప్తికలిగింపరాదని నిర్ణయించుకొనిరి. ఇదిగాక క్రైస్తవమతప్రచారిణులు — సాయంకాలపు దుస్తులను ధరించి, పురుషులతో ధారాళముగాకలియుచు — చీనావారిని ఆహ్వానించిరి. అమాయికులగు చీనావారు మిక్కిలి అసహ్యతతో ఇట్లు ఘోషించిరి : "ఎంత ఘోరము! మన బాలురచే బైబిలు చదివించి వారిని పాడుచేయుటకును, ఈ జిత్తులమారి, అర్ధాచ్ఛాదిత, స్త్రీలమాయలకు లోబడి చెడిపోవుటకును ఈ మతము మనదేశములోనికి వచ్చినది!" ఇందుచేతనే చీనావారికి క్రైస్తవులన్న అంత కోపము. సామాన్యముగా చీనావారు ఇతరమతములయెడ మిక్కిలి సహనబుద్ధిని చూపుదురు. క్రైస్తవమతప్రచారకు లిప్పుడు ఆక్షేపణీయభాగములనువదలి బైబిలును పునర్ముద్రణ మొనర్చిరని నా వినికి; కాని ఈ చర్యవలన చీనావారిసంశయములు మునుపటికన్న అధికమైనవట!

మఱియు, పాశ్చాత్యఖండమున సభ్యతామర్యాదలను గూర్చిన భావములు దేశదేశమునను వేఱు. ఇంగ్లీషువారు, అమెరికనులు, ఒకరీతిభావములను, ఫ్రెంచివారింకొకరీతి వానిని, జర్మనులు మఱొకరీతివానిని అవలంబింతురు. రష్యనులకును, థిబెట్ వారికిని పెక్కువిషయములందు సమాన భావములు కలవు. టర్కీవారికి వీనిదేనితోను సంబంధము లేని ప్రత్యేకవిధభావములు కలవు. ఇట్లే ఇతరదేశీయులకును.

ఆచారములు, మర్యాదాప్రవర్తనములు

యూరపులోను, అమెరికాలోను గుప్తతను మనకన్న చాల అధికముగా పాటింతురు. మనము శాకాహారులము కావున శాకములు మున్నగువానిని అధికముగా తిని, ఒక్కొక్కసారి యొకటిరెండులోటాలనీరు త్రావుదుము. ఉత్తరహిందూస్థానప్రాంతములలోని కృషీవలుడు ఒకసేరు యవధాన్యచూర్ణమును తిని, అందుచే మిక్కిలిదప్పిగొని, బావినుండి నీటిని పలుమాఱు తోడి త్రాగనారంభించును. వేసవిలో మనయిండ్లలో కొన్నిభాగములు "ఖాలీ"గా నుంచి వెదురుగొట్టముగుండ దప్పిగొన్నట్టివారికి నీరుపోయుదుము. ఈ మార్గములు ఆచరించుటవలన జనులకు గుప్తతవిషయము అంతముఖ్యముగా నుండదు; అది వారికి సాధ్యముకాదు. ఆవులకొట్టములను, గుఱ్ఱపులాయములను సింహశార్దూల పంజరములతో పోల్చిచూడుము. కుక్కను మేకతో పోల్చి చూడుము. పాశ్చాత్యులఆహారములో మాంసము ముఖ్యము, శీతలదేశములలో నీటిని ఎప్పుడోగాని త్రాగరు. గొప్పవారు చిన్న కాచపాత్రములలో కొంచెము సారాయిని కైకొందురు.

 త్రేంచివారికి నీళ్లన్న రోత; అమెరికనులుమాత్రము — వారిదేశము వేసవిలో మిక్కిలివేడిగానుండును — మాటి మాటికి చాలనీరు త్రాగుదురు. న్యూయార్కు కలకత్తాకన్న వేడిగానుండును. జర్మనులు బీరు (Beer) అను సారాయిని అధికముగా కైకొందురు గాని, భోజనకాలమున కాదు.

శీతదేశములందు మనుష్యులకు సులభముగా పడిసెము పట్టును. అందుచేత వారు తుమ్మకుండుట సాధ్యముకాదు; ఉష్ణదేశములందు జనులు భోజనవేళలందు చాల నీటిని త్రావుదురు, కావున మనకు త్రేచకుండుట సాధ్యముకాదు. ఇక ఆచారములను చూడుడు: పాశ్చాత్యసంఘములో త్రేచితివేని, అదిక్షమింపనర్హముకానట్టిప్రబలదోషము; కాని జేబుగుడ్డను తీసి దానిలోనికి గట్టిగా చీదితివేని, అందేమియు వారికి దోషముకనిపింపదు! మనసంఘములో అతిథిత్రేచిన గాని గృహమేధి తృప్తినొందడు — చక్కగాభుజించినందుకు త్రేనుపులే గుఱుతు! కాని ఇతరులతో కూర్చుండి భోజనము చేయునప్పుడు, చీదుట మనకు ఎట్లుండును?

ఇంగ్లండు అమెరికాలలో అజీర్ణవ్యాధినిగూర్చిగాని, నీకుగల జీర్ణకోశసంబంధవ్యాధులనుగూర్చిగాని, స్త్రీలయెదుట ప్రస్తావింపరాదు; నీ మిత్ర మొకవృద్ధస్త్రీయైనను, ఆమెతో నీకు సంపూర్ణపరిచయ మున్నను, ఈ ఆక్షేపణ వర్తింపదు. ఫ్రాన్సుదేశములో ఈ విషయములనుగూర్చి యింత పట్టింపు లేదు. జర్మనులకు అంతకన్న తక్కువపట్టింపు.

స్త్రీలయెదుటమాటలాడునపుడు ఇంగ్లండు అమెరికా దేశపురుషులు మిక్కిలి జాగ్రత్తవహించియుందురు; 'Leg'

(కాలు) అనుమాటనే ఎత్తరాదు. ఫ్రెంచివారు, మనవలె, మిక్కిలి ధారాళముగామాటాడుదురు; జర్మనీవారును, రష్యా వారును ఎవరియెదుటనైన అసభ్యముగా భాషింతురు.

తన వలపునుగూర్చిన సంభాషణలు తల్లికొమాళ్ల మధ్యను, అన్నదమ్ములు, అక్కచెల్లెండ్రమధ్యను, తండ్రుల తోను ధారాళముగా జరుగుచుండును. తండ్రి తనకొమా ర్తెను ఆమెప్రియుని (భర్తకాబోవువానిని) గూర్చి అనేక ప్రశ్న లడుగును. ఆమె పెండ్లియొప్పుదల (Engagement)ను గూర్చి సర్వవిధములగు పరిహాసవాక్కు లాడును. అట్టి సంద ర్భములందు ఫ్రెంచికన్యక లజ్జావనతశిరస్కయై యుండును. ఆంగ్లకన్య బిడియపడుచుండును, అమెరికన్ కన్య తీవ్రప్రత్యు త్తరములు వెనువెంటనే యిచ్చుచుండును. చుంబనము, ఆలింగనముకూడ, అంత ఆక్షేపకరములుకావు; వీనినిగూర్చి నలుగురియెదుట మాటలాడవచ్చును. కాని మనదేశమున వలపులనుగూర్చి పెద్దలగు బంధువులయెదుట మాటలాడ రాదు — వానిని అప్రస్తుతముగానేని ప్రస్తావింపరాదు.

పాశ్చాత్యు లిప్పుడు ధనికులు. మనుష్యునియొక్క దుస్తు మిక్కిలి పరిశుద్ధముగా, ఆచారానుసరణలో నిరుపమైన యున్నతప్ప, అతడు ''జెంటిల్ మన్''గా ఎన్నబడడు—సంఘ ములో చేరరాదు. ''జెంటిల్ మన్''గా ఉండువాడు తన కాలర్‌ను (Collar – మెడపట్టీ గుడ్డను) షర్టును (Shirt) దినమునకు రెండుమూడుసార్లు మార్చుకొనుచుండవలెను. బీదల కిట్లుచేయుట శక్యము కాదుగదా. బయటిబట్టపై మచ్చ లుండరాదు — చివర కందొక ముడతయైనను ఉండ

కూడదు. వేడిమివలనిబాధ ఎంతగా నున్నను, చేతులకు గ్లోవులు (Gloves – చేతిమేజోడు) ధరించియే బయటికి పోవలెను. లేనిచో, వీథులలో నడచునప్పు డొకవేళ చేతులు మలినతనొందవచ్చును; మలినహస్తములతో "లేడీ" (ప్రతిష్ఠగలస్త్రీ) తో హస్తచాలనముచేయుట "జెంటిల్మన్"కు మిక్కిలి అనుచితము. మర్యాదస్థులసంఘములో, ఉమ్మి వేయుటను, పుక్కిలించుటను, పండ్లుకుట్టుకొనుటను, ఎవడైన చేసెనేని, ఆ అపరాధి "చండాలుడు" గా — నీచజాతివాడుగా — పరిగణింపబడి, విసర్జింపబడును.

పాశ్చాత్యుల ధర్మము, శక్తిని — స్త్రీమూర్తిగా ఎన్నబడు సృజనశక్తిని — ఆరాధించుట. వామాచారసాధకుడు స్త్రీ నారాధించువిధమును అది పోలియుండును. తాంత్రికారాధకుడు చెప్పునట్లు: "ఎడమవైపున స్త్రీ; ......కుడివైపున, మద్యపూరితపాత్రము; ఎదుట, మిశ్రణావశ్యవస్తుసహిత మగు వేడిమాంసము; ...... తాంత్రికమతము మిక్కిలి నిగూఢము, యోగుల కేని దురవగాహము". ఈ శక్తిపూజయే బహిరంగముగా, ఎల్లరచేతను (అచట)అవలంబింపబడునది; మాతృభావము, అనగా తల్లియెడ పుత్రునకుగల సంబంధము, కూడ మిక్కుటముగా కానవచ్చును. యూరపుజనులది నిజమునకు రోమన్ క్యాథొలిక్ మతమే — ప్రాటస్టాంటిజమ్‌యొక్క బలము అచట అంతగా కానిపింపదు. రోమన్ క్యాథొలిక్ మతములో జెహోవా, యేసుక్రీస్తు, మూర్తిత్రయము అప్రధానదైవములు; అచటి ఆరాధన మంతయు మాతకే — చేతులలో ఏసుశిశువు నుంచుకొనియుండు ఆ మాతృమూర్తి కే. చక్రవర్తి "అమ్మా" అని అఱచును;

సేనాధిపతి "అమ్మా" అని అఱచును; పతాకహస్తుడగు సైనికుడు "అమ్మా" అని అఱచును, చుక్కానికడనుండు నావికుడు "అమ్మా" అని అఱచును; గుడ్డపేలికలుధరించి యున్న చెంబడివాడు "అమ్మా" అని అఱచును; వీథిలోని బిచ్చగాడు "అమ్మా" అని అఱచును! లక్షలాదిగొంతులు, లక్షలాదివిధముల, లక్షలాదిప్రదేశములనుండి, — రాజభవనములనుండి, పూరిగుడిసెలనుండి, చర్చి (గుడి) లోనుండి — "అమ్మా", "అమ్మా", "అమ్మా" అని అఱచుచుండును. ప్రతిచోటినుండియు "ఆవి మరియా" (Ave Maria) అను శబ్దమే; రేయుంబవళ్లు "ఆవి మరియా", "ఆవి మరియా" శబ్దమే!

తరువాతిది స్త్రీయొక్క ఆరాధన. ఈ శక్తిపూజ కామాంధత (Lust) కాదు. కాశిలో, కాళీఘాట్‌లో, ఇతరపుణ్యక్షేత్రములలో చేయబడు శక్తిపూజయే: ఆ కుమారీ పూజయే, ఆ సధవాపూజయే. ఆ శక్తి కేవలము భావనలోనిది కాదు, కేవలము ఊహలోనిది కాదు, — వాస్తవముగా, ప్రత్యక్షముగా, కానిపించునది. మన శక్తిపూజ పుణ్యక్షేత్రములందుమాత్రమే, కొన్నివేళలందుమాత్రమే, జరుపబడును. కాని వారిది ఎల్లచోట్లను, ఎల్లప్పుడును, దినముల, వారముల, మాసముల, సంవత్సరముల పొడుగునను జరుగుచుండును. స్త్రీకి అగ్రస్థానము; ఆమెదుస్తు, ఆమె ఆసనము, ఆమెఆహారము, ఆమెఅక్కఱలు, ఆమెసౌకర్యములు: ఇవన్నియు అగ్రిమములే. ప్రతివిషయమునందును ప్రథమమర్యాదలు ఆమెకే అర్పింపబడును. ఉన్నతకుటుంబములందు పుట్టినవారి మాటయేకాదు; యువతుల

యొక్కయు, సౌందర్యవతులయొక్కయు మాటమాత్రమే కూడ కాదు; ప్రతిస్త్రీయొక్కయు, ఆమె ఎవరైనను — పరిచితమైనను, అపరిచితమైనను — పూజ. ఈ శక్తిపూజను మూర్‌లు (Moors) — మహమ్మదీయమతావలంబులగు మిశ్రితఅరబ్ జాతివారు — స్పెయినును జయించి ఎనిమిది శతాబ్దము లేలినకాలమున యూరపులో మొదట ప్రవేశ పెట్టిరి. యూరపులో పాశ్చాత్యనాగరికతయొక్కయు, శక్తిపూజయొక్కయు, ప్రథమబీజములను చల్లినవారు ఈ మూరులే. ప్రబలులై, సంస్కృతిగలవారై, మహిమాఢ్యులై యున్న మూర్లు కాలక్రమమున శక్తిపూజను మఱచి, తమ మహోన్నతపదవినుండి పతనమొంది, ఆఫ్రికాలో ఎవ్వ రెఱుగని యొకమాఱుమూలలో, చెదరి చెదరి, లోకమున కజ్ఞాతులై నేడు జీవించుచున్నారు. వారి నాగరికత యూరపు దేశస్థులకు సంక్రమించినది. మాతృదేవత మూర్లనువదలి క్రీస్తుమతస్థులపై తన సస్మేర, ప్రేమపూర్వకాశీస్సులు కురియించి, వారి గృహములను ప్రకాశవంతము లొనర్చినది.

ఫ్రాన్సు—'పరీ' నగరము

ఈ యూరపు ఎట్టిది? నల్లగాను, కంచురంగుతోను, పసుపుపచ్చనిరంగుతోను, ఎట్టిగాను ఉండెడు ఆసియా, ఆఫ్రికా, అమెరికా దేశస్థులు ఈ యూరపియనుల పాదముల యొద్ద ఏల లొంగిపడియున్నారు? ఈ కలియుగమున వారికి ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యము ఎట్లు లభించినది? పాశ్చాత్యఖండములు అత్యగ్రస్థానము నాక్రమించియుండు ప్రతివిషయమునకును ఆదిమమూల మగు ఫ్రాన్సుద్వారా ఈ యూరపును గ్రహింప

వలెను. ప్రపంచము నేలు సర్వాధికశక్తి యూరపు; ఈ యూరపునకు ప్రధాన కేంద్రము 'ప–రీ'. పాశ్చాత్యనాగరికతకు ప్రధాన కేంద్రము 'ప–రీ'. పాశ్చాత్యనైతికభావములు, ఆచారవ్యవహారప్రవర్తనములు — మంచివిగాని చెడ్డవిగాని, తేజోమూలములుగాని, తమోమూలములుగాని — ఈ 'ప–రీ'లోనే ముదిరి, పరిపక్వము లగును. ఈ 'ప–రీ' మహాసముద్రమువంటిది. దీనియందు ప్రవాళ, మౌక్తికాది అమూల్యమణులుండును; సొరచేపలు మున్నగు క్రూరసముద్రజంతువులును ఉండును. యూరపుకు ఈ ఫ్రాన్సే "కర్మక్షేత్రము". అది హృదయంగమ మగు దేశము; అంత శీతలము కాదు, అంత ఉష్ణము కాదు; మిక్కిలి సారవంతము; వర్షము లత్యధికములు కావు, అతిస్వల్పములును కావు; ఆకాశము వినిర్మలము; ఎండ మనోజ్ఞము; ఓక్ (Oak)*, చెన్నార్ (Chennaar)† నామకవృక్షరాజములు సమృద్ధములు; పచ్చికబయళ్లు మనోహరములు; కొండలును నదులును చిన్నవి; ఊటలు ఆనందప్రదములు. చీనాలో కొన్నిభాగములుతప్ప, ఫ్రాన్సువలె అంత అందముగానుండు దేశమును ప్రపంచములో నే నెక్కడను చూడలేదు. నీటియందా సౌందర్యక్రీడ, నేలయందా సమ్మోహనశక్తి, — గాలియందా ఉన్మత్తత — ఆకసమునందా పారవశ్యము! ప్రకృతి అంతరమణీయము, మానవులు అట్టి సౌందర్యప్రియులు! ధనికులును, బీదలును, చిన్నవారును, పెద్దవారును, తమ యిండ్లను, గదులను, వీథులను, పొలములను, తోటలను,

* సిందూరవృక్షము.

† తివిసిచెట్టువంటి యొక వృక్షవిశేషము.

అందలి నక్షత్రోవలను, ఎంతో ఇంపుగా, ఎంతో పరిశుభ్రముగా, నుంతురు! — దేశ మంతయు చిత్రితపటమువలె కనిపించును. జపానులోతప్ప అంత ప్రకృత్యనురాగము, అంత కళాపిపాస నేను మరెచ్చటను చూడలేదు. రాచనగరులను బోలు ప్రాసాదములు, ఇంద్రుని నందనోద్యానమునుబోలు తోటలు, తోపులు, కృషీవలుల పొలములు సైతము — ప్రతిచోటిని, ప్రతిదానిని, మనోజ్ఞముగా నొనర్చు ప్రయత్నము, — కలావంతముగా జేయు ప్రయత్నము — గమనార్హము. ఈ ప్రయత్నము సాఫల్యముకూడ కాంచినది.

ప్రాచీనకాలమునుండియు ఫ్రాన్సుదేశము ''గోలు ఆ'' (Gaulois) లకును, రోమనులకును, ఫ్రాంకుల (Franks) కును, ఇతరజాతులకును పోరాటముజరుగుచుండిన ప్రదేశము. రోముసామ్రాజ్యము పతనమొందినపిదప, ఫ్రాంకులకు యూరపుపై నిరంకుశాధిపత్యము లభించెను. వారి ప్రభువగు షార్లిమేను (Charlemagne) ఖడ్గబలముచే యూరపులో క్రైస్తవమతమును ప్రవేశపెట్టెను. ఈ ఫ్రాంకువారిద్వారానే యూరపు ఆసియాదేశస్థుల యెఱుకకు వచ్చినది. కావుననే మన మిప్పటికిని యూరపియనులకు ఫ్రాంకీ, ఫెరింగీ, ప్లాంకీ, ఫిలింగ మున్నగుపేళ్లు వాడుచుండుట.

పాశ్చాత్యనాగరికతకు మూలస్థానమగు ప్రాచీనగ్రీసు దేశము తన తేజశ్శిఖరమునుండి పతనమొంది, విస్మృతికూపమున కూలి, అతివిస్తృతమగు రోముసామ్రాజ్యము నాగరికతావిహీనజాతుల దండయాత్రల తాకుడుచే భగ్నమునొందినపిదప, యూరపుఖండపు జ్యోతి ఆఱిపోయెను; ఆ కాల

ముననే ఆసియాఖండములో మఱొక అనాగరికజాతివారు — అరబులు — అజ్ఞాతస్థితినుండి ఉత్పతితులైరి. అపారవేగముతో ఈ అరబులుడప్పైన ప్రపంచములోని వివిధభాగములకు వ్యాపింపనారంభించెను. బలిష్ఠ మగు పెర్షియాదేశము అరబులదాడికి ఆగజాలక వినమ్రమై మహమ్మదీయమతము నవలంబింపవలసివచ్చెను. తత్ఫలముగా, ముస్లిమ్‌మతము వినూత్నాకృతిని దాల్చెను. అరబుల మతము, పెర్షియాం నాగరికత సమ్మేళనమొందెను.

అరబుల ఖడ్గసాహాయ్యముతో పెర్షియానాగరికత సర్వదిశలందును విస్తరింపసాగెను. ఆ పెర్షియానాగరికత పురాతన గ్రీసుదేశమునుండియు, హిందూదేశమునుండియు కైకొనబడినది. తూరుపునుండియు, పడమటనుండియు, ముసల్మాన్ దండయాత్రాతరంగములు యూరపుపై తీవ్రముగా తాకుచు, అందుతోపాటు జ్ఞానతేజస్సును, నాగరికతాదీప్తిని ప్రవేశపెట్టి, మూఢతలోకూలియున్న యూరపుయొక్క అజ్ఞానాంధకారమును పటాపంచలు చేయనారంభించెను. ప్రాచీనగ్రీసుదేశపు వివేకము, పాండిత్యము, కళలు ఇటలీదేశమును ప్రవేశించి, అచ్చటి అనాగరికజనమార్గప్రాబల్యము నణచిపుచ్చి, తమఉజ్జీవనప్రభావమును అందు చొప్పించుటచే విశ్వరాజధానియగు రోమునగరముయొక్క మృతశరీరము మరల జీవముతో స్పందింపసాగెను. ఈనూత్నజీవితస్పందనము ఫ్లారెన్సు (Florence) నగరమందు ప్రబలమును, అప్రతిహతమును అగు ఆకృతినిదాల్చి విజృంభించుటచే, ప్రాతవడ్డ ఇటలీదేశము నూతనజీవచిహ్నములు చూపనారంభించెను. దీనినే ("రినేశాన్స్" Renaissance = క్రొత్తపుట్టుక) అందురు.

ఈ క్రొత్తపుట్టుక ఇటలీదేశమునకు పునర్జన్మమాత్రము; కాని యూరపులోని తక్కిన దేశములకు అదియే ప్రథమజన్మము. యూరపు క్రీస్తువెనుక పదునాఱవశతాబ్దమున జన్మమందెను; అనగా, అక్బరు, జహంగీరు, షాజిహాను మున్నగు మొగలాయిచక్రవర్తులు తమ మహత్తరసామ్రాజ్యమును హిందూదేశమున సుస్థిరముగా స్థాపించినట్టి కాలమునందే.

ఇటలీ ప్రాచీనకాలముననే యొక బలిష్ఠజాతికి ఇక్కువయైన దేశము. రినేశాఁస్‌యొక్క ఆహ్వానమునువిని యది మేలుకాంచి పలికినది; కాని వెంటనే శయ్యలో రెండవ ప్రక్కకు పొరలి మరల గాఢనిద్రామత్తత నందినదని చెప్పవచ్చును. పెక్కుకారణములచేత హిందూదేశముకూడ ఈ కాలమున కొంచెము కదలిక చూపినది. అక్బరుమొదలు ముగ్గురుచక్రవర్తుల యేలుబడికాలమున విద్య, జ్ఞానము, కళలు, హిందూదేశమున మిక్కుటముగా గౌరవింపబడుచుండెను. కాని హిందూదేశముకూడ చాల ప్రాచీనజాతియొక్క నిలయము; అదికూడ ఏకారణముచేతనో, ఇటలీవలెనే ప్రవర్తించి మరల నిద్రించినది.

ఇటలీలోని పునరుజ్జీవనకల్లోలము యౌవనబలిష్ఠనూతనజాతియగు ఫ్రాంకులకు తాకినది. సర్వదిశలనుండి ఫ్లారెన్సులోనికి ప్రవహించి అక్కడ సమ్మేళనమందు నాగరికతాప్రచండప్రవాహము ఒక క్రొత్తయాకృతిని దాల్చెను; కాని అపరిమితమును, అత్యద్భుతమును అగు ఆ వినూతనకార్యోత్సాహశక్తిని తనయందే నిలుపుకొనుబలము ఇటలీకి లేకపోయెను. హిందూదేశములోవలె ఆ నూతనోజ్జీవనము

అచ్చటనే ముగిసి అంత మొందియుండెడిది గాని యూరపు ఖండపు అదృష్టవశమున నవీనజాతివారగు ఫ్రాంకులు ఆ కార్యోత్సాహశక్తిని హర్షముతో నందుకొని, యావనరక్త పాటవముతో, తమ జాతీయనౌకను ధైర్యముగా ఆ వెల్లువ నీటిలో తేలవిడిచిరి; ఆ పురోగమనప్రవాహము క్రమక్రమముగా పరిమాణమును, బలమునుచేకూర్చుకొని, మొదట ఏకముఖముగా నుండినది సహస్రముఖమై ప్రవహింపజొచ్చెను. యూరపులోని తక్కిన దేశజాతులు ఆ వెల్లువ నీటిని—క్రొత్తకాలువలు త్రవ్వుకొని—అత్యాసక్తితో తమ దేశములలోనికి మరలించుకొని, తమ జీవితరక్తమును అందులో పోసి దాని పరిమాణమును, వేగమును అధికపఱచిరి. ఆ వెల్లువనీటిప్రవాహము కాలపరిపాకమున హిందూదేశతీరముల నెగదట్టి, జపానుతీరమువఱకును సాగి, ఆ జపాను నీటిలో స్నానమాడుటవలన మరల జీవశక్తిని చేకూర్చుకొనినది. ఆసియాలో జపాను క్రొత్తగా జాతీయత నందిన దేశము.

గోముఖ గంగానది కెట్లో అట్లే యూరపియన్ నాగరికతకు 'ప-రీ' పట్టణము ఆదిమమూలము. మహావిస్తృత మగు ఈ ప్రధాననగరరాజము భూలోకస్వర్గము, నిరంతరానంద నిలయము, సదానందనగరి. అంత భోగసమృద్ధి, అట్టి సుఖానుభూతి, ఆ ఉల్లాసము లండన్ లోగాని, బెర్లిన్ లోగాని, మఱెచ్చటగాని లేవు. లండన్ లోను న్యూయార్కులోను ద్రవ్యసమృద్ధియు, బెర్లిన్ లో విద్యావివేకసమృద్ధులును కలవు నిజమే; కాని ఎచ్చటను ఆ ఫ్రెంచిభూమి, సర్వాతిశయమగు ఆ ఫ్రెంచిప్రతిభాతిశయము, కానరావు. తక్కినచోట్ల ఎంత

ద్రవ్యమైన నుండనిమ్ము, విద్యావివేకము లుండనిమ్ము, ప్రకృతి సౌందర్యముకూడ ఉండనిమ్ము, కాని ఆ 'మనుష్యుడు' లేడు! అద్భుతమగు ఈ ఫ్రెంచిస్వభావము (Character) — మరల పుట్టుటకై మరణించిన — ప్రాచీనగ్రీకుస్వభావముయొక్క అవతారమని చెప్పవచ్చును. వారు ఎల్లప్పుడు ఉల్లాసముతోను, ఉత్సాహముతోను నిండి, సామాన్యజీవితమున దీర్ఘాలోచనలుచేయక, ఒక్కొకసారి నిరర్థకముగాకూడ ప్రవర్తించుచు, కార్యావసరములందుమాత్రము మిక్కిలి గాంభీర్యమును,సద్యఃస్ఫూర్తిని, సుస్థిరతను, చూపుచుందురు: కాని కొద్దిపాటిప్రతిరోధమున కేని నైరాశ్యమునొందుట వారికి నైజము. ఐనను వారికి ఆ నైరాశ్యము క్షణికమాత్రమే. కొంచెముసేపటికే వారిముఖము నూతనాశాధైర్యవిశ్వాసములతో దీపింపనారంభించును.

'ప–రీ' నగరపు విశ్వవిద్యాలయము యూరపుఖండపు విశ్వవిద్యాలయముల కన్నిటికిని "మేలుబంతి" యైనది. ప్రపంచములోని వైజ్ఞానికవిద్యాశాల లన్నియు ఫ్రెంచి వైజ్ఞానికవిద్యాశాలయొక్క అనుకరణములే. ఉపనివేశములను (Colonies) స్థాపించుటను మొదట ఇతరదేశములకు నేర్పినది 'ప–రీ' నగరమే. సమరవిద్యయందు సర్వభాషలలోను ఉపయోగింపబడు మాటలు నేటికిని ప్రాయికముగా ఫ్రెంచిమాటలే. ఫ్రెంచిరచనలయొక్క శైలియు, శక్తియు యూరపియన్ భాష లన్నిటిలో అవలంబింపబడినవి. విజ్ఞానశాస్త్రములకును, దార్శనికశాస్త్రములకును, కళలకును,'ప–రీ' నగరమే గని (ఉత్పత్తిస్థానము). ప్రతిచోటను, ప్రతివిషయమునను ఫ్రెంచిఅనుకరణము కలదు — ఫ్రెంచివారు పట్టణ

వాసులైనట్టును, తక్కినసర్వజాతులును వారితోపోల్చి చూచిన పల్లెటూరివారైనట్టును! విద్యావిషయమం దేమి, కళావిషయమం దేమి, సాంఘికవిషయములం దేమి, ఫ్రెంచి వారు ప్రారంభించినదానిని జర్మనులు, ఆంగ్లేయులు, తక్కిన జాతులు — ఏబది, ఇరువదియైదేండ్లపిదపకూడ — అనుకరింతురు. ఈ ఫ్రెంచినాగరికత స్కాట్లండుచేరెను. స్కాట్లండురాజు ఆంగిలేయులకును రాజైనప్పుడు, ఆనాగరికత ఇంగ్లండును నిద్రలేపి, అచటివారికి కార్యోత్సాహము కలిగించినది; — స్కాట్లండుదేశపు స్టూవర్టువంశరాజశ్రేణి పరిపాలించుచుండినకాలముననే ఇంగ్లండులో రాయల్ సొసైటీయును (Royal Society), ఇతరసంస్థలును స్థాపింపబడినవి.

మఱియు ఫ్రాన్సుదేశము స్వాతంత్ర్యమునకు పుట్టినిల్లు. ఇచ్చటినుండి — ఈ 'ప-రీ' నగరమునుండి — ప్రజాబలము అపారమగు కార్యోత్సాహశక్తితో బయలువెడలి యూరపుదేశమును మూలబంధసహితముగ ఊపివైచెను. అప్పటినుండి యూరపు ముఖవైఖరియే పూర్తిగా మాఱిపోయి, నవీనయూరపుఖండము ఉత్పత్తియైనది. లిబర్టె (Liberte)[1], ఎగాలిటె (Egalite)[2], ఫ్రెటర్నిటె (Fraternite)[3] అనుమాట లిప్పుడు ఫ్రాన్సులో వినిపించుటలేదు; ఆ దేశమిప్పుడు ఇతరభావములను, ఇతరసంకల్పములను అనుకరించుచున్నది. కాని యూరపులోని ఇతరదేశములందు ఫ్రెంచి విప్లవపుమూలశక్తి ఇప్పటికిని పనిచేయుచున్నది.

'ప-రీ'నగరము లోకమునకు కేంద్రస్థానమనియు,

---

1. స్వేచ్ఛ 2. సమత్వము 3. సౌభ్రాత్రము.

ఏ దేశమైనను ఆ నగరముతోడిసంబంధము నెంత యధిక ముగా నేర్పఱచుకొనగలుగునో, అంతయధికముగా ఆ దేశపు జాతీయజీవనాభివృద్ధి సమకూడుననియు ఇటీవల ఇంగ్లండులోని యొక సుప్రసిద్ధవిజ్ఞానశాస్త్రజ్ఞుడు నాతో చెప్పెను. ఈ మాటలో కొంత అత్యుక్తి కలదు గాని, ఎవడైనను లోకమున కొక నూత్నభావము నర్పింపవలసియున్నచో, దానిని వ్యాపింపజేయుటకు 'ప-రీ' నగరమే అత్యుత్తమము అనుటకు సంశయము లేదు. 'ప-రీ' ప్రజల యామోదము నొందగల్గినచో, యూరపుఖండ మంతయు ఆ యామోదముతో నిస్సంశయముగా ప్రతిధ్వనించును. స్థపతి, చిత్రకారుడు, గాయకుడు, నటుడు — ఏ కళోపాసకుడైనను — 'ప-రీ' లో మొదట ప్రఖ్యాతి నొందగలిగినచో, ఇతర దేశముల గౌరవమును, ఆమోదాతిశయమును సులభముగా ఆర్జించుకొనును.

మన దేశమునందు 'ప-రీ'యొక్క ప్రతికూలపక్షమును గూర్చిమాత్రమే — అది ఘోరప్రదేశ మనియు, భూలోక నరకమనియు — విందుము. ఆంగ్లేయులలో కొందఱ కి యభిప్రాయము కలదు; ఇతర దేశములలోని ఐశ్వర్యవంతులు — జీవితమున ఇంద్రియసుఖానుభూతినే పరమసుఖముగా ఎంచువారు — 'ప-రీ' నగరము దుర్నీతికిని, ఇంద్రియభోగములకును నిలయ మని ఎంచుటసహజమే.

కాని పాశ్చాత్యఖండ మహానగరములు — లండన్, బెర్లిన్, వియన్నా, న్యూయార్క్ మున్నగునవి — అన్నిటిలోను ఇదే స్థితి. ఒక ముఖ్యభేదము మాత్రము కలదు: ఇతరనగరములందు ఇంద్రియభోగమార్గములు చప్పనివి,

మొలటువి; కాని నాగరికతానిలయ మగు 'ప-రీ' లోని మాలిన్యముకూడ బంగరుతగడుతో కప్పబడియుండును! 'ప-రీ' లోని సుకుమారభోగమును ఇతరనగరములలోని అసభ్యభోగములతో పోల్చుట, నెమిలి తన పింఛమును విచ్చుచో ఆడుటను అడవిపంది బురదలో పొర్లాడుటతో పోల్చుటవంటిది.

సుఖముగా జీవించుచు ఆ సుఖము ననుభవించుచుండ వలెనను లాలస లోకములో ఏ జాతికి లేదు? లేనిచో, ధనము నార్జించినవారు తక్కిన అన్ని తావులను విసర్జించి వెనువెంటనే 'ప-రీ'కి వెళ్లుటేల? రాజులు, చక్రవర్తులు, మాఱుపేరుతో 'ప-రీ'లో ప్రచ్ఛన్నముగా జీవించుచు, ఈ ఇంద్రియభోగ జలావర్తములో (Whirl-pool) స్నానమాడుటను ఏల సుఖజీవనముగా ఎంచవలెను? ఈ లాలస అన్ని దేశము లందును కలదు, దాని సిద్ధికై ఎన్ని కష్టములైన పడుదురు; ఒకే భేదము కలదు; ఫ్రెంచివారు దాని నొక సమగ్రవిద్యగా నొనర్చిరి; భోగము లెట్లనుభవింపవలసినది వా రెఱుగుదురు. వారు భోగనిశ్రేణి(నిచ్చెన)యొక్క అగ్రతమసోపానము నెక్కగలిగిరి.

ఇట్లయ్యును, 'ప-రీ' లోని అసభ్యనాట్యములలో, వేడుకలలో, ఎక్కువభాగము విదేశీయుల యానందము కొఱకే; ఫ్రెంచివారు మిక్కిలి జాగరూకత గలవారు. వారు వ్యర్థముగా ధనవ్యయము నెన్నడును చేయరు. అచ్చటగల భోగాతిశయములు, ఒక్కపూట భోజనపుకర్చే మనుష్యునికి చేటుతెచ్చునంతటి వ్యయమును కోరు భోజన, కాఫీహోటళ్లు

ధనికులును, వివేకహీనులును అగు విదేశీయులకొఱకే ఏర్పడి నవి. ఫ్రెంచివారు మిక్కిలి నాజూకునందినవారు; మర్యాద సమృద్ధిగా చూపుదురు; వారిప్రవర్తన రమ్యము, మధురము; ధనములాగుటలో వారు ప్రవీణులు, అట్లు చేసినపుడు తమలో తామే నవ్వుకొందురు.

ఇదిగాక మఱొకగమనార్హవిషయముకూడ కలదు. అమెరికనులలో, జర్మనీవారిలో, ఆంగ్లేయులలో, గలసాంఘిక జీవనమునందు అన్నిజాతులకును ప్రవేశము కలదు. కావున విదేశీయుడు దానిని కూలంకషముగా గ్రహించుట సులభము. కొలదినాళ్లుపరిచయమైనవెనుక అమెరికాదేశస్థుడు మనలను తనయింటిలో కొన్నాళ్లుండి వెళ్లుమని యాహ్వానించును; జర్మనుదేశీయుడుకూడ అట్లే చేయును. కొంతదీర్ఘపరిచయానంతరము ఆంగ్లేయుడును అట్లొనర్చును. కాని ఫ్రెంచివారట్లుచేయనేచేయరు. ఫ్రెంచివాడు ఎవ్వరినిగాని — అతడు తనకు ఆప్తస్నేహితుడైనతప్ప — తన కుటుంబముతో కలసి నివసింపుమని ఆహ్వానింపడు. కాని విదేశీయునికి అట్టి యవకాశము లభించి, కుటుంబమును చక్కగా చూచి, గ్రహింపననువగుతరుణమును, కాలమును, దొరకినయెడల, వారినిగూర్చి సామాన్యముగా విను అభిప్రాయమునకు కేవల భిన్నమగు అభిప్రాయము అతనికికలుగును. కలకత్తాలో నిమ్న శ్రేణు లుండు ప్రాంతమునుమాత్రము చూచి, మన జాతీయ శీలమునుగూర్చి అభిప్రాయము నేర్పఱచుకొని ప్రకటించుటలో విదేశీయులు చూపు అవివేకము ఇట్టిదేకదా! 'పఽరీ' నగరవిషయముకూడ ఇట్టిదే. మనదేశములో అవివాహిత స్త్రీలు ఎంతజాగ్రత్తగా చూడబడుదురో, అంతజాగ్రత్తగా

ఫ్రాన్సులోని అవివాహితస్త్రీలుకూడ చూడబడుదురు; వారు ధారాళముగా సంఘములో కలసిమెలసిమెలగనుకూడ అను మతింపబడరు; వివాహానంతరముననే — భర్తలతోకూడి — వా రట్లు చేయవచ్చును. మనలోవలెనే వారిలోను వైవాహిక ప్రసంగములు తలితండ్రులే నడపుదురు. పెండ్లిండ్ల సందర్భ ములందును, పూజాసందర్భములందును మన మెట్లు నటీజన ప్రదర్శనము లేర్పాటుచేయుదుమో అట్లే, ఉల్లాసవంతులు గనుక, వారును, తమగొప్పసాంఘికకార్యము లేవియు ఆట వెలదుల నాట్యప్రదర్శనము లేనిది పరిపూర్ణతనొందినట్లు ఎంచరు. పొగమంచుక్రమ్మికొని మసకగానుండు దేశమున నివసించువా రగుటచే ఆంగ్లేయులు వ్యాకులస్వభావము గలవారు. అందుచే వారు ముఖముమాడ్చుకొని, ఇండ్లయొద్ద అట్టినాట్యములు మిక్కిలి అనుచితము లని చెప్పుదురు; కాని నాటకశాలలలో వాని నాక్షేపింపరు. వారినాట్యములు మన దృష్టికి అనుచితములుగా నుండవచ్చును గాని, వానికివాడుక పడియుండుటచే వారికి అవి అనుచితములుగా నుండవని మన మిచట జ్ఞప్తిపెట్టుకొనవలెను. నాట్యకాలమున నర్తకి కంఠము, భుజములు బహిరంగముగాకనిపించు దుస్తు ధరించి యుండవచ్చును. అది అనుచితముగా ఎంచబడదు. ఆంగ్లేయు లును, అమెరికనులును, ఆ నాట్యములకు నిరాక్షేపముగా పోయి వానిని దర్శింతురు; కాని ఇండ్లకుపోయినపిమ్మట ఫ్రెంచిఆచారములను ఖండించుటను మానుకొనకపోవచ్చును!

మఱియు స్త్రీల సౌశీల్యమునుగూర్చిన భావము అన్ని చోట్లను ఒకటే — వారు దానినుండితొలగుట అపాయ కరము. కాని పురుషులవిషయమున అది అంత ముఖ్యము

కాదు. ఈ విషయమున ఫ్రెంచిపురుషుడు అంత గట్టిపట్టు పట్టడు. విదేశీయధనికులవలెనే అతడును ఇతరులపరామర్శ లను లక్షింపడు. మొత్తముమీద యూరపుపురుషులలో నెక్కువభాగము కొంచెపాటి నీతిభ్రంశము నంత తప్పుగా నెంచరు. పాశ్చాత్యఖండములలో అవివాహితపురుషుల విషయముకూడ ఇంతే. తరుణవయస్కు లగు విద్యార్థుల తలిదండ్రులు ఆ బాలురు స్త్రీలతో మెలగుటకు సిగ్గుపడు చుండుటను కొంతలోపముగనే గణింతురు. అందువలన వారికి ఆడంగితనము పట్టువడునని వారి భీతి. పాశ్చాత్య దేశములలో మనుష్యులకు ముఖ్యముగా నుండవలసినసుగుణ ములలో శ్రేష్ఠతమమైనది — ధైర్యము. వారి Virtue (వర్ట్యూ=సుశీలత) అనుమాటయు మన "వీరత్వము" అను మాటయు ఒక్కటే (అభిన్నములు). "వర్ట్యూ" శబ్దపు వ్యుత్పత్త్యర్థమును చూచి, వారు మానవునిలో దేనిని యోగ్యగుణముగా నెంతురో చూడుము. వారు స్త్రీలకు సౌశీల్యమే (పాతివ్రత్యమే - Chastity) ముఖ్యతమధర్మముగా భావింతు రనుటకు సంశయములేదు. ఒక పురుషుడు అనేక భార్యలను వివాహమాడుట, ఒక స్త్రీ ఏకకాలమున అనేక భర్తలను కలిగియుండుటంత సాంఘికహానికరము కాదు — ఈ రెండవదానివలన జాతి క్రమముగా క్షీణించును. కావున స్త్రీలసౌశీల్యమునకు హానిరాకుండునట్లు సర్వదేశ ములందు మిక్కిలి జాగ్రత్తపడుచుందురు. స్త్రీలసౌశీల్య సంరక్షణవిషయమున ప్రతిసంఘము చేయు ప్రయత్నములకు మూలమై ప్రకృతియొక్క సంకల్పము కానిపించుచున్నది. జనసంఖ్యను అభివృద్ధిపఱచుట ప్రకృతికి నైజము. ఆ నైజము

నకు స్త్రీజనసౌశీల్యము సాహాయ్యకారి. కావున పురుషుల శీలనైర్మల్యవిషయమునందుకన్న స్త్రీల శీలనైర్మల్యవిషయమునందు ఎక్కువఆతురముచూపుటలో ప్రతిసంఘము ప్రకృతి సంకల్పమునే నెఱవేర్చుచున్నది.

ప్రతిజాతియొక్క జీవితమున కొక ప్రత్యేకనైతికలక్ష్యము కలదనియు, ఆ జాతియొక్క ఆచారములు, ప్రవర్తనములు, ఆ లక్ష్యమునుబట్టియే విచారించి వాని మంచిచెడ్డలు నిర్ణయింపవలసియుండుననియు, మీ మనస్సులకెక్కించుటకొఱకే ఈ విషయములనుగూర్చి ప్రసంగించితిని. పాశ్చాత్యులను మనము వారికన్నులతోనే చూడవలెను; వారిని మనకన్నులతో చూచుటయు, మనలను వారు తమకన్నులతో చూచుటయు — రెండును తప్పే. వారి జీవితలక్ష్యము, మన జీవితలక్ష్యము ప్రత్యక్షవిరుద్ధములు. సంస్కృతములో విద్యార్థిపేరగు "బ్రహ్మచారి" శబ్దము "కామజిత్" * అను సంస్కృతశబ్దమునకు పర్యాయపదము. మన జీవితపరమార్థము మోక్షము; అది బ్రహ్మచర్యము (లేక, పరిపూర్ణకామనిగ్రహము) లేనిది ఎట్లు సాధింపనగును? కావున అది విద్యార్థిదశయందుండు మన బాలురకును, యువకులకును, అవశ్యానుసరణీయముగా విధింపబడినది. పాశ్చాత్యజీవితలక్ష్యము భోగము, సుఖానుభూతి; కావున మనకువలె వారికి నిష్ఠురబ్రహ్మచర్యము పాటించుట అంత ముఖ్యము కాదు.

ఇప్పుడు మరల 'ప-రీ' విషయమునకు వత్తము

---

* పూర్ణమగు ఇంద్రియనిగ్రహము కలవాడు.

ఆధునిక 'ప-రీ' నగరమునకు సాటివచ్చునగర మేదియు ప్రపంచములో లేదు. పూర్వము అది యున్నస్థితికిని దాని యిప్పటిస్థితికిని సంబంధమే లేదు. అప్పుడు అది కాశిలో వంగదేశీయు లుండు ప్రాంతమువలె — వంకటింకరలగు సందుగొందులు, వీథులు; అక్కడక్కడ సందుమీదుగా నిలిపిన కమానుల చేనొకటిగాచేర్పబడిన గృహములు; గోడలప్రక్కన బావులు — ఇట్టిస్థితియం దుండినది. చివరి ప్రదర్శనములో ప్రాచీన 'ప-రీ' నగరప్రతిరూప మొకటి చూపబడినది. కాని ఆ 'ప-రీ' ఇప్పుడు — క్రమపరిణామములవలన — పూర్తిగా అదృశ్యమైనది; ఇందు సంభవించిన యుద్ధములు, విప్లవములు ప్రతితడవ నగరములో నేదో యొకభాగమును ధ్వంసమొనర్చి, అచట సర్వమును నేలచదరముచేసినవి. మరల నిప్పుడు వానిస్థానమున ఆధునిక 'ప-రీ' నగరము — ఎక్కువనిర్మలమై, ఎక్కువవిస్తృతమై — ఉద్భవించినది.

ఆధునిక 'ప-రీ' నగరము, చాలవఱకు, III వ నెపోలియన్ యొక్క సృష్టి. పురాతనప్రభుత్వపతనకాలమున ప్రారంభమైన నగరపరిణామము నతడు పూర్తిచేసెను. ఫ్రెంచివిప్లవమునకుపూర్వ ముండిన నిరంకుశప్రభువులచే ఫ్రెంచిప్రజ లెట్లు హింసింపబడుచుండినది ఫ్రాన్సుదేశ చరిత్రము నెఱిగిన విద్యార్థికి జ్ఞప్తిచేయవలసిన అవసరము ఉండదు. III వ నెపోలియన్ కేవలము ఆయుధబలము చేతనే, రక్తములోనడచి, చక్రవర్తిగా ప్రకటించుకొనెను. ప్రథమఫ్రెంచివిప్లవకాలమునుండి ఫ్రెంచివారు ఎప్పుడును చపలచిత్తులై సామ్రాజ్యమునకు భయకారణులై యుండిరి.

అందుచే చక్రవర్తి — ప్రాచీన 'ప-రీ' లోని జ్ఞాపకచిహ్నముల (Monuments) నశ్లేయుంచి —, ప్రజలు తృప్తచిత్తులై యుండుటకొఱకును, సర్వదా అస్థిరబుద్ధులైయుండు 'ప-రీ' జనులను కార్యమగ్నులనొనర్చి ఆనందింపజేయుటకొఱకును, అద్భుతములగు రాచబాటలను, అడ్డకట్టలను, సింహద్వారములను, నాటకశాలలను, ఇంక అనేకములగు శిల్పనిర్మాణములను నూత్నముగా కట్టించుచుండెను. ఒకదిశనుండి మఱియొకదిశకుపోవు తిన్నని, విశాలములగు రాచబాటలు నగరమునిండ నిర్మించెను; దివ్యములగు ప్రాచీనభవనములను చక్కపఱచెను; క్రొత్తవి కట్టించెను; ఇవన్నియుకాక, దుర్గప్రాకారపంక్తియొకటికట్టించి, నగరవైశాల్యము రెండింతలు చేసెను. వృక్షపంక్తిశోభితములగు విశాలవీథులకును, డాన్టాన్గ్ (d'Antin) మున్నగు ప్రాంతములలోని చక్కని గృహములకును ఇదియే మూలము. లోకమునందు అద్వితీయమైన షామ్స్ ఎలిజె (Champs Elysees) అను శృంగారవనమందలి వృక్షపంక్తికి మధ్యనుండు విహారవీథికూడ అప్పుడే పునర్నిర్మాణముచేయబడెను. ఈ విహారవీథి అత్యంత విశాలము; దానినడిమిప్రదేశపు పొడుగునను, ఇరుప్రక్కలను, తోటలు వేయబడియున్నవి. ఒకప్రదేశమున అది వర్తులాకృతిదాల్చి నగరముఖమై, ప్లాస్ డెలకాన్కాడ్ (Place de la Concorde) అనుపేరుగలిగి నగరపశ్చిమభాగమున నున్నది. ఈ ప్లాస్ డెలకాన్కాడ్ చుట్టును ఫ్రాన్సులోని ఎనిమిదిముఖ్యపట్టణముల ప్రత్యామ్నాయములగు ఎనిమిది స్త్రీరూపవిగ్రహములు కలవు. ఈ విగ్రహములలో నొకటి స్ట్రాస్బర్గ్ (Strasburg) జిల్లాను సూచించునది. ఈ జిల్లాను

1872-వ సంవత్సరపు యుద్ధానంతరము జర్మనులు ఫ్రెంచివారి యొద్దనుండి లాగుకొనిరి. ఈనష్టమువలనిబాధను ఫ్రెంచివారు మఱవజాలక, ఆ మృతాత్మయొక్క స్మృతిచిహ్నముగానో (అనునట్లు) ఆ విగ్రహము నిప్పటికిని పుష్పములతో, పుష్ప మాలలతో కప్పియుంతురు*. మానవులు తమ మృతబాంధ వులసమాధులపై పూమాల లుంచువిధమున, వారు ఆ విగ్రహముపై ఎప్పుడో ఒకప్పుడు పూమాల లుంతురు.

ఢిల్లీలోని "చాంద్నీచౌకు" పూర్వ మొకప్పుడు ఈ ప్లాస్ డెలకాన్ కాడ్‌ను పోలియుండవచ్చునని నాకు తోచు చున్నది. విజయస్తంభములు (Columns of Victory), జయసూచకధనురాకృతులు (Triumphal arches), శిల్ప విద్యా ప్రదర్శకము లగు బ్రహ్మాండమైన స్త్రీ పురుష విగ్ర హములు, సింహాదిరూపములు ఆ ప్లాస్ డెలకాన్ కాడ్‌కు అచ్చటచ్చట అలంకారములై శోభిల్లుచున్నవి.

ట్రేజన్స్ కాలమ్ (Trajan's Column) వలెనుండు నొక మిక్కిలి పెద్ద విజయస్తంభము—"గన్ మెటల్" (Gun metal) అనెడు మిశ్రలోహముతో (1,200 ఫిరంగీలను కరిగిం చుటచే వచ్చిన మిశ్రలోహముతో) చేయబడినది — ప్లాస్ వాన్‌డోమ్ (Place Vendome) లో వీరాగ్రేసరు డగు I-వ నెపోలియన్ స్మృతిచిహ్నముగా నిర్మింపబడియున్నది; ఆ స్తంభపు ప్రక్కలందు ఆ చక్రవర్తి పరిపాలనకాలపు విజయ ములు చెక్కియున్నవి; అగ్రభాగమున నెపోలియన్ బోన పార్టి (Napoleon Bonaparte) విగ్రహము కలదు. ప్లాస్

---

* ఇది 1914 సంవత్సరపు మహాయుద్ధమునకు ముందు వ్రాయబడినది.

ద లా బస్తీల్ (Place de la Bastille) అను-చోట—పిదప రాజకీయకారాగృహముగా ఉపయోగింపబడిన బస్తీల్ అనెడు ప్రాచీనదుర్గస్థానమున — 1830-వ సంవత్సర జూలై మాసవిప్లవస్మృతిచిహ్నమగు "జూలై స్తంభము" కలదు. ప్రభువుకోపమునకు గుఱియైనవారు ఈ చెఱసాలలో నుంప బడువారు. ఆ ప్రాచీనకాలమున విచారణాదిక మేమియు లేకయే రాజు ప్రభుముద్రాంకితమగు లెట్టర్ ద కషె (Lettre de Cachet) అనెడు నొక అధికారపత్రమును (Warrant) "జారీ" చేయును. తత్క్షణముననే, ఆ నిర్భాగ్యుడు — దేశోపకారకకార్యము లేమిచేసినది విచారింపకయే, అతడు నిజముగా అపరాధియో, కాడో, విచారింపకయే, రాజుకోపమునకు గుఱియగుట కతడు ఏమి చెసెనో అనికూడ ప్రశ్నింపకయే — బస్తీల్లోనికి త్రోయబడును. రాజులప్రియురాండ్ర కెవనిమీదనైన కోపమువచ్చెనేని, వారు రాజునడిగి యొక లెట్టర్దకషె అతనిపై సంపాదింపవచ్చును; ఆ నిర్భాగ్యుడు వెంటనే బస్తీల్కు పంపబడును. అందు బంది చేయబడిననిర్భాగ్యులలో, మిక్కిలి కొలదిమందియే ఎన్నడేని వెలికివచ్చిరి. పిమ్మట, ఇట్టి హింసాచరణమును, క్రౌర్యమును, సైపక దేశ మంతయు ఒకటై తిరుగుబాటు చేసి "ప్రతిమానవునికి స్వాతంత్ర్యము, అందఱును సమానులు, ఎవ్వరును అధికులుకారు, అధములును కారు", అని యఱచుచు, 'ప-రీ' ప్రజలు ఉద్రేకోన్మత్తులై రాజును, రాణిని పట్టుకొని వారి పైబడిరి. ఆ మూక చేసిన ప్రథమ కార్యము: మనుష్యుడు తోడిమనుష్యునిపై చూపగల క్రౌర్యాధిక్యచిహ్న మగు బస్తీల్ను పెఱికివైచి, ఆ ప్రదేశమున

నాట్యముచేయుచు, పాటలుపాడుచు, విందులారగించుచు, ఆ రాత్రి నంతయు గడపిరి. రాజు తప్పించుకొనిపోవ యత్నించెను, కాని ప్రజ లతనిని పట్టుకొనగలిగిరి. మఱియు ఆస్ట్రియాచక్రవర్తి యగు అతని మామ, అతనికి సాహాయ్యముచేయుటకై సైనికుల నంపుచున్నాడని విని, కోపోద్దీపితులై, రాజురాణులను చంపివైచిరి. ఫ్రెంచిజాతియెల్ల స్వాతంత్ర్యనామమునను, సర్వసమత్వనామమునను, ఉన్మత్తమయ్యెను — ఫ్రాన్సులో ప్రజాప్రభుత్వ (Republic) మేర్పడెను. ఉన్నతులుగా పరిగణింపబడుచున్నవారిలో దొరకినవారి నెల్ల వారు చంపివైచిరి; ఆ "ఉన్నతుల"లో అనేకులు తమ బిరుదములను, పదవిని, విసర్జించి ప్రజాసామాన్యమువైపు చేరిరి. ఇంతేకాక ఫ్రెంచిప్రజలు ప్రపంచమున గల సర్వజాతులకును "నిదురమేలుకొండు, రాజు లెల్లరు ప్రజాకంటకులు, వారి నందఱను పరిమార్పుడు, ప్రతివారికిని స్వాతంత్ర్యము, సమానాధికారములు, కలుగుగాక!" అని ప్రబోధించిరి. అంతట యూరపులోని రాజు లెల్లరును ఈ అగ్ని తమదేశములలోనికి వ్యాపించి తమ సింహాసనములను దగ్ధముచేయు నని భీతితో గడగడవడకుచు, దానిని చల్లార్ప కృతనిశ్చయులై, సర్వదిశలనుండి ఫ్రాన్సుపై బడిరి. రెండవ వైపు ఫ్రెంచిప్రజాప్రభుత్వనాయకులు "లాపత్రి ఆడాంజే" (La patrie a danger) పితృదేశమునకు అపాయస్థితి కలిగినది, ప్రతివారును రండు" అని ప్రకటించిరి. ఈ ప్రకటన దావానలజ్వాలలవలె ఫ్రాన్సులో సర్వతోముఖముగా వ్యాపించెను. నిఖిలపేదలగు ఫ్రెంచిప్రజలు — పడుచువారు, వృద్ధులు; పురుషులు, స్త్రీలు; ధనికులు, పేదలు; ఉన్నతులు,

నీచులు — గుంపులుకూడి, చీలికపేలికగుడ్డలు దాల్చి, ఉత్త కాళ్లతో, అమితమగు ఆ చలిలో, సగముకడుపునకే తిని, భుజములపై తుపాకులుపెట్టుకొని—ధైర్యోత్సాహసముద్దీపకమగు ఫ్రాన్సుదేశపు జాతీయగీతమును — లా మార్సెయ్యేస్ (La Marseillaise) నామక సమరగీతమును — పాడుచు బయలువెడలి, — "పరిత్రాణాయ ....వినాశాయ చ దుష్కృతామ్" — దుర్మార్గులను నాశముచేయుటకును, తమగృహములనురక్షించుకొనుటకును—ఏకమైమోహరించిన అఖిలయూరపుదేశసైన్యమహాసందోహమును ధీరతతో ఎదుర్కొనిరి. యూరపుఖండ మంతయుచేరినను, ఫ్రెంచిసైన్యము యొక్క ధాటికి ఆగజాలకపోయెను. ఫ్రెంచిసైన్యముఖమున, అగ్రేసరుడై, యొక మహావీరుడు — తన వ్రేలు కదల్చిన మాత్రమున ప్రపంచ మంతయు వడకిపోవునంతటి మహావీరుడు—నిలిచియుండెను. అతడే నెపోలియాన్ (Napolean). ఖడ్గధారతోను, బాకుమొనతోను, అతడు "స్వాతంత్ర్యము, సమానత్వము, సౌభ్రాత్రము" అను భావమును యూరపు యొక్క అస్థిమజ్జాంతరములలోనికి ఎక్కించెను. ఇట్లు త్రివర్ణపతాక — కోకార్డ్ (Cocarde) నామకము — యొక్క విజయము సాధింపబడెను. పిదప నెపోలియాన్ ఫ్రాన్సుకు చక్రవర్తియై, ఫ్రెంచి సామ్రాజ్యమును సంఘటితము చేయగలిగెను.

తన పిదప సింహాసన మధిష్ఠింపగల "వారసుదారుడు" ఆమెకు జన్మింపమిచేత, అతడు జోసఫీన్ చక్రవర్తినిని (Empress Josephine) — కష్టసుఖములందు తనకు సమభాగినియై, తనభాగ్యదేవతగానుండిన — తన్ను అదృష్ట

మార్గమున నడపిన — భార్యను విడనాడి, ఆస్ట్రియాచక్రవర్తి పుత్త్రికను వివాహమాడెను. కాని జోసఫీన్‌ను విడనాడుట తోడనే అతని యదృష్టచక్రము ప్రతికూలముగా తిరిగి, అతని సైన్యము రష్యనుదండయాత్రలో మంచునందును, మంచు గడ్డలందును, చిక్కి నశించెను. యూరపువారు ఈ యవకాశ మును గైకొని, అతనిని బలాత్కరించి సింహాసనవిసర్జనమున కంగీకరించునట్లును, దేశభ్రష్టుడై యొకద్వీపమున నివసించు నట్లును చేసి, పూర్వపు రాజవంశమువాని నొకనిని సింహాసన ముపైనుంచిరి. కాని ఆ వ్యథిత(గాయపడిన)సింహము అచటి నుండి తప్పించుకొని ఫ్రాన్సుకు మరలివచ్చెను. ఫ్రాన్సుదేశ మంతయు అతనికి స్వాగతముచెప్పి, అతనిపతాకక్రిందికి చేర బాఱెను. దేశపరిపాలనచేయుచుండినరాజు పాఱిపోయెను. కాని నెపోలియాన్‌ను విడనాడిన అదృష్టదేవత సుస్థిర బుద్ధియై మరల అతనిని వరింపలేదు. యూరపుఖండ మెల్ల మరల నొకటిగాచేరి అతనిని వాటర్లూ (Waterloo) యొద్ద నోడించెను. నెపోలియాన్ ఒక ఆంగ్లేయయుద్ధనౌక నెక్కి వారికి వశుడయ్యెను; ఆంగ్లేయు లతనిని దేశభ్రష్టు నొనరించి, సెయింట్ హెలీనా అను దూరద్వీపమున యావజ్జీవ కారాగుప్తుడు(ఖైదీ)గా నుంచిరి. పూర్వపు రాజవంశము లోనివా డొకడు మరల సింహాసనముపై నుంపబడెను. కాని అనంతరకాలమున ఫ్రెంచివారు ఆ పూర్వరాజ్యవిధానమునెడ అసంతృప్తివహించి, తిరుగుబాటుచేసి, రాజును రాజకుటుంబ మును తఱుమగొట్టి, ప్రజాప్రభుత్వమును మరల సంస్థాపించిరి. మహనీయుడగు నెపోలియాన్ యొక్క సమీపబాంధవుడొకడు కాలక్రమమున ప్రజాప్రియుడై, కుట్రచేసి తన్ను చక్రవర్తిగా

చాటించుకొనెను. అతడే III వ నెపోలియాన్. కొంత కాలముపాటు అతనిపరిపాలన మిక్కిలి శక్తిమంతమైయుండెను; కాని జర్మనులతోడిపోరాటమున నోడిపోయి అతడు రాజ్య భ్రష్టుడైనందున ఫ్రాన్సు మరల ప్రజాపరిపాలితదేశ మయ్యెను. నేటివఱకది ప్రజాపరిపాలనక్రిందనే నిలిచియున్నది.

హిందూదేశవివిధదర్శనములకు మూలమగు పరిణామ సిద్ధాంత మిప్పుడు యూరపుదేశ భౌతికశాస్త్రములోనికి ఎక్కినది. హిందూదేశముతప్ప తక్కిన సర్వదేశమతము లును ఈ జగత్సమష్టి పరస్పరసంబంధములేని ప్రత్యేక భాగములకూడిక యని సిద్ధాంతీకరించినవి: 'దేవుడు, ప్రకృతి, మానవుడు — ఈ మూడును తమంతటతామే — ఒకదానితో మఱొకదానికి కూడిక లేక — వేర్వేఱుగా నిలిచియున్నవి. అట్లే మృగములు, పక్షులు, కీటకములు, వృక్షములు, భూమి, రాళ్లు, లోహములు మొదలగున వన్నియును పరస్పర భిన్నములు. దేవుడు మొదటినుండియు వానిని వేఱుగనే సృజించెను'.

నానాత్వములో ఏకత్వము కనుగొనుటే — పరస్పర భిన్నములుగా మనకు కనిపించు వస్తువులు నిజమునకు ఒకటియే అని కనుగొనుటే — "జ్ఞానము"యొక్క కార్యము. మానవుడు ఈ యైక్యమునుకనుగొనుసంబంధవిశేషమును "నియమము"(Law)అందురు. ఇదియే "ప్రకృతినియమము" (Natural Law).

మన చదువు, బుద్ధి, ఆలోచన: ఇవన్నియు పార మార్థికములనియు, ఇవి యెల్ల ఆస్తికధర్మమున (Religion)

రూపొంది కానిపించుననియు ఇప్పటికే చెప్పియుంటిని. పాశ్చాత్యదేశములందు అవి బాహ్యావస్తువులందు అనగా భౌతిక, సాంఘిక క్షేత్రములందు — కానిపించును. ప్రాచీన భారతతత్త్వవిచారపరులు ఆ భిన్నతాభావము ప్రమాదజనిత మనియు, వృక్షములకు, పొదలకు, జంతువులకు, మానవులకు, దేవతలకు, ఈశ్వరునకుసైతము— ఈప్రత్యేకవస్తువులన్నిటికి— పరస్పరసంబంధముకలదనియు, ఆసంబంధము అఖిలప్రపంచము నావరించియుండు ఐక్య మనియు — క్రమక్రమముగా కను గొనిరి; అద్వైతి ఈ విచారమున పరమావధిచేరి, ఈ యఖిలము ఆ "ఒకని"యొక్క అభివ్యక్తరూపములే యని ప్రకటించెను. యథార్థదృష్టికి భౌతికప్రపంచము, ఆధ్యాత్మిక ప్రపంచము ఒక్కటే. ఆ "ఒక్కని" పేరు బ్రహ్మము. భిన్నత్వము కానిపించుట భ్రమ — దానిని మాయ, అవిద్య, అజ్ఞానము అందురు. ఇదియే జ్ఞానమునకు పరమావధి.

ఈ విషయము నేడు హిందూదేశమునకు వెలుపల ఎవ్వనిచేతను గ్రహింపబడనియెడల — హిందూదేశమును మన మిప్పుడు విచారణలోనికి కైకొనుటలేదు — అతనిని వ్యుత్పన్ను డని ఎట్లు గణింపగలము? పాశ్చాత్యదేశముల లోని వ్యుత్పన్ను లనేకులు తమ మార్గముననే — భౌతిక శాస్త్రముద్వారానే — ఈ సత్యమును ఇప్పుడు కనుగొను చున్నారు. కాని ఆ 'ఏక'వస్తువు అనేకముగా ఎట్లయ్యెనో,— మనకు తెలియదు; వారికిని తెలియదు. మనముకూడ ఈ సమస్యకు — మన గ్రహణశక్తి పరిమితముగనుక అది మనము కనుగొనజాలము అని — సమాధానము చెప్పితిమి. వారును ఈ సమాధానముమనే చెప్పిరి. కాని ఆ ఏకైకవస్తువు చెందిన

మార్పులును, అది ధరించుచుండుజాతిభేదములును, వ్యక్తిత్వములును — మనము గ్రహింపగలము. ఈ విచారమునే విజ్ఞానశాస్త్రవిచార (Science) మందురు.

ఇట్లు పాశ్చాత్యదేశములందు ప్రాయికముగా అందఱును పరిణామవాదులైనారు. చిన్న జంతువులు క్రమపరిణామమొంది అంతకన్న పెద్దవగునట్లే, పెద్దజంతువులు ఒకొ్కకసారి హీనగుణములై, చిన్నవిగను, బలహీనములుగను, అయి కాలక్రమమున నాశిల్లునట్లే, మానవుడుకూడ ఉన్నట్టుండి నాగరికుడై జన్మింపడు; ఈ కాలమున ఇందుకు విరుద్ధమగువాదమును పాశ్చాత్యదేశతత్త్వవిచారపరులెవ్వరును విశ్వసింపరు. తమపూర్వులు ఇటీవలనే — కొలది శతాబ్దములక్రిందటనే — మృగప్రాయులైయుండి, ఈ కొలది కాలముననే ఇంత అధికతరపరిణామ మొందిరనుటకు గల నిదర్శనములే ఇందుకు ముఖ్యకారణము. కావున మానవులెల్లరును అనాగరికస్థితినుండి క్రమపరిణామ మొందియుండవలెననియు, ఇప్పటికిని పరిణామ మొందుచున్నారనియు వారు చెప్పుదురు.

ఆదిమదశయందు మానవులు కొయ్యపనిముట్లతోను, రాతిపనిముట్లతోను, తమ పనిని జరుపుకొనుచు వచ్చిరి; వారుచర్మములు, ఆకులుధరించువారు; కొండగుహలలోను, పక్షిగూళ్లవలెనిర్మింపబడిన పర్ణకుటీరములలోను నివసించువారు. ఇట్లు వారు ఎట్లో కాలముగడపుచుండిరి. భూమిని త్రవ్వుటచేత ఎల్లదేశములందు ఇందుకు నిదర్శనములు లభించుచున్నవి; కొలదిచోట్ల ఆదిమదశయందలిమానవు

లిప్పటికిని కలరు. కాలక్రమమున మనుష్యులు సత్తు, రాగి మొదలగు మెత్తని లోహముల నుపయోగించుటను, వానిని కరగించి మిశ్రపఱచి, పరికరములు, ఆయుధములు, చేసికొనుటను, నేర్చుకొనిరి. ప్రాచీనగ్రీసుదేశస్థులు, బాబిలోనియా దేశస్థులు, ఇజిప్టుదేశస్థులు, — చాలవఱకు నాగరికులై, పుస్తకములువ్రాసి, వెండిబంగారుల నుపయోగింపసాగిన పిమ్మటకూడ చాలకాలముదనుక, ఇనుము నుపయోగింప నెఱుగకుండిరి. ఆ కాలమున మెక్సికోదేశస్థులు, పెరూ దేశస్థులు, అమెరికాఖండములోని మాయాలు మున్నగు ఆదిమవాసజాతులు, కొంతవఱకు నాగరికతనంది, పెద్ద దేవాలయములు నిర్మించుకొనువారు; వారిలో వెండిబంగారముల వాడుక సర్వసాధారణముగా నుండెడిది; (వారి వెండి బంగారులనాశించి స్పెయిన్ దేశస్థులు వారిని పరిమార్చిరి గదా). కాని వారు ఈ వస్తువుల నన్నిటిని ఎంతో కష్టించి చెకుముకిరాతిపనిముట్ల నుపయోగించి చేయుచువచ్చిరి, — వారికి ఇనుము అనెడు పేరుకూడ తెలియదు.

ఆదిమదశయందు మానవుడు ధనుర్బాణప్రయోగము వలననో, వలలుపన్నియో, మృగములను చేపలను చంపి వానిని తిని జీవించువాడు. కాలక్రమమున నతడు భూమి దున్నుటను, పశువులుకాచుటను నేర్చెను. అడవిమృగములను మచ్చికచేసికొని పెంచి వానిచేతపనిచేయించుకొనును; లేక వానినిపెంచి, అవసరమైనప్పుడు తినును; ఆవు, గుఱ్ఱము, పంది, ఏనుగు, ఒంటె, గొఱ్ఱె, కోళ్లు, పక్షులు, ఇతరజంతువులు మచ్చికచేసికొనబడెను. వీనిలో కుక్క మనుష్యునికి ప్రథమమిత్రము.

ఇట్లు కాలక్రమమున భూమిదున్నుట ప్రారంభమయ్యెను. ఫలములు, మూలములు, మొక్కలు, కూరగాయలు, మనుష్యు డిప్పుడు తిను ధాన్యజాతులు: ఇవి తమంతట తామే పుట్టిపెరుగుచుండిన కాలమున ఉండినస్థితి కిప్పుడు కేవలభిన్నములుగా నున్నవి. మనుష్యపరిశ్రమువలనను, వ్యవసాయమువలనను, సహజస్థితినాటిఫలములు పెద్దవియై రుచికరములయ్యెను. అడవిగడ్డి క్రమముగు బియ్యమయ్యెను. ప్రకృతియొక్క సహజగతిచేతనే ఎన్నోమార్పులు కలుగుచున్నవనుట నిస్సంశయము. కాలములోను, పరిసరములలోను కలుగుమార్పులవలనను, ఇతరకారణములవలనను, ప్రకృతిలో క్రొత్తజాతిచెట్లు, మొక్కలు, పశువులు, మృగములు ఎల్లప్పుడును సృజింపబడుచుండును. ఇట్లు మనుష్యజాతి సృజింపబడుటకుపూర్వము చెట్లను, మొక్కలను, ఇతరజంతువులను కొంచెముకొంచెముగా, నెమ్మదినెమ్మదిగా, ప్రకృతి మార్చుచుండెను; కాని మనుష్యుడు లోకములో ప్రవేశించినపిదప, అతడు మార్పులను అతిత్వరితముగా చేయసాగెను — ఒకదేశపు జంతుజాతులను, ఉద్భిజ్జజాతులను మఱొకదేశమున ప్రవేశపెట్టి, దాటింపులవలనను, అంట్లు త్రొక్కుటవలనను, అనేకవిధములగు క్రొత్తజాతి మొక్కలయొక్కయు, జంతువులయొక్కయు ఉత్పత్తికి అతడు కారణభూతుడయ్యెను.

ఆదిమదశయందు పెండ్లిండ్లు లేవు. కాని కాలక్రమమున వైవాహికసంబంధములు బయలుదేఱెను. ప్రథమమున సర్వజాతులందును, వివాహసంబంధము తల్లిపై ఆధారపడియుండెను. తండ్రివిషయమున అంత సుస్థిరత ఉండెడిదికాదు.

బిడ్డలపేర్లు తల్లినిబట్టియే పెట్టుచుండిరి. బిడ్డలను పెంచవలసిన వారు స్త్రీలు గనుక ద్రవ్యమంతయు వారిచేతులలోనే ఉండెడిది. కాలక్రమమున ద్రవ్యము—స్త్రీజనసమేతముగా—పురుషులవశ మయ్యెను. పురుషు డిట్లు పలుకువాడు: "ఈ ద్రవ్య మంతయు, ఈ ధాన్యమంతయు నాది. నేను వీనిని పొలములలో పండించియో, దోచియో, ఇతరవిధములనో, సంపాదించితిని; ఇతరు డెవ్వరైన నా హక్కును ఒప్పుకొనక వివాదమాడి, అందొకభాగము కోరినచో, వానితో యుద్ధము చేసెదను". అత డిట్లుకూడ పలుకువాడు: "ఈ స్త్రీ లెల్లరును నాకే చెందినవారు; వారియందు నాకు గల హక్కునెవడైన నిరాకరించెనేని, వానితో యుద్ధముచేసెదను". ఆధునిక వివాహాచారమున కిదియే మూలము. పురుషునికి అతని బానిసలు, గృహోపకరణములు, ఎట్లు సొంతమగు ఆస్తిగా నుండెనో స్త్రీలుకూడ అట్లే ఆస్తిగా ఏర్పడిరి. ఒక తెగకు చెందిన పురుషులు మఱొక తెగస్త్రీలను పెండ్లాడుట ప్రాచీనాచారము; అదికూడ స్త్రీలను బలాత్కారముగా లాగుకొనిపోయియే. కాలక్రమమున పెండ్లికొమార్తను బలాత్కారముగాలాగుకొనిపోవు అభ్యాసము నిలిచిపోయి, ఇరు పక్షములవారిసమ్మతితో వివాహములుజరుగుట ప్రారంభమయ్యెను. కాని మాఱిపోయినఆచారము లన్నిటికిని కొద్ది పాటిజాడలు నిలిచియుండును: ఇప్పటికిని ప్రతి దేశమందును, అట్టితరుణములందు పెండ్లికొడుకుపై దౌర్జన్యముగాపడినట్లు అభినయించుట వాడుకలోనున్నది; వంగదేశమందును, యూరపులోను, పెండ్లికొడుకుపై పిడికిళ్లతో బియ్యమును విసరి చల్లుదురు; ఉత్తరహిందూస్థానమున పెండ్లికొమార్త

పక్షమువారు పెండ్లికొడుకుపక్షమువారిని దూషణవాక్యముల తోను, ఇతరవిధములుగాను, నిందింతురు.

సంఘము రూపుదాల్ప నారంభమయ్యెను. ఒక్కొక్క దేశమునందు అది యొక్కొక్కవిధముగా నేర్పడెను. సముద్రతీరవాసులు చాలవఱకు సముద్రమున చేపలుపట్టియు, సమతలనివాసులు వ్యవసాయముచేసియు, పర్వతప్రాంత వాసులు పెద్దగొఱ్ఱెమందలు కాచియు, ఎడారులలోనివసించు వారు మేకలను, ఒంటెలను కాచియు జీవించుచుండిరి. ఇతరులు అరణ్యములలో నివసించి వేటాడి జీవించుచుండిరి. సమతలనివాసులు వ్యవసాయము నేర్చుకొనిరి; వారి జీవనసమరము (Struggle for Existence) కొంత తేలికయయ్యెను; ఆలోచించుటకును, సంస్కృతినొందుటకును, వారికి తీఱికదొరకెను. అందుచే వారినాగరికత క్రమాభివృద్ధినొందెను; కాని నాగరికత వృద్ధియగుకొలది వారి దేహములు దుర్బలతనొందసాగెను. కాలమునెల్ల బయళ్లలోనే గడపుచు, మాంసమే ముఖ్యాహారముగా గలవారికిని, ఇండ్లలో నివసించుచు, ధాన్యములు, శాకములు, ముఖ్యాహారముగా గలవారికిని శరీరపాటవభేదము క్రమక్రమముగా అధికమయ్యెను. వేటకాండ్రు, గొఱ్ఱెలకాపరులు, చేపలు పట్టువారు, ఆహారము బాగుగా దొరకనికాలములలో బంటికాండ్రుగాను, ఓడదొంగలుగాను అయి, సమతలవాసులను కొల్లగొట్ట నారంభించిరి. సమతలవాసులును ఆత్మసంరక్షణకై బహుసంఖ్యాకములౌకూటములుగా కలయిక నొందసాగిరి; ఇట్లు చిన్నచిన్నరాజ్యము లేర్పడుట ఆరంభమయ్యెను.

దేవతలు* ధాన్యములను, శాకములను ఆహారించి జీవించువారు; నాగరికులు; పల్లెటూళ్లు, పట్టణములు, వారి నివాసస్థానములు; నేతవస్త్రములు ధరించువారు. అసురులు* కొండలలోను, గుట్టలలోను, ఎడారులలోను, సముద్రతీర ప్రాంతములలోను, నివసించువారు; అడవిమృగములను, అడవులలోని ఫలమూలములను, తమ ఆవులకు, గొఱ్ఱెలకు బదులుగా దేవత లిచ్చు ధాన్యములను ఆహారించువారు; ఆటవికమృగచర్మములు ధరించువారు. దేవతలు దుర్బల దేహములుకలిగి ప్రయాసము లోర్వజాలక యుండిరి; అసురు లట్లుగాక, మాటిమాటికి ఉపవసించుటవలన శరీరపాటవము కలిగి, సర్వవిధప్రయాసము లోర్చుశక్తి పూర్ణముగా కలిగి యుండిరి.

ఆహారము తక్కువగుకాలములందు అసురులు తాము నివసించు కొండలనుండియు, సముద్రతీరములనుండియు బయలువెడలి పట్టణములను, పల్లెలను కొల్లగొట్టువారు. ఒక్కొక్కసారి వారు ద్రవ్యముకొఱకును, ధాన్యముల కొఱకును, దేవతలపైబడి ద్రోహ్మి చేయువారు. అట్టితరుణము లందు దేవతలు బహుసంఖ్యాకులుగా కలయికనొందనిచో, అసురులచేత నిహతులగుట సిద్ధము. కాని దేవతలు బుద్ధి బలమునందు అధికులుగనుక, యుద్ధయంత్రము లనేకవిధము లైనవి నూత్నముగా కల్పింప నారంభించిరి. బ్రహ్మాస్త్రము,

* 'దేవతలు', 'అసురులు' అను శబ్దములు ఇచట ఎల్లెడల గీతలో తెలుపబడినయర్థమున — అనగా, దైవీసంపత్ప్రాబల్యము, ఆసురీసంపత్ప్రాబల్యము గల జాతులు అనునర్థమున — ప్రయోగింపబడినవి. శ్రీమద్భగవద్గీత—16-వ అధ్యాయము చూచునది.

గరుడాస్త్రము, వైష్ణవాస్త్రము — ఈ అద్భుతశక్తిమంతము లగు అస్త్రము లన్నియు దేవతలవి. అసురులు సామాన్యాయుధములతో యుద్ధముచేసిరి, కాని వారు అత్యంతబలిష్ఠులు. వారు దేవతలను పెక్కుసారు లోడించిరి; ఐనను వారు నాగరికతనొందుటకుగాని, వ్యవసాయము నేర్చుకొనుటకు గాని, బుద్ధిబలమును పెంపొందించుకొనుటకుగాని, ప్రయత్నింప రైరి. యుద్ధమున విజయముసాధించిన అసురులు పరాజితు లగు దేవతలపై స్వర్గమునఏలుబడిచేయ బ్రయత్నించునప్పుడెల్ల దేవతలయొక్క అధికతరమగు బుద్ధిబలముచేతను యుక్తిచేతను మోసపుచ్చబడి, అచిరకాలముననే వారి బానిస లగుదురు. (అట్టిప్రయత్నముచేయని) తక్కినవేళ లందు అసురులు కొల్లగొట్టినపిదప తమస్థానమును చేరుదురు. దేవతలు, తమలోతాము ఐకమత్యముసాధించుకొనినప్పుడెల్ల, వారిని (అసురులను) బలాత్కారముగా పర్వతముల లోనికిగాని, అరణ్యములలోనికిగాని, సముద్రతీరమునకుగాని మరలిపోవునట్లు చేయుచుండిరి. కాలక్రమమున రెండు పక్షములవారిసంఖ్యయు, బలమును, అభివృద్ధిని పొందెను. దేవతలు లక్షలకొలదిగ నొకటిగ చేరిరి. అట్లే అసురులును లక్షలకొలదిగ నొకటైరి. తీవ్రసంఘర్షణములును యుద్ధము లును జరిగెను. అందుతోపాటు ఇరుబలములు నొకటితో నొకటి సమ్మేళనమొందుటయు జరిగెను. ఈ విభిన్నప్రకృతు లును జాతులును మిశ్రణమొందుటవలన, మన ఆధునిక సంఘములు, మర్యాదలు, ఆచారములు, రూపొంద నారం భించెను. క్రొత్తభావము లుత్పన్నములై క్రొత్తశాస్త్రముల అభ్యాసము ప్రారంభింపబడెను. ఒకవర్గమువారు హస్తపరిశ్రమ

ము చేతనో, బుద్ధిపరిశ్రమము చేతనో, ఉపయోగకరములును, సుఖసాధకములును, అగు వస్తువులను నిర్మింపసాగిరి. మఱొక వర్గమువారు వారిని పరుల ఉపద్రవమునుండి రక్షించుచుండు భారమును పూనిరి. ఎల్లరును వీనిని మార్చుకొన నారంభించిరి. మిక్కిలి యుక్తిమంతులగు కొందఱు గడుసరులు ఈ వస్తువుల నొకచోటినుండి మఱొక చోటికి తీసికొనిపోవు కార్యము వహించి, ఇందుకు ప్రతిఫలము అను పేర లాభములో నధిక భాగము నపహరింపసాగిరి. ఒకడు భూమిని దున్నును, రెండవవాడు 'ఫలసాయము' చోరగ్రస్తముకాకుండ కాపాడును, మూడవవాడు దానిని ఇతర ప్రదేశములకు కొనిపోవును, నాలవవాడు దానిని కొనును. వ్యవసాయముచేసి పంట పండించినవానికి ఇంచుమించుగా ఏమియు లభించునది కాదు; పంట చోరాదులపహరింపకుండ కాపాడినవాడు దానిలో సాధ్యమైనంతపాలు బలాత్కారముగా లాగుకొనును; దానిని అమ్మకమునకు తెచ్చిన వర్తకుడు అత్యధిక భాగమును కైకొనును; కొనుగోలుచేయువాడు అపరిమిత మగు ఖరీదులను భరించి, ఆ భారముచే తీవ్రక్లేశమునొందును. కాపాడువానికి రాజనామముసిద్ధించెను. వస్తువులను స్థలాంతరములకు కొనిపోవువానికి వర్తకుడనుపేరు వచ్చెను. ఈ యిరువురును పండించినవారే కారు — కాని ఆ వస్తువులలో నధికభాగము లాగుకొని, కృషీవలుని పరిశ్రమఫలమును చాలవఱకు అపహరించి, ధనికులైరి. వీని నన్నిటిని పండించిన నిర్భాగ్యుడు పెక్కుతడవలు పస్తులుపడి, సహాయముకొఱకై భగవంతుని ప్రార్థింపవలసినవాడగును.

కాలము జరుగుకొలది, ఈ విషయము లన్నియు

మఱిమఱి చిక్కువడి, ముళ్లమీాదముళ్లు ఏర్పడెను. ఈ అభేద్యజాలా(వల)కృతినుండి మన ఆధునిక మిశ్రితసంఘము రూపొందెను. కాని గతకాలవిశేషచిహ్నములు పూర్ణముగా అంతమొందక ఏకొంచెముగానో నిలిచియుండును. పూర్వ జన్మములందు గొఱ్ఱెలుకాచియో, చేపలుపట్టియో, ఇట్టి ఇతరవృత్తు లవలంబించియో, జీవించినవారు తమ నాగరిక జన్మమునకూడ ఓడదొంగలను, బందిపోటులను, ఇట్టి యితరవృత్తులను అవలంబించిరి. వేటాడ నరణ్యములులేక; గొఱ్ఱెమందలనుమేప గుట్టలుగాని, పర్వతములుగాని, సమీాప మున లేక; నాగరికసంఘమునజన్మించిన యాదృచ్ఛిక సంఘటనమువలన, వేటాడు, చేపలుపట్టు, పశువులు మేపు నవకాశములులేక; స్వభావప్రాబల్యముచే అతడు దోచుటనో, చౌర్యముచేయుటనో ప్రారంభించును. అతనికి మార్గాంతర మేమికలదు? మఱియు పౌరాణికయుగమున జన్మించి, చిరతరఖ్యాతి నార్జించి, మనకు నిత్యస్మరణీయ నామములుగల స్త్రీరత్నముల * యోగ్యసంతతిలోని బాలికలు, అనేకభర్తలను పెండ్లాడగోరినను సాధ్యముకాని ఈ కాలమున, పాతివ్రత్యభ్రంశమునందిరి. ఇట్లును, ఇతరవిధములను, వేర్వేఱురీతుల వేర్వేఱుస్వభావ ములవారును; నాగరికులును, అనాగరికులును; దైవీసంప త్ప్రాబల్యముకలిగియు, ఆసురసంపత్ప్రాబల్యముకలిగియు, జన్మించినవారు : సమ్మేళనమొంది ఆధునికసంఘముగా ఏర్పడిరి. కావుననే, ప్రతిసంఘమునందును భగవంతుడు

---

* అహల్య, తార, మండోదరి, కుంతి, ద్రౌపది.

అనేకరూపములతో — సాధునారాయణుడు, చోరనారాయణుడు మున్నగు అనేకరూపములతో — క్రీడించుచుండుట మనకిప్పుడు కాన్పించుచున్నది. మఱియు, ఇప్పుడు ఏ సంఘమెట్టి స్వభావముకలిగి జన్మించినదా, అని నిర్ణయింపవలసి వచ్చినప్పుడు, ఆ సంఘమున దైవీస్వభావముగలవా రెక్కువగా నున్నారా, ఆసురస్వభావముగలవా రెక్కువగా నున్నారా అని చూచి నిర్ణయింపవలసివచ్చినది.

ఆసియాఖండపు నాగరికత యంతయు గొప్పనదుల— గంగ, యాంగ్ట్సికియాంగ్, యుఫ్రేటిస్ — ప్రక్కనుండు సారవంతములగు సమభూములందు ప్రథమమున వికాసమందెను. ఈ నాగరికతల కన్నిటికిని మొదటవ్యవసాయమే మూలము. అచటివా రందఱియందును దైవీప్రకృతిప్రాబల్యముండును. ఇక యూరపుఖండపు నాగరికతయన్ననో అందు ఎక్కువభాగము పర్వతమయదేశములందో, సముద్రతీర ప్రాంతములందో ఉత్పత్తియయ్యెను. సముద్రముమీదచేయు దోపిళ్లును, బందిపోట్లును దీనికి మూలము; అచట ఆసురీప్రకృతిప్రాబల్యము కలదు. మధ్యఆసియాఖండము, అరేబియాదేశపు ఎడారులు, అసురుల ఉనికిపట్టులని ఈ ఆధునికకాలమున మన మూహింపవచ్చును. ఆ రక్షణస్థలములనుండి అసురవంశమునజన్మించిన ఈ గొఱ్ఱెలకాపరులును, వేటకాండ్రును, తండోపతండములుగావచ్చి, ఒకటిగాచేరి నాగరికులైన దేవతలను వెన్నంటి తఱిమి, వారు చెదరిపోయి ప్రపంచమం దంతటను చేరునట్లు చేసిరి.

యూరపుఖండమున ఆదిమవాసులగు ప్రాచీనజాతి

యొకటి యుండెననుటకు సందియములేదు. పర్వతగుహలు వారి నివాసస్థానము. వారిలో సూక్ష్మతరబుద్ధిగలవారు నీటిలో కొంచెముమెఱకగానుండుచోట్ల కఱ్ఱలుపాతి వానిపై అరుగులను, ఆ అరుగులపై ఇండ్లను కట్టుకొనిరి. వారు చెకుముకిరాతితో బాణములను, ఈటెతలలను, కత్తులను, గొడ్డండ్రను చేసి, వానితో తమపనుల నన్నిటిని జరుపుకొనుచుండిరి.

ఆసియాఖండములోనిజాతులు క్రమక్రమముగా యూరపులో చొరనారంభించెను. తత్ఫలముగా యూరపులో కొన్నిభాగములు తక్కినవానికన్న ఎక్కువనాగరికత నొందెను; రష్యాలో కొందఱిభాష దక్షిణఇండియాభాషలను పోలి యుండును.

కాని ఈ మోటువారిలో చాలభాగము పూర్వమువలె మోటుగనే ఉండిరి. ఇట్లుండ ఏషియామైనర్ (Asia Minor) లోని యొక నాగరికజాతి యూరపులో తమకు చేరుగడలోనున్న కొన్నిభాగములను జయించి పరిణతమగు నొక నూత్ననాగరికతను అందు ప్రవేశపెట్టెను. వారిని మనము యవను లందుము, యూరపియనులు వారిని గ్రీకు లందురు.

అనంతరకాలమున ఇటలీలోని యొక మోటుజాతివారు (రోమనులు అను పేరుగలవారు) నాగరికులగు ఎట్రస్కనులను (Etruscans) జయించి వారి సంస్కృతిని, పాండిత్యమును అలవఱచుకొని, ఆ పరాజితజాతియొక్క జీర్ణనాగరికతాస్థానమున స్వకీయనాగరికతను స్థాపించిరి. క్రమేణ

రోమనులు తమవిజయములను సర్వదిశావ్యాప్తము లొనర్చిరి; యూరపు నైరృతిభాగముననున్న మోటుజాతు లన్నియు రోముయొక్క ఆధిపత్యముక్రిందికి వచ్చెను; ఉత్తరప్రాంతము లలో నివసించుచుండిన అనాగరిక ఆటవికులుమాత్రము తమ స్వాతంత్ర్యమును నిలుపుకొనిరి. కాని కాలముగడచుకొలది, రోమనులు ద్రవ్య, భోగదాస్యములో చిక్కి, తమ బలమును కోల్పోయిరి. ఆ సమయముననే ఆసియాఖండము తన అసుర దళములను యూరపుమీదికి విచ్చలవిడిగా పోనిచ్చెను. రోమనులు ఈ అసురధాటిచే తమనివాసస్థానములనుండి తఱుమగొట్టబడినతరుణమున, ఉత్తరయూరపులోని అనాగరిక జనానీకములు రోమన్ సామ్రాజ్యముపైబడి రోమును నాశ మొనర్చిరి. ఆసియా దేశపు దండయాత్రాబల మెదుర్కొని నప్పుడు, యూరపుదేశపు అనాగరికజాతియు, రోమను, గ్రీకు జాతులలో శేషించినవారును మిశ్రమై యొక క్రొత్తజాతి ఉత్పత్తియయ్యెను. అదేకాలమున యూదులు రోమనులచే జయింపబడి తమస్థానములనుండి తఱుమగొట్టబడి యూరపు దేశపు నలుదిక్కులను చెదరిరి. వారితోకూడ వారి క్రొత్త మతము —క్రీస్తుమతము—కూడ యూరపు సర్వభాగము లందును వ్యాపించెను. ఈ వివిధజాతులును, వారిమతములును, భావములును, ఈ వివిధాసురజనానీకములును, నిరంతర కలహసంగ్రామవహ్నిచే తప్తమై, మహామాయ మూసలో కరగి ఒకటికాసాగెను. ఆ మిశ్రణఫలముగా ఆధునిక యూర పియన్ జాతి ఉద్భవించెను.

ఇట్లొక అనాగరిక — బహుఅనాగరిక — యూర పియన్ జాతి — హిందువుల నీలిమము మొదలు శౌత్తరాహి

ణుల క్షీరధవళవర్ణమువఱకు సూక్ష్మభేదములతోడి అనేక వర్ణములవారు — నల్లనివి, గోదుమరంగువి, ఎఱ్ఱనివి అగు వెంట్రుకలతోను; నల్లనివి, బూడిదరంగువి, నీలవర్ణపువి అగు కన్నులతోను; హిందువుయొక్క చక్కనిరూపరేఖలుగల ముఖమును, ముక్కును, కన్నులను; లేక చీనావారి చదును ముఖమును : కలిగి ఏర్పడెను. కొంతకాలమువఱకు వారొక రితో నొకరు యుద్ధములుచేయుచుండిరి; ఔత్తరాహిణులు సముద్రపుదొంగలుగా జీవించుచు, తమకన్న నాగరికు లగు జాతులను బాధించి చంపుచువచ్చిరి. ఈలోపల క్రైస్తవ మతాధ్యక్షు లిరువురును — ఇటలీలోని "పోపు" (ఫ్రెంచి, ఇటలీదేశముల ఉచ్చారణలో పాప్*) కాన్స్టాంటినోపిల్‌లోని "పేట్రియార్క్" ఉపాయసాహాయ్యముతో ప్రవేశించి ఈ మృగప్రాయు లగు మూకలపై, వారి రాజులపై, రాణులపై, ప్రజలపై, తమ యధికారము పఱుప నారంభించిరి.

ఇంకొకవైపు అరేబియా ఎడారులలో మహమ్మదీయ మతము ఉత్పత్తియయ్యెను. అనాగరికులగు అరబ్‌లు, ఒక సిద్ధపురుషవరేణ్యుని బోధలచే ఉద్దీపితులై, దుర్వార బల వీర్యములతో లోకముపై హఠాత్తుగా పడిరి. మహోద్దండ గమనముగల ఆ వాహిని అప్రతిహతశక్తితో తూర్పునుండియు పడమటినుండియు యూరపులో ప్రవేశించెను. ఆ ఉప్పెన తోపాటు హిందూదేశముయొక్కయు, పురాతనగ్రీసుదేశము యొక్కయు విద్యాసంస్కృతులు యూరపుఖండమును ప్రవేశించెను.

* మనదేశభాషలలో దీనికి పాపమని యర్థము.

మధ్యఆసియాలోని "సేల్ముల్" తార్తారులు అను పేరుగల యొక అసురజాతి, మహమ్మదీయమతము నవలంబించి ఏషియామైనరును, ఆసియాలోని ఇతరదేశములను జయించెను. ఆరబులు హిందూదేశమును లోబఱుచుకొనుట కెన్నియో ప్రయత్నములు చేసి, విఫలులైరి. లోకము నంతయు క్రమింగివైచిన మహమ్మదీయధాటీకల్లోలము హిందూదేశము నెదుట వెనుకకుతగ్గవలసివచ్చెను. సింధూరాష్ట్రమును వారొకసారి వశపఱచుకోజూచిరిగాని, అది అశక్యమయ్యెను; మరల వారా ప్రయత్నము చేయలేదు.

కాని కొన్నిశతాబ్దములు గడచినపిమ్మట, టర్కులును ఇతరతార్తారుజాతులును, బౌద్ధమతములోనుండి మహమ్మదీయమతములో చేరినపిమ్మట, హిందువులను, పర్షియనులను, ఆరబ్లను, అందఱును తమ యాధిపత్యములోనికి తెచ్చుకొనిరి. ఇందియాదేశమును జయించిన మహమ్మదీయులలో ఒక్కడైనను ఆరబ్జాతివాడుగాని పర్షియాజాతివాడుగాని లేడు; అందఱును టర్కులో, తార్తారులునో. రాజపుత్రదేశములో మహమ్మదీయదండయాత్రలొనర్చినవారి నందఱిని టర్కులనిరి. అది యథార్థమగు చారిత్రకసత్యము. రాజపుత్రదేశపు "చారణులు", "తురుగాంకో, బఢీజోరే" (తురుష్కులు మిక్కిలి బలాఢ్యులు) అని పాడువారు. అది నిజముకూడ. కుతుబుద్దీన్ మొదలు మొగలాయిచక్రవర్తులవఱకు ఎల్లరును తార్తారులే. థిబెట్దేశస్థులును వారును ఒకజాతివారే; కాని వారు మహమ్మదీయమత మవలంబించి, హిందువులతోను పర్షియనులతోను వివాహసంబంధములు చేసినందున వారి ముఖములు చదునుగా, గుండ్రముగా

నుండక మాఱిపోయెను. వారు పూర్వపు అసురజాతులలోని వారే. నేడును వారు కాబూలు, పర్షియా, అరేబియా, కాన్స్టాంటినోపిల్ సింహాసనముల నాక్రమించి రాజ్యముచేయు చున్నారు. గాంధారులును (కాండహారువారు) పర్షియను లును, ఇప్పటికిని టర్కీవారిబానిసలుగనే ఉన్నారు. చీనా దేశపు విశాలసామ్రాజ్యముకూడ మంచూరియాదేశపు తార్తారులపాదములయొద్దనే పడియున్నది. కాని ఈ మంచూ వారు తమ మతమును విడనాడి మహమ్మదీయులు కాలేదు. వారు "గ్రాండ్ లామా" అనుచరులు. ఈ అసురులు విద్యా నార్జించుటకుగాని బుద్ధిని బలపఱచుకొనుటకుగాని కృషి చేయరు; వా రెఱిగినది యుద్ధముచేయు టొక్కటే. ఆ రక్తము కొంతకలియనిది కదనకుతూహలబుద్ధి కలుగుట అసాధ్యము; ఆ తార్తారురక్తమే యూరపు ఉత్తరప్రాంతములలోనివారిలో — అందును ముప్పాతికవంతుతార్తారురక్తముగలవా రగు రష్యాదేశస్థులలో నెక్కువగా — పరాక్రమోదంచిత సమ రోత్సాహరూపమున కానిపించుచున్నది. ఈ దేవాసుర యుద్ధ మింకను చాలకాలము జరుగును. దేవతలు అసుర కన్యలను వివాహమాడుదురు; అసురులు దేవకన్యకలను రాక్షసవిధానమున నెత్తుకొనిపోవుదురు. ఇందువలననే బలోదగ్రములగు సంకరజాతులు ఏర్పడుచున్నవి.

అరేబియనులకు గొప్పమతగురు వగు "కాలిఫ్" యొక్క సింహాసనమును తార్తారులు కైకొని ఆక్రమించిరి. క్రైస్తవులకు ముఖ్యతీర్థయాత్రాస్థానమగు జెరూసలేమును, ఇతరస్థలములను వశపఱచుకొని, "పావనసమాధి"ని దర్శింప బోవువారిని నిరోధించి, క్రైస్తవుల ననేకులను చంపివైచిరి.

క్రైస్తవ "చర్చిల" అధ్యక్షులు కోపపరవశులై యూరపు అంతటిలోగల తమ అనాగరికానుచరులను రెచ్చగొట్టిరి. ఆ యనుచరులు రాజులను, ప్రజలను ఉద్రేకోన్మత్తుల నొనర్చిరి. యూరపుదేశపు అనాగరిక ప్రజానీకములు జెరూసలేమును క్రైస్తవమతవైరులగు తార్తారులచేతినుండి విముక్తమొనర్చుటకై ఏషియామైనరుపై కుతికిరి. ఇం దనేకులు ఒకొరిగొంతుల నొకరు కోసికొనిరి. తక్కినవారిని మహమ్మదీయులు రూపుమాపిరి. కాని ఆ అనాగరికజనులయొక్క కోపము అప్పటికే ప్రజ్వలించియుండెను. మహమ్మదీయులు వారిని కూల్చినతోడనే, అనాగరికులకు, ఆటవికులకు సహజమగు మొండిపట్టుదలతో క్రొత్తవారు మరలబహుసంఖ్యాకులై వచ్చిరి. తమవారిని దోచుటకూడ వారికి తప్పుగా తోచునది కాదు. అంతకన్న మంచిఆహారము దొరకనప్పుడు మహమ్మదీయులను భక్షించుటకు వారు వెనుదీయరైరి. ఇంగ్లీషు ప్రభువు రిచర్డ్‌కు మహమ్మదీయమాంసమునం దభిరుచియుండుట సుప్రసిద్ధముగదా.

మృగప్రాయులకును నాగరికులకును యుద్ధములు జరుగునప్పుడు సాధారణముగా కలుగు ఫలమే యిప్పుడును కలిగినది. జెరూసలేము, తక్కినప్రదేశములు జయింపబడలేదు, కాని యూరపు నాగరికతనొందసాగెను. మృగచర్మములుధరించి, పచ్చిమాంసముతినుచుండిన ఇంగ్లీషువారును, ఫ్రెంచివారును, జర్మనులును, ఇతరమృగప్రాయజాతులును ఆసియాదేశ నాగరికతతోడిసంపర్కము నొందగల్గిరి. ఇటలీలోను ఇతర దేశములలోను ఉన్న ఒక తెగ క్రైస్తవయుద్ధభటులు — మన "నాగా"జాతిని పోలినవారు — వేదాంత మభ్యసింప

నారంభించిరి. వారిలో "నైట్స్ టెంప్లర్స్" (Knights Templars) అను నొక శాఖవారు అద్వైతవేదాంతములో సుప్రతిష్ఠితులై క్రీస్తుమతమును చివరకు పరిహసింపసాగిరి. వారు అపారముగా ధనము నార్జించిరి గనుక యూరపుదేశపు రాజులు — 'పోపు'ఉత్తర్వు ననుసరించి — మతమును సంరక్షించు మిషతో, వారిని నిర్మూలించివైచిరి.

రెండవవైపున ఒక మహమ్మదీయజాతి—'మూరులు' అనుపేరుగలవారు — స్పెయిన్ దేశములో నొక నాగరిక రాజ్యమును స్థాపించి, వివిధవిద్య లభ్యసించి, యూరపులో మొదటి విశ్వవిద్యాలయము నేర్పఱచిరి. సర్వదిగ్దేశముల నుండి — ఇటలీనుండి, ఫ్రాన్సునుండి, దూరముననున్న ఇంగ్లండునుండికూడ — విద్యార్థులు గుంపులుగుంపులుగా అందువచ్చి చేరిరి. రాజకుటుంబములనుండి బాలురు మర్యాదా ప్రవర్తనమును, ఔచితిని, నాగరికతను, యుద్ధవిద్యను, నేర్చుకొనుటకై రా నారంభించిరి. గృహములు, దేవాలయములు, భవనములు, స్థాపత్యవిద్యాప్రదర్శకనిర్మాణములు, ఒక నవ్యరీతిగా కట్టుట ప్రారంభమయ్యెను.

కాని క్రమక్రమముగా యూరపుఖండ మంతయు అతివిస్తృతమగు స్కంధావారముగా (Military Camp = సేనవిడిసినస్థలము) మార్పబడెను; ఇప్పటికిని దానిస్థితి అదియే. మహమ్మదీయులు ఏ రాజ్యమునైన లోబఱచుకొన్నప్పుడు వారిసుల్తాను అందు అధికభాగమును తా నుంచుకొని, మిగిలినభాగమును తన సేనానుల కందఱికి పంచిపెట్టును. ఈ సేనానులు ఎట్టి పన్నులను చెల్లింపబనిలేదు, కాని అవసర

మైనప్పుడు రాజునకు ఒకనియమితసంఖ్యగల యుద్ధభటులను సరఫరాచేయవలెను. సర్వదా ఒక్కసైన్యమును సిద్ధముగా నిలుపుకొనియుండుభారము ఇట్లు తొలగుటయేకాక యుద్ధావసరములందుమాత్రము పనిచేయు నొక ప్రబలసైన్యము ఏర్పఱుపబడినది. ఇదే భావము కొంతవఱకు ఇప్పటికిని రాజపుత్రదేశమునందు కలదు. మహమ్మదీయులు దీనిని పాశ్చాత్యదేశములకు కొనిపోయిరి. యూరపుదేశస్థులు దీనిని మహమ్మదీయులయొద్ద కైకొనిరి. కాని మహమ్మదీయపద్ధతి ప్రకారము రాజు, అతనిపాలెగాండ్రు, వారిసైన్యములు ఒకపక్షమున ఉండి తక్కినవారు — ప్రజలు, సామాన్యజనులు — యుద్ధవేళలందు బాధింపబడకుండువారు; కాని యూరపులో ఇట్లుకాక రాజు, అతనిపాలెగాండ్రు, ఒకపక్షమున నుండి, ప్రజాసమూహము నంతయు తమ బానిసలుగా చేసికొనుదురు. ప్రతివాడును ఒక యుద్ధవీరు డగు పాలెగాని నాశ్రయించుకొని బ్రదుకవలెను; అతని యనుచరుడై యుండవలెను; అట్లున్నగాని అతనిని బ్రదుకనీయరు; అతడెల్లప్పుడును — ఆజ్ఞయైనతోడనే — యుద్ధముచేయుటకు సన్నద్ధుడై యుండవలెను.

యూరపుదేశస్థులు అంతగా గర్వోక్తులాడు తమ "నాగరికతాపురోగమనము" (Progress of Civilisation) అనుమాటకు అర్థమేమి? అక్రమమార్గ మవలంబించి — అది క్రమమార్గమని వాదించుట; — ఇష్టార్థమును జయప్రదముగా సాధించి, అవలంబించినమార్గము సక్రమమైనదనుటకు ఫలసిద్ధియే నిదర్శన మని వాదించుట! ఈ "నాగరికతాపురోగమనము"న చౌర్యమొనర్చుట, బొంకులాడుట, ఉరితీయుట

కొన్ని సందర్భములలో యోగ్యకార్యములగును; తనవెంట వచ్చిన మహమ్మదీయసంరక్షకులు — ఆకలిగొనియుండి — కొన్ని రొట్టెముక్కలు దొంగిలించినందుకు స్టాన్లీ వారిని కొరడాతో కొట్టుటను నిర్దోషక్రియగా నొనర్చును; యూరపియనుల ప్రఖ్యాతనీతిసూత్రమగు "నీవిచటినుండి వెడలిపొమ్ము, నేను వచ్చి ఈ చోటి నాక్రమించుకోవలెను" అనుదానిని అది సమర్థించును; సమర్థించుటే కాక దానిని నేర్పును. ఇందుకు చారిత్రకసాక్ష్యమే కలదు: యూరపియను లెచటికి పోయినను, అచటి ఆదిమవాసజాతులు నిర్మూలమౌచున్నారు గదా! ఈ "నాగరికతాపురోగమనము"న వైవాహికనీతిద్రోహమును లండనులోను, ఆలుబిడ్డలను నిరాధారముగా వీడి పాఱిపోయి ఆత్మహత్యచేసికొనుటను 'ప-రీ'లోను నేరముగా కాక, పొరపాటుగా నెంతురు!

ఇస్లాము (మహమ్మదీయ) నాగరికత మొదటి మూడు శతాబ్దములలో పొందిన శీఘ్రవ్యాప్తిని అదేకాలమున క్రీస్తుమత ముండినస్థితితో పోల్చిచూడుడు. క్రీస్తుమతము పుట్టిన మొదటి మూడుశతాబ్దములలో లోకమున కెఱుకపడు శక్తిని కూడ పొందజాలకపోయెను; కాన్స్టెంటైను ఖడ్గము అతని రాజ్యములో దాని కొక స్థానము కల్పించిననాటినుండి ఆ మతము పారమార్థికనాగరికతగాని లౌకికనాగరికతగాని వ్యాపించుటకు ఎట్లుతోడుపడినది? భూమి పరివర్తనశీల మగు (చుట్టు తిరుగుచుండు స్వభావముగలది) మండలమని ప్రప్రథమమున స్థాపింపబూనిన యూరపియను విద్వాంసునకు ఆ మతమేమి బహుమతినిచ్చినది? క్రైస్తవమతవ్యవస్థ వైజ్ఞానిక శాస్త్రజ్ఞునెవ్వనినేని ఎన్నడేని ఆమోదముతోడను, ఉత్సా

హముతోడను సత్కరించినదా? క్రైస్తవ మతగురువులు (Pastors) తమ కాపుగడలోనుండు ప్రజలకు అందజేయు పుస్తకావలి, వారికి అవసరమైయుండునంత దేశశాసనజ్ఞానమును—ద్రవ్యవివాదములకును (Civil), అపరాధ విచారణలకును (Criminal), విద్యావాణిజ్య విషయక రాజ్యనీతికిని, సంబంధించినదానిని — సమకూర్పగలిగియుండునా? నేటికిని, "చర్చి" వ్యవస్థ పవిత్రములుకాని గ్రంథములవ్యాప్తిని అనుమతింపదు. ఆధునికవిద్యలను, వైజ్ఞానికశాస్త్రములను కూలంకషముగా చదివినవాడు — ఇట్లయ్యును — త్రికరణ శుద్ధిగా క్రైస్తవమతము నభ్యసించుట సాధ్యమా? క్రొత్త నిబంధనలో (New Testament) విద్యలను గూర్చియు, విజ్ఞానశాస్త్రములనుగూర్చియు, ప్రత్యక్షప్రశంసగాని పరోక్ష ప్రశంసగాని లేదు. కాని కురానులోను, మహమ్మదుప్రవచన గ్రంథ మగు హాడిస్‌లోని అనేకఘట్టములలోను, ప్రత్యక్షముగనో, పరోక్షముగనో, ఆమోదింపబడనట్టియు, ప్రోత్సహింపబడనట్టియు వైజ్ఞానికశాస్త్రముగాని, విద్యగాని లేనేలేదని చెప్పవచ్చును. వాల్టేర్, డార్విన్, బూష్నర్, ఫ్లామారియన్, విక్టర్‌హ్యూగో మున్నగు అనేకులు — యూరప్‌లోని సమగ్రచింతనాపరులగు మహనీయులు — ఈ కాలమున క్రైస్తవమతముచే అధిక్షేపింపబడుచు, నైష్ఠికక్రైస్తవ జనానీక దూషణవాక్యములకు గుఱియగుచున్నారు. ఇస్లాము మతము ఇట్లుకాక అట్టివారు ఆస్తికులేగాని, మహమ్మదునందు విశ్వాసములేనివారు అనియెన్నును. ఈ రెండుమతములలో ఏది ఉపకారకము, ఏది పురోభివృద్ధినిరోధకము అను విషయమునుగూర్చి సమగ్ర విచారణ జరుగుగాక. అట్టి

విచారణలో ఇస్లాము ఎచట ప్రవేశించినను, ఆదిమవాసులను ఉండనిచ్చి కాపాడినది అనియు ఆ జాతులు నేటికిని కల రనియు, వారిభాష, వారిజాతీయత నేటికిని సురక్షితముగా నున్నదనియు తెలియవచ్చును.

అట్టి సత్కార్యమును తానెచటనైన సాధించినట్లు క్రీస్తుమతము చూపగలదా? స్పెయిన్‌లోని అరబులు, అమెరికాలోని ఆదిమవాసులు నేడెచటనున్నారు? యూరపులోని యూదులను క్రైస్తవు లెట్లు ఆదరించుచున్నారు? ధర్మ సంస్థలు (Charitable institutions) ఒక్కటితప్ప, యూరపులో జరుగు ఏకార్యముగాని బైబిలుబోధల కనుకూలించునది లేదు. యూరపు పురోగమనమున ఎన్నివిధముల ఔన్నత్యమును సాధించినను, అందులో ప్రతిది క్రీస్తుమతముపై తిరుగబాటుచేతనే — బైబిలుకు విరుద్ధముగా ప్రవర్తించుటచేతనే — సాధింపబడినది. క్రీస్తుమతము, మునుపటివలె నేడును యూరపులో నిరంకుశాధికారము కలిగియున్నచో, పాష్ట్యూర్ (Pasteur), క్కాహ్ (Koch) మున్నగు ఆధునికవిజ్ఞానశాస్త్రవేత్తలను ఇన్క్విజిషన్ (Inquisition)* అగ్నికి ఆహుతిచేసియుండును. డార్విన్‌ను, అతని సిద్ధాంతముల కనుకూలులైయుండువారిని, స్తంభమునకు కట్టి నిలువున తగులబెట్టియుండును. ఆధునికయూరపులో క్రీస్తుమతము, నాగరికత, పరస్పరభిన్నవిషయములు. నాగరికత ఇప్పుడు తనపురాతనశత్రు వగు క్రైస్తవమతమును రూపుమాపుట

* స్వమతవిరుద్ధవాదులను విచారించు మతాధికారన్యాయస్థానము. ఇందు అపరాధులు అగ్నికి ఆహుతిచేయబడు వాడుక.

కును, మతాచార్యులను పతనమొందించుటకును, వారిచేతిలో నుండి విద్యాశాలలను, ధర్మసంస్థలను లాగుకొనుటకును నడుముకట్టుకొనియున్నది. కేవలమూఢు లగు గ్రామీణ ప్రజలు లేనిచో, క్రీస్తుమతము — ఇప్పటి అప్రతిష్ఠస్థితిలో — ఒక్క-క్షణమైనను నిలిచియుండజాలకపోయి, సమూలముగా పెఱికివేయబడియుండును. పట్టణవాసు లగు బీదలు ఇప్పుడును క్రీస్తుమతవ్యవస్థకు వైరులే! ఇప్పుడు క్రీస్తుమతమును ఇస్లాము మతముతో పోల్చిచూడుడు. మహమ్మదీయ దేశములలో విధు లన్నియు ఇస్లామ్‌మతమున సుస్థాపితములై యుండును. ప్రభుత్వోద్యోగు లందఱును మతగురువులను అపారభక్తితో నాదరింతురు; ఇతర మతబోధకులుకూడ గౌరవింపబడుదురు.

యూరపుఖండపునాగరికత ఈ క్రిందివస్తువులతో నేయబడిన గుడ్డతో పోల్పదగును; దాని మగ్గము: సముద్ర తీరముననుండు నొక విశాలమును, సమశీతోష్ణస్థితిగలదియు, పర్వతమయమైనదియు అగు దేశము. దాని దూది వివిధ జాతులమిశ్రణముచే ఏర్పడిన బలిష్ఠమును, పరాక్రమవంతమును అగు నొక సంకరజాతి. దాని పడుగు (నిలువునూలు): ఆత్మసంరక్షణార్థమును, స్వమతసంరక్షణార్థమును చేయు యుద్ధము. ఖడ్గధారి యగువాడు ఉన్నతుడగును; ఖడ్గమును ధరింపజాలనివాడు తన స్వాతంత్ర్యమును కోల్పోయి, ఒక వీరుని ఖడ్గసంరక్షణమున జీవించును. దాని పేక (అడ్డనూలు): వాణిజ్యము. ఆ నాగరికత ప్రయోగించు సాధనము: ఖడ్గము. తత్సాహాయ్యకములు: బలధైర్యములు. దాని లక్ష్యము: ఇహపరసుఖానుభవము.

ఇక మనవిషయ మెట్లున్నది? ఆర్యులు శాంతిప్రియులు; భూమి దున్నుకొని వ్యవసాయముచేయువారు; ఎవరివలనను ఏ తొందరయు లేక తమకుటుంబములను పోషించుకోగలిగినచో వారికి చాలును. అంతమాత్రముననే వారు సుఖులై తృప్తులై యుందురు. అట్టి జీవితమున వారికి కావలసినంత తీఱిక యుండును, విషయవిచారమునకును నాగరికజీవనమునకును కావలసినంత అవకాశముండును. మన జనకచక్రవర్తి స్వహస్తములతో భూమిని దున్నువాడు—తనకాలపు తత్త్వజ్ఞులందఱిలో శ్రేష్ఠుడును ఆయనయే. మనలో ఋషులు, మునులు, యోగులు ప్రప్రథమమునుండి ఉద్భవించుచుండిరి; వారికి మొదటినుండియు ప్రపంచము వట్టి భ్రమయని తెలిసియుండెను. ఎంత కొల్లగొట్టినను, ఎంత కలహించినను, నీవు వాంఛించు సుఖానుభూతి శాంతియందే లభించును — భౌతికసుఖపరిత్యాగమునందే ఆ శాంతి లభించును. భౌతికవికాసమెంత యధికమైనను అది సుఖము నీయజాలదు. మనోబుద్ధుల సంస్కృతియే సుఖము నిచ్చును. అడవులను బాగుపఱచి వ్యవసాయయోగ్యముగా నొనర్చినది వారే.

అడవినఱికి బాగుపఱిచిన స్థలమున వేదనిర్దిష్టహోమవేదిక నిర్మించువారు. భారతదేశనిర్మలాకాశమున యజ్ఞముల పవిత్రధూమము ఎగయుచుండెను; శాంతి నూర్చు ఆ వాతావరణములో, వేదమంత్రములు ప్రతిధ్వనించి, పునఃప్రతిధ్వనుల నీనుచుండెను, — పశువులును ఇతర మృగములును అపాయభయములేక పచ్చికమేయుచుండెను. ఖడ్గస్థానము విద్యాధర్మములపాదములయొద్దనని నిర్ణయింపబడెను. ధర్మమును సంరక్షించుటయు, మనుష్యులయొక్కయు పశు

వులయొక్కయు ప్రాణములకు హానికలుగకుండచూచుట యునే దాని పని. బలహీనులను అపాయమునుండి రక్షించు వీరుడు — క్షత్రియుడు. నాగటికిని ఖడ్గమునకును ఏలికయై ధర్మము — సర్వసంరక్షకము — నిలిచియుండెను. ఆయన రాజరాజు; లోకము నిదురించునప్పుడుకూడ, ఆయన నిరంతర జాగరూకుడై యుండును. ధర్మముయొక్క సంరక్షణలో ప్రతి వానికి స్వాతంత్ర్యముండెను.

ఆర్యులు ఏ పరదేశమునుండియో హఠాత్తుగా వచ్చిపడి, ఆదిమవాసుల భూములను లాగుకొని, వారిని రూపుమాపి హిందూదేశమున నివాసమేర్పఱుచుకొనిరి, అని చెప్పు యూరపుదేశవిద్వాంసులమాట లన్నియు కేవలము అర్థరహితములు; వెఱ్ఱిప్రసంగములు! మన హైందవపండితులు కూడ వారిమాటల నొప్పుకొనుట చిత్రము; ఘోరములగు ఈ అసత్యము లన్నియు మన బాలురకు నేర్పుచున్నారు! ఇది మిక్కిలి దుష్కార్యమగుట నిస్సంశయము.

నామట్టుకు నేను కేవలము అజ్ఞానిని; విద్వాంసుడ నని నే నెన్నడును చెప్పుకొనను. కాని నేను గ్రహింపగలిగిన కొంచెమును ఆధారముచేసికొని, 'ప-రీ' కాంగ్రెసులో ఈ (అసత్య) భావములను తీవ్రముగా ఆక్షేపించితిని. ఈవిషయమునుగూర్చి నేను హిందూదేశవిద్వాంసులతోను, యూరపుదేశవిద్వాంసులతోను మాటలాడుచున్నాను. తీఱికదొరకినప్పుడు ఈ సిద్ధాంతమునకు అనేకములగు ఆక్షేపణలు — సవివరముగా — పేర్కొందును. మీకును — మన పండితులకును, ప్రస్తుత మీమాటలు చెప్పుచున్నాను: మీరు విద్వాం

సులు; మీ పురాతనగ్రంథములను, శాస్త్రములను పరిశోధించి మీరే విషయనిర్ణయము చేసికొనుడు.

యూరపియనులకు అవకాశము లభించినచోట నెల్ల ఆదిమవాసులను నిర్మూలించి, వారిభూములపై అనాయాసముగా, సుఖముగా, నివాసము లేర్పఱుచుకొందురు; కావున ఆర్యులును అట్లే చేసియుందురని వారి తలంపు!! పాశ్చాత్యులు వారి స్వగృహములందే ఉండి, వారికిగల ఆధారముల మీదనే నివసించినయెడ వారు నిర్భాగ్యులుగను, నీచులుగను పరిగణింపబడుదురు. కావున వారు లోక మంతయు వెఱ్ఱియెత్తినట్లు తిరిగి, ఇతరులభూములు అనెడు క్రొవ్వును—దోపిడిచేతను, మారణక్రియలచేతను — ఎచ్చట ఆహారించుట సాధ్యమో చూతురు. కావున ఆర్యులును అట్లే చేసియుందురని వారి తలంపు!! కాని మీ నిదర్శనము (ఋజువు) ఏదీ? ఊహలుమాత్ర మేనా? అగుచో, మీ వింతఊహలు మీరే ఉంచుకొనుడు!

విదేశమునుండి ఆర్యులు హిందూదేశమునకు వచ్చిరని ఏ వేదమున, ఏ సూక్తమున, నున్నది? మృగప్రాయులై యున్న ఆదిమవాసులను వారు వధించి రను భావమును మీ రెచటినుండి సంపాదించితిరి? అట్టి అర్థరహిత ప్రలాపము లాడుటవలన మీ కేమి లాభము? మీ రామాయణపఠనము నిరర్థకమైపోయినది; దానిలోనుండి యొక పెద్దచక్కనికథను అల్లనేల?

సరే, రామాయణ మేమి తెలుపుచున్నది? దక్షిణ ఇండియాలోని అరణ్యకులగు ఆదిమవాసులను ఆర్యులు జయించిరనియా! బళీ!! రామచంద్రుడు నాగరికు డగు ఆర్య

రాజన్యుడు, అతడు యుద్ధముచేసినది ఎవనితో? లంకకు రాజగు రావణునితో. రామాయణము నొకసారి కొంచెము చదివిచూడుడు. రావణుని నాగరికత రామచంద్రునినాగరికత కన్న అధికముగాని, తక్కువకాదని మీ కప్పుడు తెలియవచ్చును. లంకనాగరికత అయోధ్యానాగరికతకన్న కొంచె మధికముగాని, తక్కువకానేకాదు. ఇక ఈ వానరులు (కోతులు), ఇతర దక్షిణహిందూదేశీయులు, ఎప్పుడు ఓడింపబడిరి? వా రందఱును రామచంద్రుని మిత్రులును, సహాయులును కదా! రామచంద్రుడు ఏ వాలిరాజ్యమును, ఏ గుహకరాజ్యమును తనరాజ్యములో కలుపుకొనెనో చెప్పుడు.

కాని కొలదిప్రదేశములందు ఆర్యులకును ఆదిమవాసులకును అప్పుడప్పుడు యుద్ధములు జరిగియేయుండవచ్చును; జిత్తులమారిమును లొకరిద్దరు రాక్షసులయడవులలో, హోమాగ్నిప్రక్కన, కనులుమూసికొని ధ్యానమగ్నులై యున్నట్లభినయించుచు, నిజమునకు తమమీద రాక్షసులు రాళ్లు, ఎముకముక్కలు ఎప్పుడు పడవేయుదురోయని కనిపట్టుచు ఉండవచ్చును. ఎప్పుడు అట్లు జరుగునో అప్పుడే వారు మూలుగుచు, ఏడ్చుచు, రాజులయొద్ద కేగుదురు. కవచధారులగు రాజులు ఖడ్గములు, ఉక్కుఆయుధములు పూని నిప్పులుక్రక్కు గుఱ్ఱములపై నెక్కి వత్తురు. కాని ఆదిమవాసులు కఱ్ఱలతోను, రాళ్లతోను, ఎంతకాలము యుద్ధముచేయగలరు? కావున వారు తఱిమివేయబడుటో, చంపబడుటో తటస్థించును. అంతట రాజులు తమరాజధానులకు తిరిగి వత్తురు. సరే, ఇదంతయు జరిగియుండవచ్చును. కాని వారి భూములు ఆర్యులు కైకొనిరని ఇందుచే ఎట్లు

ఏర్పడును? రామాయణములో నెచ్చట అట్లు చెప్పబడి యున్నది?

ఆర్యనాగరికతావస్త్రమునకు మగ్గము విశాలములును, ఓడలునడువనర్హమైనవియు, అగు నదు లక్కడక్కడగల మిక్కిలి పెద్దదియు, వేడిమిగలదియు, అగు చదును దేశము. ఈ వస్త్రమునకు దూది ఆర్యజాతిప్రాబల్యముగల పూర్ణ నాగరికులును, అర్ధనాగరికులును, నాగరికతావిహీనులును కూడిన ప్రజ. దాని పడుగు వర్ణాశ్రమాచారము*, దాని పేక కలహస్వభావమును స్పర్ధాస్వభావమును జయించుట.

యూరపుదేశస్థులారా! మీరు ఏ దేశమును అనుకూలతరస్థితికి తెచ్చితిరి అని మిమ్ము అడుగవచ్చునా? మీ కెక్కడెక్కడ దుర్బలతరజాతు లగపడిరో మీరు వారిని సమూలవినాశ మొనర్చితి రని చెప్పవచ్చును. వారిభూములను మీ రాక్రమించుకొని అందు సుస్థిరనివాస మేర్పఱచుకొంటిరి. మీ అమెరికాయొక్కయు, మీ ఆస్ట్రేలియా న్యూజీలెండ్లయొక్కయు, మీ ప్యాసిఫిక్ ద్వీపములయొక్కయు, దక్షిణ ఆఫ్రికాయొక్కయు చరిత్ర మేమి? అచ్చటి ఆదిమవాసులు నేడెచటనున్నారు? మీరు వారిని నిర్మూలించినారు, ఊరు పేరు లేకుండునట్లు చంపివేసినారు — అడవిమృగములను బోలె! అట్లు చేయు శక్తి మీకు లేనప్పుడే — అట్టిసందర్భములలోమాత్రమే — వా రింకను సజీవులై యున్నారు.

---

* ప్రాచీనహైందవవ్యవస్థ యగు చాతుర్వర్ణ్యము (బ్రాహ్మణ, క్షత్త్రియ, వైశ్య, శూద్రవర్ణములు), చతురాశ్రమములు (బ్రహ్మచర్యము, గార్హస్థ్యము, వానప్రస్థము, సంన్యాసము).

కాని హిందూదేశము అట్లెన్నడును చేయలేదు. ఆర్యులు కరుణామయులు, ఔదార్యవంతులు; విశాలములును, సముద్రమువలె అపారములును, అగు వారిహృదయములలోను, మానవాతీతజ్ఞానోన్నతి గల వారిమెదడు (బుద్ధి) లోను, అశాశ్వతములును—ఉల్లాసకరములుగా నున్నను నిజమునకు దారుణములును—అగు కర్మములకు చోటే లేదు. నా దేశపు బుద్ధిహీనులారా, మి మ్మొక ప్రశ్న మడుగుచున్నాను: ఆర్యులు ఆదిమజాతులను — వారిభూముల నాక్రమించుకొనుటకై — నిర్మూలమొనర్చియుండినచో, ఈ వర్ణాశ్రమ ధర్మవ్యవస్థ ఉండియుండునా?

యూరపుదేశీయులగమ్యము తాము జీవించుకొనుటకు ఇతరులనెల్లరను నిర్మూలించుట. ఆర్యజాతిగమ్యము ఎల్లరను తమఉన్నతికి — లేక, ఇంకను అధికతరోన్నతికి — ఉద్ధరించుట. నాగరికత నేర్పుఱచుటకు యూరపుదేశీయులసాధనము ఖడ్గము; ఆర్యులసాధనము వేర్వేఱువర్ణములుగా విభజించుట. ఈ చాతుర్వర్ణ్యవిభజన నాగరికతకు దాటించి తెచ్చు మార్గము — అనగా ప్రతివాడును తనపాండిత్యమునకును సంస్కృతికిని అనురూపముగా పైపైకిరా నను వు ప ఱ చు మా ర్గ ము. యూరపులో ఎల్లయెడలను బలవంతునికి విజయము, బలహీనునికి మరణము. భరతఖండమున ప్రతిసాంఘికనియమము యొక్క ఉద్దేశము బలహీనులసంరక్షణము.

శ్రీరామకృష్ణార్పణమస్తు.

ఓం తత్ సత్.

159

PRACHYAMU, PASCHATHYAMU Price Re. 1-25